

10

10

דוח הסיכונים המפורט
ליום 31 בדצמבר 2016

10

דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים - תוכן עניינים

מס' עמוד	הנושא
5	הקדמה
6	טבלה 1: תחולת היישום
6	באזל
9	מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3
14	טבלה 2: מבנה ההון
21	טבלה 3: הלימות ההון
25	טבלה 3א: השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
25	טבלה 3ב: יחס המינוף
26	טבלה 4: סיכון אשראי - דרישות גילוי כלליות לכל התאגידים הבנקאיים
39	טבלה 5: סיכון אשראי - גילוי לגבי תיקים המטופלים בהתאם לגישה הסטנדרטית
41	טבלה 7: הפחתת סיכון אשראי: גילויים בגישה הסטנדרטית
43	טבלה 8: גילוי כללי לגבי חשיפות שקשורות לסיכון אשראי של צד נגדי
45	טבלה 10: סיכון שוק - גילוי של תאגידים בנקאיים המשתמשים בגישה סטנדרטית
50	טבלה 12: סיכון תפעולי
54	סיכונים אחרים
59	טבלה 13: גילוי לגבי פוזיציות במניות בתיק הבנקאי
60	טבלה 14: סיכון ריבית בתיק הבנקאי
63	סיכונים מובילים ומתפתחים מהותיים
64	טבלה 15: יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים
70	טבלה 16: תגמול
76	דיון בגורמי סיכון
80	מילון מונחים

רשימת הטבלאות:

עמוד	
14	הרכב ההון הפיקוחי תוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי
19	גילוי בנוגע לקשר בין המאזן לרכיבי ההון הפיקוחי
20	דוח תזרים של תנועות ממועד הדיווח הקודם על ההון הפיקוחי
22	נכסי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכון תפעולי
22	נכסים משוקללים בסיכון ביחס לפעילויות העסקיות ולסיכונים הקשורים
23	דוח תנועה בחשיפות לאחר הפחתות סיכון אשראי בכל משקל סיכון
24	הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים
25	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
25	יחס המינוף בהתאם להוראת נב"ת 218
29	נתונים כמותיים על איכות האשראי, סיכון אשראי בעייתי והפרשה להפסדי אשראי
31	סך כל חשיפות האשראי ברוטו וחשיפה ברוטו ממוצעת במשך התקופה, ממוינות לפי סוגים עיקריים של חשיפת אשראי
32	חשיפות למדינות זרות
32	התפלגות החשיפה לפי סוג ענף או צד נגדי, ממוין לפי סוגים עיקריים של חשיפות אשראי
33	פיצול כל התיק לפי יתרת תקופה חוזית לפירעון, ממוין לפי סוגים עיקריים של חשיפות אשראי
34	סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק
36	חובות, אשראי לציבור ויתרת ההפרשה להפסדי אשראי
37	תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי
38	איכות אשראי ופיגורים
39	חשיפות האשראי לפני ואחרי הפחתת סיכון אשראי בכל משקל סיכון
42	התפלגות החשיפה לפי סוג החשיפה וכיסוי בביטחון פיננסי כשיר
43	חשיפות שקשורות לסיכון אשראי שמקורן בנגזרים
47	דרישות ההון בגין סיכוני שוק בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים
48	חשיפת ההון הפנוי בפועל ברמת הבנק בהשוואה למגבלות הדירקטוריון
49	רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים
61	השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש של עלייה מקבילה של 1% בעקום הריבית
61	רגישות הון הבנק לשינויים במקביל בעקומי הריבית בחתך התיק הבנקאי והתיק למסחר
61	שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק
62	השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים
67	רכיבי יחס כיסוי הנזילות הממוצע בהתאם להוראת נב"ת 221
67	הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה
69	יתרת סך פקדונות הציבור של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות
69	נתוני הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים ברמת הבנק

הקדמה

בהתאם לחוזר שפורסם ע"י המפקח על הבנקים ביום 28 באפריל 2015, בנושא "עדכון מבנה הדוח לציבור של תאגיד בנקאי ושל חברות כרטיסי אשראי" נדרשים תאגידים בנקאיים לפרסם דוח על הסיכונים באתר האינטרנט שלהם, שיקלול מידע כמותי מפורט ומידע איכותי על סקירת הסיכונים ואופן ניהולם לפי דרישות הגילוי של באזל, הועדת לציבות פיננסית (Financial Stability Board) ומקורות אחרים.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה והוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו-כלכליות בארץ ובעולם והשפעתן על מצב הנזילות והציבות בשוקי ההון בחברות עסקיות בארץ ובעולם, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים בריבית, שערי חליפין ואינפלציה, שערי מניות, מחירי איגרות חוב, התנהגות המתחרים ושינוי בתנאי התחרות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "יעד", "תחזית", "הערכה", "אומדן", "תרחיש", "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק" וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "ייתכן", "ייהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק טבלת גורמי הסיכון דלהלן.

המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים.

חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

פעילותו של הבנק מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים בהם הינם: סיכונים אשראי, סיכונים שוק ונזילות, סיכונים תפעוליים וסיכון ציות והלבנת הון.

כל הסיכונים העיקריים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים ובאחריותם. בגין סיכונים אשראי, סיכונים שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) הבנק מבצע תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכונים נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.

מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק מכוון להשגת היעדים האסטרטגיים שנקבעו - תוך טיפוח התמחויות בבנק, ניצול היתרונות למגוון וגודל, תוך שמירה על רמות הסיכון שאושרו ועל קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה, ביקורת ודיווח נאותים.

תפיסת הסיכון הכוללת של הבנק עולה בקנה אחד עם המסגרת הרגולטורית שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ועל העקרונות המנחים (ה-Sound Practices) של וועדת באזל, המושתתת על העיקרון כי לכל פעילות בנקאית הטומנת בחובה סיכון יוגדרו ויאופיינו: מדיניות ותיאובן סיכון, מגבלות לתחיימת והגדרת היקף החשיפה, מעגלי בקרה וביקורת, מערכי דיווח ומנגנון לכימות הרווח, מדידתו ודיווח עליו על פי אמות מידה מקובלות.

מידי רבעון נכתב מסמך סיכונים על ידי מנהל הסיכונים הראשי, המהווה גורם, בלתי תלוי ביחידות נוטלות הסיכון. המסמך מוצג בפני הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק.

מסמך הסיכונים בוחן את כלל הסיכונים, שאליהם חשוף הבנק במסגרת פעולותיו, תוך פירוט הממצאים ברמת הסיכון הספציפי וכן את תוצאות תרחישי הקיצון שבוצעו.

במסמך מוצגת סקירת מנהל הסיכונים הראשי על מצב ניהול הסיכונים בבנק ועל אפקטיביות ואיכות ניהול הסיכונים. כמו כן, נסקרות בו עמידה בתיאובן הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכות דרגות הסיכון וכן טיפול היחידה בתהליכים מרכזיים בסוגי הסיכונים השונים ופעולות מיוחדות, שנקטו על ידי היחידה ברבעון הרלוונטי.

טבלה 1: תחולת היישום

תחולת היישום

מסגרת העבודה כוללת את הבנק בלבד. הבנק הינו חלק מקבוצת הבנק הבינלאומי. לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות אחרות כלשהן על העברת כספים או הון פיקוחי בתוך הקבוצה, מעבר למגבלות הכלליות החלות על ביצוע עסקאות מכל סוג כל עוד הבנק שומר על יחס ההון המזערי הנדרש ממנו על פי הדין.

באזל

ועדת באזל בנושא התכנסות בינלאומית למדידת הון ולתקני הון פרסמה ביוני 2006 את המלצותיה שאמורות להיות מיושמות, בהתאם להנחיות של הבנקים המרכזיים בכל מדינה. ההנחיות מתייחסות לסיכויי אשראי, סיכויי שוק וסיכויים תפעוליים וכוללות 3 נדבכים בהתייחס לכל אחד מסוגי הסיכונים:

נדבך ראשון - דרישות הון מזעריות, המחושבות לכל אחד מסוגי הסיכונים בנפרד, כאשר לגבי סיכויי אשראי הגישות העיקריות הן:

1. הגישה הסטנדרטית המסתמכת בעיקר על נתוני דירוגי אשראי של חברות דירוג חיצוניות.
2. הגישות המתקדמות המבוססות על דירוגים פנימיים אשר חושבו בהתאם למודלים שפותחו על ידי הבנק (Internal Ratings-Based).

נדבך שני - עוסק בתהליך הפנימי להערכת נאותות ההון ביחס לפרופיל הסיכונים של הבנק - תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) ובמערכי הפיקוח והבקרה שהבנק מיישם וכן עוסק בתהליך הסקירה הפיקוחי (SREP). המפקח על הבנקים מצפה מהתאגידים הבנקאיים ליישם תהליך פנימי הולם המשלב רכיבים מרכזיים של תכנון וניהול ההון, ומציג את נאותות ההון אל מול הסיכונים שזוהו. התהליך כולל, בין היתר, קיום מנגנונים מובנים לזיהוי הסיכונים ומוקדי הסיכון וביצוע הערכת נאותות הונית על בסיס תרחישים ותרחישי קיצון, קיום תהליכים פנימיים ליישום ממשל תאגידי נאות, שיפור ושדרוג מערכי הבקרה והביקורת וקיום תשתית תרחישי קיצון נאותה הכוללת תרחישי קיצון הוליסטיים. כמו כן, התהליך כולל טיפול במכלול הסיכונים אליהם חשוף הבנק, לרבות סיכונים שאינם נכללים בחישובי ה-ICAAP, ובכלל זה: סיכון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון אינפלציה, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון ומימון טרור, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי, סיכון מוניטין ועוד.

נדבך שלישי - משמעת שוק - דרישות הגילוי והדיווח לציבור. ה-ICAAP כולל את דרישות הגילוי בדיווח הכספי של תאגיד בנקאי.

אימוץ הוראות באזל

בחודש דצמבר 2010 פרסמה ועדת באזל לפיקוח בנקאי הוראות חדשות בנושא "מסגרת פיקוחית עולמית לחיזוק עמידות המערכת הבנקאית" (להלן - "באזל"), הכוללות התמקדות בהון המניות, שהוא המרכיב האיכותי ביותר של ההון של הבנק, וזאת על רקע כניסת מערכת הבנקאות העולמית למשבר עם רמה לא מספקת של הון באיכות גבוהה. המשבר חשף גם חוסר עקביות בהגדרת ההון בתאגידים בנקאיים בעולם וחוסר גילוי מידע (שקיפות) שהיה מאפשר לשוק למדוד ולהשוות באופן מלא את איכות ההון בתאגידים בנקאיים בעולם.

ביום 30 במאי 2013 פרסם בנק ישראל תיקון להוראות ניהול בנקאי תקין 201-205, 208, 211 ו-299 בנושא "מדידה והלימות ההון", אשר מאמצות את הוראות באזל. מועד יישומן לראשונה נקבע ליום 1 בינואר 2014, כאשר היישום יהיה באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

הוראות באזל קובעות שינויים משמעותיים בחישוב דרישות ההון הרגולטורי, בין היתר, בכל הקשור ל:

- רכיבי ההון הפיקוחי
- ניכויים מההון והתאמות פיקוחיות
- טיפול בחשיפות לתאגידים פיננסיים
- טיפול בחשיפות לסיכון אשראי בגין חובות פגומים
- הקצאת הון בגין סיכון CVA.

לפי הוראות אלו שאומצו על ידי בנק ישראל, יעדי ההון המזעריים יהיו כדלקמן:

- יחס הון עצמי רובד 1 לנכסי סיכון משוקללים לא יפחת מ-9%, וזאת עד ליום 1 בינואר 2015. תאגיד בנקאי ששך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יידרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי בשיעור של 10%, וזאת עד ליום 1 בינואר 2017. הוראה נוספת זו אינה חלה על הבנק.

- יחס הון כולל לנכסי סיכון משוקללים לא יפחת מ-12.5%, וזאת עד ליום 1 בינואר 2015. תאגיד בנקאי ששך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יידרש לעמוד ביחס הון כולל מינימלי בשיעור של 13.5%, וזאת עד ליום 1 בינואר 2017. הוראה נוספת זו אינה חלה על הבנק.
- ביום 28 בדצמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים הוראה נוספת. בהתאם להוראה זו ולהוראות המעבר לשנת 2014, החל מיום 1 בינואר 2015 מתווספת ליחסי ההון המזעריים דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017.
- בהתאם להוראות המעבר, ההתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון וכן זכויות המיעוט שאינן כשירות להיכלל בהון הפיקוחי ינוכו מההון בהדרגה בשיעור של 20% בכל שנה, החל מיום 1 בינואר 2014 ועד ליום 1 בינואר 2018. מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי יוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת תופחת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. נכון לשנת 2016 שיעור הניכויים מההון הרגולטורי עומד על 60% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 60%. נכון ליום 1 בינואר 2017 שיעור הניכויים מההון הרגולטורי עומד על 80% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 50%.

יישום הוראות באזל על ידי הבנק

- **הנדבך הראשון** - כאמור לעיל, לפי הוראות בנק ישראל, הבנק מיישם כנדרש את הוראת באזל.
- סיכוני אשראי - הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית לפי הוראות בנק ישראל.
- סיכונים תפעוליים - הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית החל משנת 2013.
- סיכוני שוק - הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית. במסגרת זו מבוצע גם חישוב של הקצאת ההון הנדרשת בגין הסיכון הספציפי בתיק למסחר.

הנדבך השני - יישום תהליך פנימי לבחינת הנאותות ההונית (תהליך ה-ICAAP) בקבוצת הבנק. במסגרת הנדבך השני מיישם הבנק תהליך פנימי להערכת נאותות ההון (תהליך ה-ICAAP). תהליך זה נועד להבטיח קיום רמה הולמת של אמצעים הוניים שתתמוך בכלל הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק, לרבות בהתחשב בתכניות אסטרטגיות עתידיות, זאת מעבר לדרישות ההון המינימליות שעל הבנק להחזיק בהתאם לנדבך הראשון. בנוסף, במסגרת הנדבך השני, בוחן הבנק האם יש די אמצעים הוניים בכדי להתגונן בעת מצבי שפל ומשברים כלכליים (Stress Tests and Stress Scenarios). שיפור מערך ניהול הסיכונים ובקרת תרחישי הקיצון הפוכים כלי חשוב ובלתי נפרד מתהליך הערכת הנאותות ההונית בבנק.

הנדבך השלישי - בהתאם להוראות המפקח על הבנקים בדבר דרישות הגילוי של נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים, מובאים בדוח זה להלן פירוטי דרישות הגילוי.

הוראות נוספות של בנק ישראל הקשורות להוראות ועדת באזל

במהלך השנים 2014-2015 פורסמו על ידי המפקח על הבנקים הוראות המאמצות את הוראות ועדת באזל בנושאים הבאים:

יחס כיסוי נזילות

ביום 28 בספטמבר 2014 הפיץ המפקח על הבנקים חוזר במסגרתו נוספה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא יחס כיסוי נזילות אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה. במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם וכן את תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים (המכנה).

תרחיש הקיצון שנקבע בהוראה כולל זעזוע המשלב זעזוע ספציפי לתאגיד וזעזוע מערכתי ובמסגרתו הוגדרו שיעורי משיכה סטנדרטיים לתזרימים יוצאים ושיעורי קבלה של תזרימים נכנסים בהתאם לקטגוריות של היתרות השונות. תאגיד בנקאי שיחס כיסוי הנזילות שלו ירד מתחת לדרישה המזערית, נדרש לדווח מידית על החרגה למפקח על הבנקים. בהתאם להוראות המעבר, החל מיום 1 באפריל 2015 הדרישה המזערית עומדת על 60% וגדלה באופן הדרגתי ל-80% ב-1 בינואר 2016 ול-100% ב-1 בינואר 2017 ואילך. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימליות אלו. תאגיד בנקאי שיחס כיסוי הנזילות שלו היה נמוך מהדרישה המזערית במשך 3 ימים, נדרש לדווח על החרגה למפקח על הבנקים, בליווי תכנית לסגירת הפער.

במהלך התקופה הנסקרת הבנק עמד ביחס כיסוי נזילות הנדרש. בנוסף, ביום 28 בספטמבר 2014 פורסם חוזר הפיקוח על הבנקים בנושא הוראת שעה - יישום דרישות גילוי לפי נדבך 3 של באזל - גילוי בגין יחס כיסוי נזילות (להלן: "החוזר"). במסגרת החוזר תוקנו הוראות הדיווח לציבור כדי לשלב את דרישות הגילוי שיידרשו הבנקים לכלול כחלק מאימוץ יחס כיסוי הנזילות. לפרטים נוספים ראה [טבלה 15](#).

יחס מינוף

ביום 28 באפריל 2015 פרסם המפקח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס המינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שקוף שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.

יחס המינוף מבוסס באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון עצמי רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של הבנק היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. ככלל, המדידה הינה עקבית עם הערכים החשבונאיים ולא מובאים בחשבון משקלי סיכון. כמו כן, הבנק לא מורשה להשתמש בביטחונות פיזיים או פיננסיים, ערבויות או טכניקות אחרות להפחתת סיכון אשראי, כדי להפחית את מדידת החשיפות, אלא אם כן הותר ספציפית בהתאם להוראה. נכסים מאזניים שנוכו מהון רובד 1 (בהתאם להוראה 202) מנוכים ממדידת החשיפות. בהתאם להוראה הבנק מחשב את החשיפה בגין נגזרים בהתאם לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 ואת החשיפות בגין פריטים חוץ מאזניים על ידי המרה של הסכום הרעיוני של הפריטים במקדמי המרה לאשראי כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי ששך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שיידרש מהבנק הוא 5%. [לפרטים נוספים ראה טבלה 3ב'](#).

דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

ביום 22 באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר סופי בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים". החוזר מתקן את הוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו-204 במטרה להתאימן להמלצות ועדת באזל בכל הקשור לדרישות הון בגין חשיפות של תאגידי בנקאיים לצדדים נגדיים מרכזיים. החוזר מפרט את ההנחיות החדשות, אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגדרי OTC, עסקאות נגזרים סחירים בבורסה ועסקאות מימון ניירות ערך. ההנחיות מבדילות בין צד נגדי מרכזי שאינו כשיר לבין צד נגדי מרכזי כשיר, כאשר לאחרון נקבעו דרישות הון מופחתות. ביום 28 בדצמבר 2016 התקבל מכתב מבנק ישראל המאשר להמשיך לחשב את סכום החשיפה בגין פעילות לקוחות בבורסת המעו"ף על פי גישת התרחישים כפי שהייתה בהוראה 203 לפני תיקונה. ההנחיות מסדירות, בין היתר, את סוגי החשיפות הבאים:

- חשיפות של תאגיד בנקאי חבר מסלקה לצד נגדי מרכזי. ככלל, לחשיפות אלה יש לייחס משקל סיכון של 2% (לעומת ערך חשיפה אפס ערב התיקון). עם זאת, קיימת בהוראה נוסחת מינימום העשויה להוביל להכפלת חשיפות המסחר במשקל סיכון של 20%.
- חשיפות של תאגיד בנקאי ללקוח הפעיל בבורסה. כאמור לעיל, בגין לקוחות הפעילים בבורסת המעו"ף חישוב החשיפה יהיה עפ"י גישת התרחישים, וזאת עד שהפיקוח בישראל יאמץ את הגישה החדשה לחישוב (גישת SA-CCR) שאומצה על ידי ועדת באזל.
- חשיפות של תאגיד לקוח הפועל באמצעות חבר מסלקה.
- העברות של תאגיד בנקאי חבר מסלקה לקרן הסיכונים.
- ביטחונות שהפקיד תאגיד בנקאי אצל חבר מסלקה או אצל צד נגדי מרכזי.
- חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר ישוקללו בהתאם למשקל הסיכון הרלוונטי לצד הנגדי בעוד העברות לקרן הסיכונים ישוקללו ב-1,250%.

תחולת ההוראה המתוקנת החל מיום 1 בינואר 2017, כאשר עד ליום 30 ביוני 2017 ניתן להתייחס לבורסה בתל אביב כצד נגדי מרכזי כשיר. הבנק פועל לעדכן את אופן חישוב יחסי ההון ויחס המינוף בהתאם לעדכון ההוראה כאמור. להערכת הבנק, ההשפעה הצפויה של אימוץ החוזר נכון למועד הדיווח אינה מהותית לחישוב יחס ההון של הבנק.

התייעלות תפעולית

ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". בהתאם למכתב, דירקטוריון הבנק יתווה תכנית רב-שנתית להתייעלות. בהמשך למהלכי התייעלות בהם נקט הבנק בשנתיים האחרונות, ביום 14 בנובמבר 2016 אישר דירקטוריון הבנק את מהלכי התייעלות במסגרת תכנית רב-שנתית, כמפורט בתמצית הדוחות הכספיים, בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בבנק באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת ומיושמים באמצעות שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון שמקיימים האחראים על יצירת הסיכון וניהולו, קו ההגנה השני שמקיימות יחידות ניהול הסיכונים והחשבונאי הראשי הבלתי תלוי וקו ההגנה השלישי שמקיימים מערך הביקורת הפנימית והחיצונית.

פונקציית ניהול הסיכונים

מנהל הסיכונים הראשי - דורון סגל כפוף למנכ"ל הבנק, נושא באחריות מפורשת לפונקציית ניהול הסיכונים ולמסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הארגון כולו.

מנהל הסיכונים הראשי עומד בראש המחלקה לניהול סיכונים אשר תפקידה להשלים את פעילויות ניהול הסיכונים של קו העסקים, תוך תכנון, תחזוקה ופיתוח שוטף של מסגרת העבודה לניהול הסיכונים, אתגור נאותות התשומות, ניהול הסיכונים של קווי העסקים, מדידת הסיכון ודיווח.

המחלקה כוללת כיום את היחידה להערכת סיכונים אשראי והיחידה לניהול סיכונים תפעוליים והמשכיות עסקית. בקרת סיכונים שוק ונזילות ובקרת סיכונים אשראי מתבצעות על ידי מנהלי תחום סיכונים שוק ונזילות ותחום סיכונים אשראי, המהווים חלק מהחטיבה לניהול סיכונים בחברת האם. היחידות הינן פונקציות עצמאיות בלתי-תלויות הכפופות ליו"ר הדירקטוריון ומבצעות בקרת סיכונים עצמאית ובלתי תלויה על החשיפות לסיכונים שוק ונזילות וסיכונים אשראי, בהתאמה.

המחלקה לניהול הסיכונים מובילה את גיבוש מסמכי מדיניות השונים ומאגרת את מסמכי מדיניות ניהול הסיכונים האחרים הנתונים באחריות של כל מנהל סיכון. כמו כן, מפתחת מתודולוגיות וכלים כמותיים ואיכותיים, בסיוע חברת האם, לזיהוי ומדידת החשיפה לסיכונים, תומכת בנוטלי הסיכונים בכל הקשור לניהול הסיכון שבאחריותם, עוסקת בבקורת, ניתוח ודיווח ביחס לחשיפות הבנק לסיכונים השונים.

בנוסף, המחלקה מגבשת המלצות בתחומי ניהול סיכונים לרבות ביחס לתיאבון לסיכון, חוות דעת בלתי תלויות בתחום האשראי, יעד הלימות ההון ועוד.

תחום ניהול סיכונים אשראי, כפוף למנהל הסיכונים הראשי כחלק מיישום נוהל בנקאי תקין 311. במסגרת קבלת אחריות המחלקה לניהול סיכונים על קביעת נאותות הסיווגים וההפרשות, משמש מנהל הסיכונים הראשי כיו"ר כל הוועדות לחובות בעייתיים, למעט הוועדות בראשות מנכ"ל הבנק ומעלה. בנוסף, מתכנס פורום לניהול סיכונים אשראי קבוצתי המתמקד בניתוח סיכונים האשראי השונים ובכלל זה סיכון האשראי הצרכני. יו"ר הפורום הינו מנהל הסיכונים הראשי הקבוצתי ומשתתפים בו נציגי החטיבות העסקית והבנקאית של חברת האם וכן מנהלי הסיכונים של חברות הבנות. מנהל הסיכונים הראשי משמש גם כמנהל סיכונים תפעוליים והמשכיות העסקית.

החשבונאי הראשי - רו"ח אלון שפירא, חבר הנהלה העומד בראש אגף החשב אשר אחראי על ההכנה והבקרה על הדיווח הכספי ומהווה חלק מקו ההגנה השני (כדוגמת יחידת SOX).

האחראים הנוספים על ניהול הסיכונים בבנק הם:

מר יעקב שורי, מנכ"ל הבנק, משמש כמנהל סיכונים פיננסיים.

מר גבריאל טייטל, סמנכ"ל, ראש אגף בנקאות ונכסי לקוחות, משמש כמנהל סיכון אסטרטגי ומוניטין.

גברת רונית עוזיאל, סמנכ"ל, ראש אגף אשראי, משמשת כמנהלת סיכונים אשראי.

עו"ד חוה אלקוני-נוימן, היועצת המשפטית של הבנק, משמשת כמנהלת הסיכונים המשפטיים.

עו"ד לימור אזולאי משמשת כמנהלת סיכונים ציית, במסגרת תפקידה כקצין הציות הראשי, ובכלל זה בין היתר, מנהלת סיכונים איסור הלבנת הון, אכיפה פנימית וסיכונים חוצי גבולות.

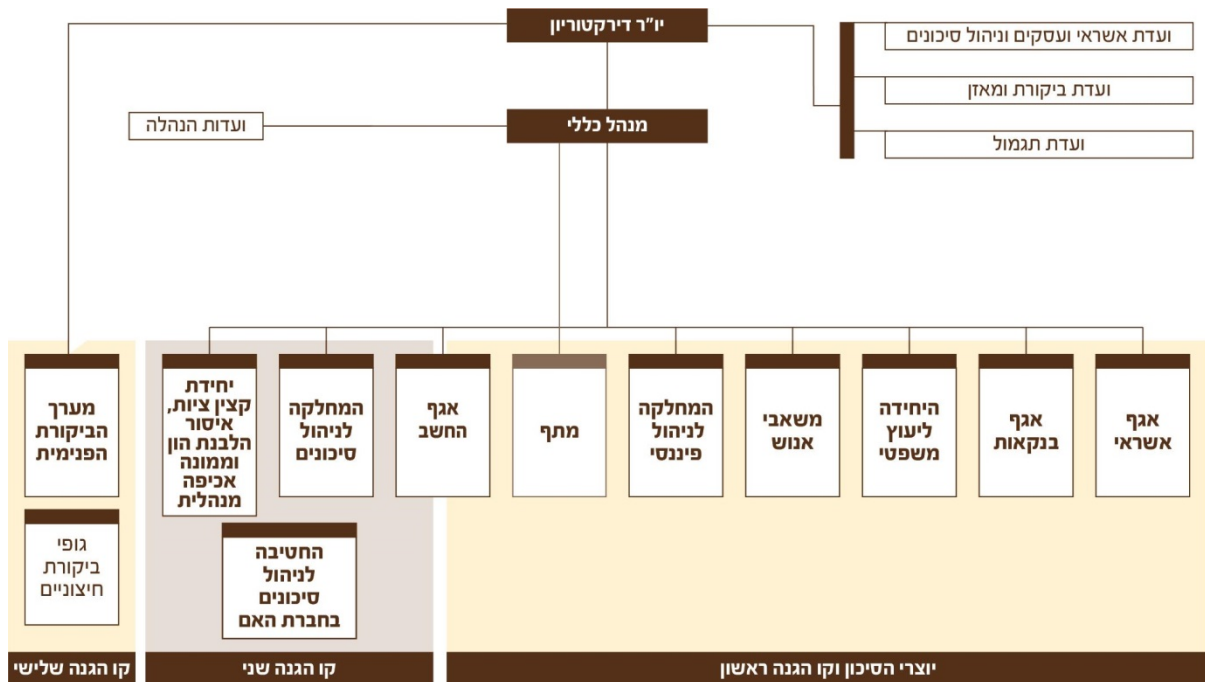
מר אמנון בק, מנכ"ל מתף - מחשוב ותפעול פיננסי בע"מ, משמש כמנהל סיכונים זו. (ביום 13 בפברואר 2017 הודיע על סיום כהונתו כמנכ"ל מתף. טרם מונה לו מחליף).

מר יהושע פלג, מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע, משמש כמנהל סיכונים הסייבר.

סיכונים נוספים כדוגמת סיכונים רגולציה וחקיקה מנוהלים ומפוקחים אף הם כחלק מהניהול העסקי הכולל וע"י חברי הנהלה ונושאי משרה נוספים בתחום הנתון לאחריותם.

ניהול הסיכונים מתבצע על פי מדיניות שנקבעה בדירקטוריון המתבססת על מדיניות הבנק ועל בסיס מתודולוגיית ניהול סיכון קבוצתית, תוך שימת לב לאופי המיוחד של הפעילות בבנק. מנהל הסיכונים הראשי כפוף למנכ"ל הבנק ומונחה מקצועית על ידי מנהל הסיכונים הראשי הקבוצתי.

תרשים קווי ההגנה של ניהול הסיכונים בבנק

תרבות הסיכונים

תרבות ניהול הסיכונים ותפיסתו של הבנק מושתתת על ממשל תאגידי איתן ושימוש בפרקטיקה מיטבית ועדכנית לניהול הסיכונים, ראייה רחבה, תרבות ארגונית מוכוונת סיכון וביצוע ההתאמות הנדרשות בהתאם לצרכי היחידות העסקיות ומאפייניהן. ממשל תאגידי נאות ותהליכי ניהול סיכונים בבנק הכרחיים על מנת להבטיח כי במסגרת התנהלותו העסקית, נוטל הבנק סיכונים מבלי לחרוג ממגבלות החשיפה שהגדיר על בסיס תיאבון הסיכון שלו ומצמצם למינימום את אפשרות התממשותם של הסיכונים אליהם הוא חשוף. במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא עבודת הדירקטוריון (301) ובנושא ניהול סיכונים (310) אומצו, בין היתר, עקרונות באזל בתחום הממשל התאגידי וניהול הסיכונים.

תפיסת באזל, שאומצה על ידי המערכת הבנקאית בישראל, מבוססת על עקרון של הקצאת הון כנגד הסיכונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי ועל הגדרת יעדי הון של הבנק המכתיבים את היקפי הפעילות, לרבות יחס מינימלי, בין הון הבנק לבין נכסי הסיכון שלו. דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנתיים את מסמך עקרונות הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים. מסמך זה מהווה תשתית לממשל התאגידי של ניהול ותרבות הסיכונים בבנק, התואמת את עקרונות באזל והנחיות בנק ישראל. במסמך מוגדרים הגופים השונים הפועלים במשימות ניהול סיכונים, התהליכים היסודיים של ניהול הסיכונים וכן חלוקת התפקידים והמשימות, הסמכות והאחריות של האורגנים השונים מרמת הדירקטוריון, ההנהלה, חברי ההנהלה וראשי האגפים האחראים כל אחד על סיכונים שבתחומי פעילותם, גופי ניהול הסיכונים ובקרת ניהול סיכונים והביקורת הפנימית. מסמך זה משמש מצע מחייב עבור קבוצת הבנק בכל הנוגע לתפיסת הממשל התאגידי ולמתכונת ניהול ותרבות הסיכונים בבנק. המסמך מיושם באמצעות נוהל הדירקטוריון, מסמכי המדיניות הרלוונטיים ונהלי היחידות השונות.

תהליכי יסוד של ניהול הסיכונים בבנק - תרבות ניהול הסיכונים ותפיסת ניהול הסיכונים של הבנק עולה בקנה אחד עם המסגרת שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ומכתיבה יישום תהליכי יסוד של ניהול סיכונים בעלי יחסי גומלין הדוקים ביניהם, כמפורט להלן, אשר שותפים להם הדירקטוריון, ההנהלה, יחידות עסקיות ויחידות שאינן עסקיות בבנק. תהליכי הליבה המפורטים להלן מהווים בסיס למכלול משימות ניהול הסיכונים בבנק:

- הערכה עצמית של הלימות / נאותות הון הבנק על בסיס הערכת היכולת של הבנק ליטול ולנהל סיכונים אל מול מקורות ההון הזמינים של הבנק.
- גיבוש התיאבון לסיכון והקצאת מגבלות חשיפה לסיכונים.

- קביעת יעדי ההון ותכנון ההון.
- קביעת מדיניות לניהול הסיכון.
- יישום של המדיניות לניהול הסיכון.

תהליך הערכה עצמית של הלימות/נאותות ההון (ה-ICAAP) - הינו תהליך עצמאי שמתבצע על ידי הבנק במסגרת הנדבך השני של באזל ומהווה את הבסיס לתהליכי הליבה של ניהול הסיכונים בבנק. הערכת הנאותות ההונית מתבצעת על בסיס שנתי ומטרתה - להעריך האם הון הבנק הינו נאות, אל מול החשיפה הכוללת של הבנק לסיכונים - בהווה ובראייה צופה פני עתיד. הבנק מיישם מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית. המתווה כולל, בין היתר, תרחישים בתחום סיכונים השוק, הנזילות והאשראי ותרחישים המשלבים התממשות של כמה סיכונים בו זמנית. התרחישים שמפעיל הבנק כוללים תרחישים מסוג ניתוחי רגישות, תרחישים היסטוריים, תרחישים היפותטיים ותרחישים מאקרו-כלכליים. תוצאות התרחישים ומשמעותן מדווחות להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון.

גיבוש התיאבון לסיכון והקצאת מגבלות חשיפה לסיכונים כחלק מתכנון השימושים בהון הבנק -

במסגרת תרבות הסיכונים, תיאבון הסיכון מהווה בסיס לקביעת מדיניות ניהול הסיכונים ומסגרת ליעדי ההון לגיבוש התכניות האסטרטגיות ותכניות העבודה של הבנק. התיאבון לסיכון מורכב ממערכת מגבלות כמותיות ואיכותיות ביחס לחשיפה האפשרית לכל סיכון והוא מבטא את רמת החשיפה הרצויה לסיכון המסוים.

תכנון ההון וקביעת יעדי ההון - תכנון ההון משלב בין קביעת יעד הלימות ההון לבין התכנון האסטרטגי. קביעת יעד הלימות ההון מתרחשת בעקבות הערכת הנאותות ההונית, זיהוי כרית ההון הנדרשת לשם הבטחת היציבות של הבנק וסיבולת הסיכון ובמסגרת תיאבון הבנק לסיכון.

גיבוש מדיניות ניהול הסיכון - מטרת מדיניות ניהול הסיכון הינה להבטיח את קיומם של תהליכים אפקטיביים של ניהול סיכונים ואת העמידה במגבלות החשיפה שנקבעו ביחס לסיכונים השונים.

יישום המדיניות לניהול הסיכונים - תהליך היישום של המדיניות כולל את שלב הביצוע של שרשרת הפעולות שנועדו להבטיח יכולת מתמשכת של זיהוי הסיכונים המהותיים אליהם חשוף הבנק; הערכה ומדידה של החשיפה לסיכונים מול המגבלות שנקבעו (לרבות במסגרת של תרחישי קיצון); יצירת מנגנוני דיווח כמוגדר במסמך המדיניות, לרבות דיווחים תקופתיים ומידיים ונקיטת פעולות להפחתת סיכונים, במידה ומתבררת חריגה ממגבלות הסיכון שנקבעו.

הגורמים המעורבים בניהול הסיכונים - הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים נועד ליצור איזון בין מעגלים נפרדים הקשורים בניהול הסיכונים. הגורמים המעורבים בניהול הסיכונים כוללים את הדירקטוריון, וועדת ניהול סיכונים, ההנהלה וכן את שלושת קווי ההגנה הקשורים בניהול הסיכונים, כאשר ביניהם: נוטלי הסיכונים, פונקציית ניהול הסיכונים והביקורת הפנימית הכפופה לדירקטוריון וגופי ביקורת חיצוניים. במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, הבנק דואג, בין היתר, לגייס אנשי מקצוע מתאימים בעלי מומחיות והבנה בפעילות הבנקאיות השונות, לרבות פעילויות מורכבות.

נטילת אחריות לסיכונים - כל אחד מהסיכונים המהותיים אליהם חשוף הבנק, הינו באחריות נושא משרה בכיר. האחריות הראשונית לניהול הסיכונים (נטילת סיכון, זיהוי, מדידה והערכה, בקרה והפחתה, ניטור ודיווח) מוטלות על הנהלת קווי העסקים של התאגיד הבנקאי. ההנהלה היא זאת שאחראית לקבל החלטות אופרטיביות בעניין הסיכונים וניהולם. נוטל הסיכונים נדרש להבין את הסיכון הגלום בפעולותיו והיחס בין התשואה לסיכון ולפעול באופן אחראי תוך קבלת החלטות במסגרת מגבלות החשיפה הקיימות. מעבר למתואר לעיל, כחלק מניהול תקשורת אפקטיבית, קיימת אחריות אישית של כל עובד בבנק לזהות ולהציף סוגיות סיכון בעצמם, לרבות כאלו העולות מהפעילות העסקית וזאת באמצעות השתתפות בהדרכות ופורומים שונים, דיווח אנונימי למערך הביקורת / או למנהל ממונה וכו'.

הדרכות ופורומים - אנשי היחידה לניהול ניהול סיכונים משתתפים במגוון הדרכות ופורומים מקצועיים קבוצתיים.

קביעת קוד אתי הולם - הדירקטוריון הינו הגוף ה"קובע את הטון" ביישום נורמות התנהגות ותמריצים המעודדים התנהגות מקצועית ואחראית בכל הדרגים, בקביעת סטנדרטים מקצועיים וערכי תאגיד המקדמים יושרה ובביסוס תרבות פנים ארגונית המדגישה ומציגה בפני עובדים בכל הדרגים את חשיבותן של הבקורות הפנימיות, בין היתר באמצעות קביעת קוד אתי הולם.

תגמול - מדיניות התגמול בבנק תואמת את הערכים ותפיסת ניהול הסיכונים של הבנק. פירוט אודות התגמול ומדדי הסיכון מופיע בפרק התגמול, ראה [טבלה 16](#).

ניהול סיכונים

תרבות הסיכונים בבנק מבוססת על ההבנה כי ניהול סיכונים אמור להבטיח בראש ובראשונה את יציבות הבנק ומכאן החשיבות המכרעת לתפיסה אחידה של הערכים והעקרונות בענין אופן ניהול הסיכונים של כל מרכיב בבנק. הבנק מנהל את הסיכונים תוך חתירה לפרואקטיביות ויזומה אל מול החשיפה לסיכון ולא רק בתגובה להתממשות סיכונים בלבד. הבנק מקיים תהליכים מתמשכים של זיהוי, הערכה, תיעוד וניטור של הסיכונים המהותיים אליהם הוא חשוף, על מנת להבטיח כל העת כי הסיכונים המהותיים מולם קיימת חשיפה, מזוהים ומנוהלים בצורה אפקטיבית. הבנק רואה בממשל התאגידי אבן יסוד בהערכת הנאותות ההונית שלו. השליטה, הפיקוח והבקרה על נאותות ניהול הסיכונים בבנק נעשים, בין היתר, על ידי הדירקטוריון, וועדות מטעמו, ההנהלה וועדות הנהלה בתחומי הסיכון השונים, כמפורט להלן:

התייחסות הדירקטוריון לסוגיות ניהול הסיכונים

- א. דירקטוריון הבנק מתווה את האסטרטגיה של הבנק.
- ב. דירקטוריון הבנק דן ומאשר אחת לשנה את תכנית העבודה השנתית ואחת לתקופה את מדיניות ניהול הסיכונים בתחומי הסיכון המהותיים השונים, הכוללות, בין היתר, את תיאבון הסיכון הכולל, מסגרות הסיכון ותקרות החשיפה המותרות בתחומי הפעילות ובמגזרים השונים וכן מציב סטנדרטים לניהול, מדידה, בקרה ודיווח על החשיפה לסיכונים השונים. במסגרת זאת, מתאים הדירקטוריון את מדיניות החשיפה לסיכונים השונים לשינויים ולתמורות בשווקים הפיננסיים ולסביבת הפעילות של הבנק.
- ג. דירקטוריון הבנק מאשר פעילויות חדשות ומוצרים חדשים מהותיים העלולים ליצור חשיפות חדשות, תוך בחינת הסיכון שהפעילות יוצרת וכן את יכולת הבנק לנהל, למדוד ולבצע בקרה בלתי תלויה על סיכונים הפעילות.
- ד. במסגרת עבודת הדירקטוריון פועלת ועדת אשראי ועסקים, המשמשת כוועדת ניהול סיכונים ונוסטר. הוועדה מקבלת דיווח רבעוני על חשיפות הבנק לסיכונים השונים וכן על עמידת הבנק במגבלות רגולטוריות ובמגבלות שקבע הדירקטוריון. בנוסף, הוועדה מבצעת בחינה של נאותות ואפקטיביות מערך ניהול ובקרת הסיכונים בבנק.
- ה. אחת לרבעון מתקיים דיון בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון במסמך הסיכונים הכולל של הבנק.
- ו. לפחות אחת לרבעון מתכנסת ועדת הביקורת של הדירקטוריון. ועדת הביקורת מפקחת על פעילות הביקורת הפנימית של הבנק לרבות המלצה לדירקטוריון לגבי: מינוי מבקר פנימי, אישור כתב המינוי והסמכויות של המבקר הפנימי ותכנית העבודה של הביקורת הפנימית. הוועדה מבצעת מעקב אחר יישום תכנית העבודה של הביקורת הפנימית ודנה בדוחות ביקורת מהותיים ובדיווחים אחרים של המבקר הפנימי. הוועדה מפקחת על עבודת רואה החשבון המבקר ודנה בדוחות ביקורת של רואה החשבון המבקר ושל גופים רגולטוריים. כמו כן, הוועדה, בשבתה גם כוועדת מאזן, דנה בדוחות הכספיים ובליקויים במערכי הדיווח החשבונאיים ומגישה את המלצותיה בנדון לדירקטוריון.
- ז. מערך הביקורת הפנימית של הבנק, במסגרת תכנית העבודה הרב-שנתית, מעריך במסגרת הביקורת המבוצעות על ידו בסניפים וביחידות המטה, את תהליך ניהול הסיכונים בבנק, את יישום המדיניות ואת ביצוען בפועל של החלטות הדירקטוריון בהיבטי ניהול הסיכונים השונים. בנוסף, הוא מעריך את מידת ההתאמה ואת אפקטיביות ואיכותם של תהליכי הבקרה הנהוגים בבנק. כמו כן, המערך מבצע את הסקירה הבלתי תלויה על תהליך ה- ICAAP השנתי המתקיים בבנק, במטרה לאתגר את התהליך ולבחון את מהימנות ושלמות הנתונים המוצגים בו והתאמתו לדרישות הפיקוח על הבנקים. הביקורת הפנימית פועלת על פי תכנית עבודה רב-שנתית לתקופה של ארבע עד חמש שנים ותכנית עבודה שנתית הנגזרת ממנה, הכוללת את כל הפעילויות והישויות של הבנק. תכנית העבודה מבוססת על מתודולוגיה שיטתית של הערכת סיכונים ומביאה בחשבון, בין היתר, את הערכת הסיכונים כפי שבאה לידי ביטוי במסמך ה- ICAAP והערכות של הביקורת הפנימית בנוגע למוקדי הסיכון בפעילות הבנק, לרבות מוקדי סיכון לסיכונים תפעוליים, מעילות והונאות ולממצאים שהועלו בביקורת קודמות שבוצעו על ידה ועל ידי גורמים חיצוניים. תכנית העבודה כוללת את הקצאת התשומות ואת התדירות לביצוע הביקורת בהתאמה לרמת הסיכון של הישות/הפעילות המבוקרת. עבודת הביקורת הפנימית מבוצעת על פי דרישות החוק השונות, לרבות חוק הביקורת הפנימית, פקודת הבנקאות, כללי הבנקאות, הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין 307 (מסדירה בין היתר, את תפקידי הפונקציה, היקף פעילותה, שיטות עבודתה והדיווחים שעליה להעביר), הנחיות של גופים רגולטוריים אחרים וכן בהתאם לתקנים מקצועיים מקובלים שנקבעו על ידי הלשכה העולמית למבקרים פנימיים. הדיווחים התקופתיים של הביקורת הפנימית כוללים דיווח חודשי, דיווח חצי-שנתי ודיווח שנתי ומוגשים למנכ"ל ולחברי הנהלת הבנק, לחברי ועדת הביקורת וליו"ר הדירקטוריון. הדיווח החצי-שנתי והדיווח השנתי של הביקורת הפנימית כוללים דיווח בדבר ביצוע תכנית העבודה למול התכנון, רשימה של כל דוחות הביקורת שהופצו בתקופה המדווחת, דיווח בדבר ממצאי המעקב אחר תיקון הליקויים העולים מדוחות הביקורת ותמצית מהממצאים המהותיים שהועלו בדוחות הביקורת ובדיווח השנתי הערכה של אפקטיביות הבקרה הפנימית.

התייחסות ההנהלה לסוגיות ניהול הסיכונים

- א. צוות ניהול נכסים והתחייבויות בראשות המנכ"ל מתכנס לפחות פעם בשבוע ודן, בין היתר, בהתפתחויות המרכזיות בחשיפות הפיננסיות בבנק לאור ההתפתחויות והתחזיות בתחום המאקרו, במגבלות החשיפה לסיכונים הפיננסיים בכניסה לפעילויות חדשות ובהתפתחות תיק הנוסטרו.
- ב. וועדת אשראי בראשות המנכ"ל מתכנסת לפחות פעם בחודש ודנה בבקשות אשראי חדשות ובחידושי אשראי.
- ג. אחת לרבעון מתקיים דיון בהנהלה במסמך הסיכונים הכולל של הבנק, במסגרתו מדווחות חשיפות הבנק לסיכונים פיננסיים, סיכונים אשראי, הסיכון התפעולי, סיכונים ציבוריים ואיסור הלבנת הון, סיכון חוצה גבולות, FATCA, אכיפה פנימית, סיכון המוניטין, הסיכון האסטרטגי, תוצאות תרחישי הקיצון, הסיכון המשפטי ועמידת הבנק במגבלות שקבע הדירקטוריון. בנוסף קיים עדכון אודות יישום הוראות באזל ותיקוף מודלים. כמו כן מוצגת מפת הסיכונים בה מוצגות הערכות הסיכון ומובא דיווח על הערכת אפקטיביות הבקרה בקו הראשון.
- ד. הפורום הקבוצתי לניהול סיכונים תפעוליים בראשות מנכ"ל הקבוצה ובהשתתפות חברי ההנהלה, מנכ"לי חברות הבנות ומנהלי הסיכונים של הקבוצה, מתכנס לפחות אחת לרבעון ומקיים מעקב שוטף על מצב החשיפה לסיכונים תפעוליים, בין היתר בהתבסס על ממצאי סקרי הסיכונים השונים וכן על הפעולות הננקטות על ידי היחידות השונות וחברות הבנות, למזעור חשיפות אלה. הפורום משמש גם כפורום בנושא מניעת סיכונים מעילות והונאות.
- ה. דיון ייעודי בנושאי ניהול נכסים והתחייבויות והשקעות נוסטרו מתקיים בהנהלה לפחות מידי חודש. בדיון נדונים התפתחויות בחשיפות הפיננסיות של הבנק, לרבות הפעילות בתיק הנוסטרו ונושאים נוספים הקשורים לניהול הנכסים והתחייבויות של הבנק.
- ו. אחת לשבועיים מתקיים דיון בראשות ראש המערך הפיננסי הקבוצתי בהתפתחויות בשווקים הפיננסיים. בדיון משתתפים גורמי הניהול והבקרה הרלוונטיים מהבנק ומחברות הבנות הבנקאיות.
- ז. הנהלת הבנק ממשיכה לשכלל ולשפר את כלי המדידה, הפיקוח, הבקרה והדיווח הדרושים לה לשם קבלת תמונת מצב עדכנית, ובזמן אמת, על חשיפות הבנק לסיכונים השונים וכן כדי להטמיע את תפיסת הניהול בבנק.

הרכב ההון הפיקוחי

הפנייה	ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2016		
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
					הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים
1		17.0		17.0	הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1.
2	(0.6)	506.9	(0.5)	549.1	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן.
3	(2.5)	1.5	(2.0)	(0.2)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי.
	-	-	-	-	מכשירי הון עצמי רובד 1 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
	-	-	-	-	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מייעוט).
	(3.1)	525.4	(2.5)	565.9	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים.
					הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים
					התאמות יציבותיות להערכות שווי
					מוניטין, בניכוי מיסים נדחים לשלם, אם רלבנטי.
					נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם.
					מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי
					סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן.
					פער שלילי (Shortfall) בין הפרשות להפסדים צפויים.
					גידול בהון העצמי הנובע מעסקאות איגוח.
					רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק.
4		--(*)		--(*)	עודף יעודה על עתודה, בניכוי מיסים נדחים לשלם שישולקו אם הנכס יהפוך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור.
					השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מניות בכפוף להסכמים חוזיים).
					החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים.
					השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי (בסכום העולה על 10% מהון עצמי רובד 1)
					השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי.
					זכויות שירות למשכנתאות אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1.

הפנייה	ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2016		
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
	-	-	-	-	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1.
	-	-	-	-	סכום זכויות שירות למשכנתאות, מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי וההשקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים, העולה על 15% מהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי.
	-	-	-	-	מזה: בגין השקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים
	-	-	-	-	מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות
	-	-	-	-	מזה: מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי
	-	-	2.1	2.1	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
	-	-	-	-	מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
	-	-	-	-	מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות.
	-	-	2.1	2.1	מזה: בגין השפעת תכנית ההתייעלות
	-	-	-	-	מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיפים א.26 ו-ב.26.
	-	-	-	-	התאמות פיקוחיות בהון עצמי רובד 1 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III
	-	-	-	-	ניכויים החלים על הון עצמי רובד 1 מאחר ואין בהון רובד 1 נוסף והון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים.
	-	-	2.1	2.1	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1.
	(3.1)	525.4	(0.4)	568.0	הון עצמי רובד 1.
הון רובד 1 נוסף: מכשירים					
	-	-	-	-	מכשירי הון מניות רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מכשירים אלו.
	-	-	-	-	מזה: מסווג כהון עצמי בהתאם להוראות הדיווח לציבור.
	-	-	-	-	מזה: מסווג כהתחייבות בהתאם להוראות הדיווח לציבור.
	-	-	-	-	מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר.
	-	-	-	-	מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג'.
	-	-	-	-	מזה: מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 1 נוסף.
	-	-	-	-	הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים.
	(3.1)	525.4	(0.4)	568.0	
הון רובד 1 נוסף: ניכויים					
	-	-	-	-	השקעה עצמית במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף, המוחזקת באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים).
	-	-	-	-	החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף.
	-	-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי.

הפנייה	ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2016	
	סכומים שלא נוכח מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		סכומים שלא נוכח מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	525.4	(0.4)	568.0	568.0

השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י התאגיד הפיננסי

ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים

מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.

מזה: ניכויים נוספים להון רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיף 41.א.

ניכויים בהון רובד 1 נוסף הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III

ניכויים החלים על הון רובד 1 נוסף מאחר ואין בהון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים .

סך כל הניכויים בהון רובד 1 נוסף.

הון רובד 1 נוסף.

הון רובד 1.

הון רובד 2: מכשירים והפרשות

5	6.7	5.8	5.8	5.8
6	40.9	43.3	43.3	43.3
	47.6	49.1	49.1	49.1

מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו.

מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר.

מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'.

הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפי השפעת המס המתווכס.

הון רובד 2 לפני ניכויים.

הון רובד 2: ניכויים

	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	47.6	49.1	49.1	49.1

השקעה עצמית במכשירי הון רובד 2, המוחזקת באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים).

החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון רובד 2 של תאגידים פיננסיים .

השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי [בהתאם לטיפול הנהוג במסמך באזל III: מסגרת פיקוחית גלובלית לחיזוק עמידות המערכת הבנקאית, דצמבר 2010.

השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי .

ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים

מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.

מזה: ניכויים נוספים להון רובד 2 שלא נכללו במסגרת סעיף 56.א.

התאמות פיקוחיות בהון רובד 2 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III

סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2.

הון רובד 2.

הפנייה	ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2016		
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
	(3.1)	573.0	(0.4)	617.1	סך ההון.
	-	-	-	-	סך הכל נכסי סיכון משוקללים בהתאם לטיפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III
	3,817.9		4,313.4		סך נכסי סיכון משוקללים.
יחסי הון וכריות לשימור הון					
	13.76%		13.17%		הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
	13.76%		14.31%		הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
	15.01%		14.31%		ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
					לא רלבנטי.
					לא רלבנטי.
					לא רלבנטי.
					לא רלבנטי.
					לא רלבנטי.
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים					
	9.00%		9.00%		יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים החל מיום 1 לינואר 2015
	9.00%		9.00%		יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
	12.50%		12.50%		יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים החל מיום 1 ינואר 2015
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)					
	-		-		השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה.
	-		-		השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה.
	-		-		זכויות שירות למשכנתאות.
7	25.5		24.8		מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה.
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2					
6	40.9		43.3		הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה.
	42.8		48.9		התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית.
	-		-		הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות לפי גישת הדירוגים הפנימיים, לפני יישום התקרה.
	-		-		התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 לפי גישת הדירוגים הפנימיים.

הפנייה	ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2016		
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
					מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר
					סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון עצמי רובד 1 הכפופים להוראות המעבר [בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299].
		-		-	
		-		-	סכום שנוכה מהון עצמי רובד 1 בשל התקרה.
					סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר [בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299].
		-		-	
		-		-	סכום שנוכה מהון רובד 1 נוסף בשל התקרה.
					סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר [בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299].
		6.7		5.8	
		2.9		3.8	סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה.

(*) מייצג סכום הנמוך מ-50 אלפי ש"ח.

(**) נדרש לפי הוראת המפקח על הבנקים מיום 1 בינואר 2015.

לגבי יחס הון רובד 1 מזערי לא נקבעה דרישה נפרדת מעבר ליחס הון עצמי רובד 1 מזערי.

גילוי בנוגע לקשר בין המאזן לרכיבי ההון הפיקוחי

הפנית לרכיבי ההון הפיקוחי	31.12.2015 במיליוני ש"ח	31.12.2016 במיליוני ש"ח	
			נכסים
5	1,456.9	1,780.2	מזומנים ופיקדונות בבנקים
	789.8	786.0	נירות ערך
	3,513.9	3,903.2	אשראי לציבור
	(38.9)	(49.4)	הפרשה להפסדי אשראי *
6	(38.5)	(40.8)	* מזה הפרשה להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2 (מאזני)
	(0.4)	(8.6)	* מזה הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
	3,475.0	3,853.8	אשראי לציבור נטו
	618.0	618.0	אשראי לממשלה
	43.2	38.7	בנינים וציוד
	0.5	0.9	נכסים בגין מכשירים נגזרים
	37.6	37.8	נכסים אחרים *
7	25.5	24.8	** מזה נכסי מס נדחה
	12.1	13.0	* מזה נכסים אחרים נוספים
	6,421.0	7,115.4	סך כל הנכסים
			התחייבויות והון
	5,028.3	5,720.7	פיקדונות הציבור
	373.5	325.8	פיקדונות מבנקים
	0.7	0.9	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים *
4	(***)	(***)	* מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
	480.9	490.7	התחייבויות אחרות
6	2.4	2.5	* מזה הפרשה להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2 (חוץ מאזני)
	5,883.4	6,538.1	סך כל התחייבויות
			הון המיוחס לבעלי מניות הבנק *
	537.6	577.3	הון מזה: הון מניות רגילות
1	17.0	17.0	* מזה: הון מניות רגילות
2	507.5	549.6	** מזה: עודפים **
	1.1	1.1	** עודפים תקן זכויות עובדים הכפופים להוראות מעבר
2	0.6	0.4	** עודפים תקן זכויות עובדים הכפופים להוראות מעבר שלא נכללו בהון פיקוחי
3	2.8	0.4	* מזה: רווח אחר כולל מצטבר **
	3.3	3.6	** מזה: רווח כולל אחר מצטבר זכויות עובדים הכפוף להוראות מעבר
			** מזה: רווח כולל אחר מצטבר זכויות עובדים הכפוף להוראות מעבר שלא נכלל בהון הפיקוחי
3	2.0	1.4	** מזה: רווח כולל אחר מצטבר זכויות עובדים הכולל התאמות לתכנית ההתייעלות
3		(2.1)	** מזה: קרנות הון
3	0.7	0.7	* מזה: מכשירים הוניים אחרים **
	9.6	9.6	** מזה: אינם כשירים לרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
5	6.7	5.8	סך כל ההון
	537.6	577.3	סך הכולל התחייבויות והון
	6,421.0	7,115.4	

(****) מייצג סכום הנמוך מ-50 אלפי ש"ח.

מידע נוסף - דוח תזרים של תנועות ממועד הדיווח הקודם על ההון הפיקוחי, לרבות שינויים בהון העצמי רובד, הון רובד 1 והון רובד 2

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2016	לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
		1. שינוי בהון עצמי רובד 1
555.1	525.4	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים לתחילת תקופה
10.4	41.7	שינוי בהון המיוחס לבעלי מניות הבנק
	-	שינוי בהבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1
	-	שינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה
0.4	(1.2)	ישום הוראות מעבר בגין אימוץ כללי חשבונאות מקובלים בנושא זכויות עובדים
565.9	565.9	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים לסוף תקופה
		שינוי בהתאמות פיקוחיות וניכויים:
2.2	-	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1 לתחילת תקופה
-	-	שינוי במיסים נדחים לקבל
-	-	שינוי בהתאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1
(0.1)	2.1	התאמות בגין תכנית ההתייעלות הון עצמי 1
2.1	2.1	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1 לסוף תקופה
568.0	568.0	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים ליום 30 בדצמבר
		2. שינוי בהון רובד 2
48.9	47.6	סך הון רובד 2, לפני ניכויים לתחילת תקופה
-	(0.9)	שינוי בהון רובד 2: מכשירים, לפני ניכויים
0.2	2.4	שינוי בהון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים
49.1	49.1	סך הון רובד 2, לפני ניכויים ליום 30 בינוי 2016
		שינוי בניכויים:
-	-	סך הכל ניכויים - הון רובד 2 לתחילת תקופה
-	-	שינוי בסך הכל ניכויים - הון רובד 2
49.1	49.1	סך הכל הון רובד 2 ליום 31 בדצמבר 2016
		לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015
		1. שינוי בהון עצמי רובד 1
492.0		סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים ליום 31 בדצמבר 2014
34.3		שינוי בהון המיוחס לבעלי מניות הבנק
		שינוי בהבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1
		שינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה
(0.9)		ישום הוראות מעבר בגין אימוץ כללי חשבונאות מקובלים בנושא זכויות עובדים
525.4		סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים ליום 31 בדצמבר 2015
		שינוי בהתאמות פיקוחיות וניכויים:
-		סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2014
-		שינוי בנכסים בלתי מוחשיים
-		שינוי בהתחייבות להשקעה עצמית במניות
-		שינוי בהתאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1
-		סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2015
525.4		סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים ליום 31 בדצמבר 2015
		2. שינוי בהון רובד 2
40.7		סך הון רובד 2, לפני ניכויים ליום 31 בדצמבר 2014
(1.0)		שינוי בהון רובד 2: מכשירים, לפני ניכויים
7.9		שינוי בהון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים
47.6		סך הון רובד 2, לפני ניכויים ליום 31 בדצמבר 2015
		שינוי בניכויים:
-		סך הכל ניכויים - הון רובד 2 ליום 31 בדצמבר 2014
-		שינוי בסך הכל ניכויים - הון רובד 2
47.6		סך הכל הון רובד 2 ליום 31 בדצמבר 2015

טבלה 3: הלימות ההון

במסגרת הטמעת הנדבך השני של באזל בבנק מהווה תהליך הערכת הנאותות ההונית (תהליך ה- ICAAP) את הבסיס לקביעת יעד ההון המינימלי של הבנק.

תהליך ה- ICAAP מתבצע בהתאם לפרקטיקה בינלאומית מקובלת ובהתאם למסגרת העבודה של באזל והנחיות בנק ישראל, במסגרתו מאותגרת הקצאת ההון הרגולטורית בנדבך הראשון ומוקצות כריות הון ייעודיות נוספות במידת הצורך. המסמך מטמיע מתודולוגיית אמידת הסיכונים השונים, הערכת הנאותות ההונית והניהול השוטף של ההון. הוא מכיל עדכונים ושינויים רבים שהתבצעו במהלך השנים עקב תהליכי שיפור פנימיים, דו שיח מתמשך של חברת האם עם בנק ישראל (לרבות תהליך ה-SREP), תהליכי שיפור ניהול סיכונים פנימיים, עדכוני בנק ישראל ועדכונים בינלאומיים שונים.

תהליך הערכת הנאותות ההונית נועד לבחון את יכולת הבנק לשאת בסיכונים אליהם הוא חשוף ותוצאותיו מהוות היזון חוזר הן ליעדי ההון שקבע הדירקטוריון הן לאיכות מדיניות ניהול הסיכון והצלחת יישומה והן משמשות בסיס לקביעת יעדי ההון ותכנון ההון וגיבוש תיאבון לסיכון ומגבלות על ידי זיהוי צרכי ההון וקיבולת הסיכון של הבנק.

בקביעת יעד ההון נבחנים ממצאי התהליך המהווים את היקף ההון הנדרש בראיית הבנק אל מול פרופיל הסיכון שלו למועד הדוח ובראייה צופה פני עתיד בהתבסס על היעדים העסקיים של הבנק והצמיחה המתוכננת ותחת תרחישי קיצון הוליסטיים.

מידע נוסף - דיון בתכנון ההון במסגרת הדיון הכללי בתכנון האסטרטגי של הנהלה

לבנק תכנית אסטרטגית חמש-שנתית, אשר אושרה בדירקטוריון במהלך דצמבר 2016 לשנים 2017-2021. התכנית האסטרטגית מתורגמת לתכנית העבודה וכנגזרת ממנה נבנה תכנון ההון התלת-שנתי. טרם אישור תכנון ההון, מתבצע תהליך של בחינת העמידה ביעדי ההון במצב עסקים רגיל ותחת תרחישי קיצון.

יישום הנדבך השני של באזל כולל ביצוע תהליך ה-ICAAP, כאשר אחד מתוצריו המרכזיים הינו קביעת יעדי ההון במצב עסקים רגיל ובמצב קיצון. יעדי ההון נקבעים להון עצמי רובד 1 ולהון הכולל. יעדי ההון הינם, לכל הפחות, היעדים הרגולטוריים (9% הון עצמי רובד 1, 12.5% הון).

במסגרת תהליך ה-ICAAP לנתוני ה-31.12.15 נקבעו יעדי ההון המינימליים בגין שנת 2016, כדלקמן:

- במצב עסקים רגיל - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-10.5% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-13.00%.
- במצב קיצון - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-7.5% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-11.0%.

להלן מפורטים נתוני נכסי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכון תפעולי הנובעים מהחשיפות השונות:

ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2016		סוג החשיפה
דרישות ההון (12.5%) ⁽¹⁾	נכסי סיכון במיליוני ש"ח	דרישות ההון (12.5%)	נכסי סיכון במיליוני ש"ח	
0.5	4.1	0.7	5.5	ריבונות
4.6	36.9	4.0	32.1	יישויות סקטור ציבורי
34.7	277.9	52.9	423.2	תאגידים בנקאיים
66.5	532.2	87.8	702.0	תאגידים
12.8	102.6	8.9	71.5	בביטחון נדל"ן מסחרי
283.2	2,265.2	312.7	2,501.9	קמעונאות ליחידים
10.6	84.5	7.2	57.8	עסקים קטנים
14.9	119.0	14.1	112.5	נכסים אחרים
0.1	0.8	0.2	1.5	סיכון CVA
427.9	3,423.2	488.5	3,908.0	סך הכל בגין סיכוני אשראי
1.7	13.5	2.1	16.4	סיכוני שוק
47.6	381.2	48.7	389.0	סיכון תפעולי
477.2	3,817.9	539.3	4,313.4	סך הכל נכסי סיכון
	13.76%		13.17%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי הסיכון
	15.01%		14.31%	יחס ההון הכולל לרכיבי הסיכון
	12.50%		12.50%	יחס ההון הכולל הנדרש לפי המפקח על הבנקים

(1) יחס הון כולל מזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים מיום 1 בינואר 2015.

נכסים משוקללים בסיכון המתייחסים לפעילויות העסקיות ולסיכונים הקשורים

יתרות ליום 31 בדצמבר 2016

סך הפעילות בישראל	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
במיליוני ש"ח								
3,906.5	627.1	1.5	80.0	166.5	646.5	1.1	2,383.8	סך סיכון אשראי
16.4	16.4	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
1.5	1.5	-	-	-	-	-	-	סיכון CVA
389.0	-	0.1	6.4	13.4	57.9	-	311.2	סיכון תפעולי
4,313.4	645.0	1.6	86.4	179.9	704.4	1.1	2,695.0	סך הכל נכסי סיכון ליום 31 בדצמבר 2016

יתרות ליום 31 בדצמבר 2015

סך הפעילות בישראל	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
במיליוני ש"ח								
3,422.4	504.6	2.6	69.8	174.7	518.6	0.9	2,151.2	סך סיכון אשראי
13.5	13.5	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
0.8	0.8	-	-	-	-	-	-	סיכון CVA
381.2	10.4	0.3	7.4	18.6	52.4	-	292.1	סיכון תפעולי
3,817.9	529.3	2.9	77.2	193.3	571.0	0.9	2,443.3	סך הכל נכסי סיכון ליום 31 בדצמבר 2015

* מתייחס למגזרי פעילות פיקוחיים כהגדרתם בהוראות חוזר בנק ישראל מיום 3 בנובמבר 2014.

דוח תזרים של נכסים משוקללים בסיכון
 שינויים בחשיפות אשראי לאחר הפחתות בכל משקלי סיכון
 לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

סוג החשיפה	חשיפה ברוטו (לאחר הפרשה להפסדי אשראי) ⁽¹⁾						
	250%	150%	100%	75%	50%	20%	0%
	במיליוני ש"ח						
ריבונות	-	-	-	-	-	7.1	45.7
יישויות סקטור ציבורי	-	-	-	-	(9.6)	-	(9.6)
תאגידים בנקאיים	-	-	-	-	307.0	(42.0)	265.0
תאגידים	-	3.4	169.0	-	-	-	172.4
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	(30.3)	-	-	-	(30.3)
קמעונאות ליחידים	-	1.7	0.6	363.8	-	-	366.1
עסקים קטנים	-	(0.9)	(1.2)	(42.3)	-	-	(44.4)
נכסים אחרים	(0.7)	-	(4.9)	-	-	-	2.1
סך הכל	(0.7)	4.2	133.2	321.5	297.4	(34.9)	47.8

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2016

סוג החשיפה	חשיפה ברוטו (לאחר הפרשה להפסדי אשראי) ⁽¹⁾						
	250%	150%	100%	75%	50%	20%	0%
	במיליוני ש"ח						
ריבונות	-	-	-	-	-	(1.4)	18.4
יישויות סקטור ציבורי	-	-	-	-	(2.4)	-	(2.4)
תאגידים בנקאיים	-	-	-	-	85.4	(6.5)	78.9
תאגידים	-	3.2	(5.0)	-	-	-	(1.8)
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	18.0	-	-	-	18.0
קמעונאות ליחידים	-	1.0	0.7	19.1	-	-	20.8
עסקים קטנים	-	1.2	(0.7)	0.9	-	-	1.4
נכסים אחרים	0.2	-	(6.5)	-	-	-	1.4
סך הכל	0.2	5.4	6.5	20.0	83.0	(7.9)	19.8

שינוי בשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

סוג החשיפה	חשיפה ברוטו (לאחר הפרשה להפסדי אשראי) ⁽¹⁾						
	250%	150%	100%	75%	50%	20%	0%
	במיליוני ש"ח						
ריבונות	-	-	-	-	-	15.4	206.3
יישויות סקטור ציבורי	-	-	-	-	(13.8)	-	(13.8)
תאגידים בנקאיים	-	-	-	-	225.6	1.4	227.0
תאגידים	-	(0.5)	23.7	-	-	-	23.2
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	14.3	-	-	-	14.3
קמעונאות ליחידים	-	(1.8)	0.6	509.1	-	-	507.9
עסקים קטנים	-	0.4	0.3	(14.1)	-	-	(13.4)
נכסים אחרים	(0.6)	-	(8.1)	-	-	-	(1.9)
סך הכל	(0.6)	(1.9)	30.8	495.0	211.8	16.8	204.4

לאחר הפרשה להפסדי אשראי, לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים ולפני הפחתת ביטחונות.

א. הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים

2015 בדצמבר 31	2016 בדצמבר 31	
		1. הון לצורך חישוב יחס ההון
525.4	568.0	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
47.6	49.1	הון רובד 2, לאחר ניכויים
573.0	617.1	סך הכל הון כולל
		2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון
3,423.2	3,908.0	סיכון אשראי
13.5	16.4	סיכויי שוק
381.2	389.0	סיכון תפעולי
3,817.9	4,313.4	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי הסיכון
		3. יחס ההון לרכיבי סיכון
13.76%	13.17%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.76%	13.17%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
15.01%	14.31%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.00%	9.00%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
12.50%	12.50%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

ב. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון

2015 בדצמבר 31	2016 בדצמבר 31	
		1. הון עצמי רובד 1
537.6	577.3	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
(9.6)	(9.6)	הבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1
(2.6)	(1.8)	יישום הוראות המעבר בגין אימוץ כללי חשבונאות מקובלים בנושא זכויות עובדים
525.4	565.9	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
		התאמות פיקוחיות וניכויים:
-	-	מיסים נדחים לקבל
-	-	התחייבות להשקעה עצמית במניות
-	-	התאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1
-	-	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים, לפני תכנית ההתייעלות - הון עצמי רובד 1
-	2.1	סך התאמות בגין תכנית ההתייעלות - הון עצמי רובד 1
525.4	568.0	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
		2. הון רובד 2
6.7	5.8	הון רובד 2: מכשירים, לפני ניכויים
40.9	43.3	הון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים
47.6	49.1	סך הון רובד 2, לפני ניכויים
-	-	ניכויים:
-	-	סך הכל ניכויים - הון רובד 2
47.6	49.1	סך הכל הון רובד 2

ג. השפעת הוראות המעבר על יחס הון עצמי רובד 1

2015 בדצמבר 31	2016 בדצמבר 31	
		יחס ההון לרכיבי סיכון
13.83%	13.15%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר בהוראה 299 ולפני השפעת ההתאמות בגין תכנית ההתייעלות
0.07%	(0.04%)	השפעת הוראות המעבר
	13.11%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון לפני השפעת ההתאמות בגין תכנית ההתייעלות
	0.06%	השפעת ההתאמות בגין תכנית ההתייעלות
13.76%	13.17%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון

** דרישות יחס הון עצמי רובד 1 בשיעור 9% ויחס הון כולל בשיעור 12.5% חלות מיום 1 בינואר 2015.

הערה: התאמות פיקוחיות וניכויים - בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדדי הוהלימות הון - ההון הפיקוחי", נכסי הסיכון וההתאמות הפיקוחיות מוצגים בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 299. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על הבנקים מיום 12.1.2016. בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן - התאמות בגין תכנית ההתייעלות) אשר פוחתות בהדרגה לתקופה של 5 שנים. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ראה ג לעיל.

טבלה 3א: השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף

2015 בדצמבר 31	2016 בדצמבר 31	
	במיליוני ש"ח	
6,421.0	7,115.3	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	-	ההתאמות בגין השקעות ביטוחיות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	ההתאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
1.8	2.4	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
-	-	התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמא: עסקאות רכש חוזר והלוואות מובטחות דומות אחרות)
458.0	526.5	התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי)
38.5	39.7	התאמות אחרות
6,919.3	7,683.9	חשיפה לצורך יחס המינוף

טבלה 3ב: יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

2015 בדצמבר 31	2016 בדצמבר 31	
	במיליוני ש"ח	
6,459.0	7,154.1	חשיפות מאזניות
6,459.0	7,154.1	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות ביטחונות (סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1))
-	-	סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
0.5	0.9	חשיפות בגין נגזרים
1.8	2.4	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים (לדוגמא: לאחר הפחתת ביטחון משתנה במזומן כשיר)
-	-	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
-	-	גילום (Gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור
-	-	(ניכויים של נכסי חייבים בגין ביטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)
-	-	(רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)
-	-	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	בניכוי: קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו
2.3	3.3	סך חשיפות בגין נגזרים
-	-	חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
-	-	נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית
-	-	(סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)
-	-	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות ערך
-	-	חשיפות בגין עסקאות כסוכן
-	-	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
1,701.5	1,817.0	חשיפות חוץ מאזניות אחרות
1,243.5	1,290.5	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו (התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)
458.0	526.5	פריטים חוץ מאזניים
525.4	568.0	הון וסך החשיפות
6,919.3	7,683.9	הון רובד 1
		סך החשיפות
		יחס מינוף
7.59%	7.39%	יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

טבלה 4: סיכון אשראי - דרישות גילוי כלליות לכל התאגידים הבנקאיים

סיכון האשראי הינו הסיכון שלוה או צד נגדי, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק על פי הסכם האשראי. סיכון האשראי מנוהל באמצעות יישום מדיניות אשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 311. במסגרת יישום הוראות באזל מיישם הבנק את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים אשראי. במסגרת נדבך 2 מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכונים אשראי. מדיניות האשראי נועדה להבטיח קיומם של תהליכים אפקטיביים לשמירה על איכות תיק האשראי, מיחזור, שינוי תנאיו והגדלתו באופן מבוקר ומודד, בהתבסס על הסביבה העסקית-כלכלית, התיאבון הנמוך לסיכון, רמת השליטה והבקרה של הבנק בתחומי פעילות הענף/הלקוח וכן למתן מעטפת נאותה של מנגנוני שליטה, ניהול, פיקוח, ניטור, דיווח, בקרה וביקורת על תהליך ניהול סיכון האשראי. הבנק מפעיל מנגנונים הולמים לביצוע בקרה ופיקוח על האשראי, חלקם בזמן אמת וחלקם בדיעבד. הבקרה והפיקוח מבוצעים באמצעות יחידות אקסוגניות ליחידות המנהלות את האשראי. החל משנת 2015 היחידה לניהול סיכונים מובילה את תהליך גיבוש מדיניות האשראי, תוך שיתוף הגורמים העסקיים האחראיים על מתן האשראי לבנק. מסמך מדיניות האשראי שהינו תוצר של גיבוש מדיניות זו, נדון ומאושר לפחות אחת לשנה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון שלו ומתעדכן על פי השינויים והתמורות בשווקים הפיננסיים בארץ ובעולם. נהלי הבנק בתחום האשראי וניהול סיכון האשראי תומכים ומבטאים מדיניות זו הלכה למעשה.

תיאבון הסיכון

מדיניות הבנק כוללת דיון רחב ומפורט ביעדים ובאופן לפיתוח עסקי האשראי בענפים ובתחומי הפעילות השונים תוך הגדרת עקרונות מפורטים בכל ענף ותחום לרבות מגבלות פרטניות ברמת תתי-ענפים ומוצרים המאופיינים ברמת סיכון גבוהה. **תיאבון הסיכון** של הבנק משקף נכונות **מידתית** לנטילת סיכונים אשראי, תואם פעילות בנקאית זהירה, תואם לדרישות הפיקוחיות ותואם להיקף פעילות הבנק לצביונו. במסגרת המדיניות התווה דירקטוריון הבנק אסטרטגיה לצמצום חשיפות בלתי רצויות לסיכון האשראי הכוללת מערך מגבלות רחב לסיכון האשראי לענפים ותחומי פעילות שונים.

הקווים המנחים במדיניות האשראי של הבנק

במסגרת מדיניות האשראי התווה דירקטוריון הבנק **אסטרטגיה לצמצום חשיפה** בלתי רצויה לסיכון באמצעות הגדרת התיאבון לסיכון והגדרת **תחומי פעילות** בהם לא יעניק הבנק אשראי במידה שרמת הסיכון הטמונה בו גבוהה או רמת השליטה והבקרה עליו אינה גבוהה, אף אם התשואה הפוטנציאלית העשויה להתקבל ממנו גבוהה. כחלק מאסטרטגיה זו מיישם הבנק מספר עקרונות:

- **פיזור** נאות של הסיכונים, וניהול זהיר ומבוקר של החשיפות, הן ברמת הלקוח הבודד והן ברמת ענפי המשק ומגזרי הפעילות העסקיים השונים.
- **בחינת קריטריונים לאישור אשראי הכוללים בין היתר: בחינת כושר החזר של הלקוח, בחינה שוטפת של מאפייני הפעילות העסקית של הלקוח, בדיקת תזרים המזומנים ומבנה הנכסים וההתחייבויות שלו כולל תרחיש קיצון (בסכומים שנקבעו במדיניות), טיב הביטחונות, ניתוח המגזר הענפי בו הוא פועל וניתוח פרמטרים נוספים להם השלכה על איתנותו הפיננסית כגון: תלות גבוהה של הלקוח בלקוחותיו, בספקים שלו וכיו"ב.**
- **שמירה על מתן אשראי בתנאי שוק תוך שמירה על הלימה בין המרווחים והרווחיות הכוללת מהלקוחות** לבין רמת הסיכון הגלומה בפעילותם, תוך שימוש בתהליכים ובקורות ממוקדים, המביאים לידי ביטוי את שיעור ההכנסה הכוללת מהלקוח (מרווחים ועמלות), ביחס לתיק האשראי הכולל, לרבות קביעת רף מינימום לשיעור זה. רמת המרווחים משקפת גם את הקצאת ההון הנדרשת בשל מתן האשראי.
- **אי תלות וניגוד עניינים ואנשים קשורים (אישור מיוחד):** בהתאם למדיניות האשראי עסקאות אשראי עם אנשים קשורים תובאנה לוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לאחר אישורן בוועדות האשראי המתאימות. הבקשות מוגשות לוועדה בצורה שיטתית ומסודרת הכוללת נתוני השוואה על מנת לאפשר לוועדה לבחון את הוגנות תנאי העסקה והיעדר העדפה ביחס ללקוחות אחרים (תנאי שוק).
- **קביעת מגבלות פנימיות** לשמירה על חשיפת האשראי במסגרת הרמה שקבע התאגיד לעצמו, כך שיוכל לפקח על עמידה ביעדי סיכון האשראי שנקבעו.
- **שמירה על הנאותות ההונית** של הבנק בהתבסס על יעדי הלימות ההון של הבנק כפי שקבע הדירקטוריון.
- **שמירה על רמת ריכוזיות אשראי סבירה** באמצעות קביעת מגבלות אשראי לקבוצות לווים בודדות, מגזרי פעילות בקבוצות הלווים, היקף האשראי הכולל של קבוצות הלווים הגדולות ביחס לתיק האשראי וכו'.

- הגדרת אינדיקטורים כמותיים ברורים לבחינת הצורך בעדכון מסמך המדיניות בעקבות שינויים מאקרו כלכליים ורגולטוריים או שינויים בנתוני הבנק, ביניהם: שינויים בתחזיות צמיחה במשק, שינוי בשערי חליפין, הוראות רגולטוריות חדשות בעלות השפעה על תחום האשראי, שינוי בחלקו של הבנק באשראי, הלימות הונו של הבנק ועוד.

מערך הבקרה הפנימית באשראי - קווי הגנה

מערך הבקרה הפנימית מורכב משלושה נדבכים עיקריים (קווי הגנה):

- **מערך יוצרי הסיכונים שמהווה גם קו ההגנה הראשון** כולל בעיקר את אגף אשראי בהנהלה הראשית, מערך הסניפים על יחידות העסקיות והמחלקה לניהול פיננסי במטה. בנוסף נכללים בקו ההגנה הראשון מדריך מפקח אשראי (פיקוח אשראי), פונקציית ניהול האשראי ויחידת הגבייה המשפטית.
- **קו ההגנה השני** כולל את מנהל הסיכונים הראשי, היחידה להערכת סיכונים אשראי בבנק והיחידה לבקרת אשראי בחברת האם הנותנת שירות בקרת אשראי לבנק.
- **קו ההגנה השלישי** כולל את מערך הביקורת הפנימית הבלתי תלויה הכפופה ישירות לדירקטוריון ואת כל גופי הביקורת החיצוניים.

באגף אשראי מתבצעים באופן שוטף תהליכים להפחתת סיכון האשראי באמצעות ניתוח כלכלי ועסקי של בקשות האשראי להערכת סיכון האשראי בפעילות הלווה, דירוג האשראי הניתן ומעקב ובקרה שוטפים אחר האשראי הניתן.

במסגרת המחלקה נדון באופן תקופתי האשראי הניתן ללווים גדולים וקבוצות לווים וכן האשראי לענפי משק שונים. כל חביונות לקוחות הבנק לרבות שווי הביטחונות העומדים כנגדן, מרוכזים במערכת האובליגו - באמצעותה מבצע הבנק מעקב יומי של מצבת הביטחונות אל מול חשיפות האשראי.

- יחידת הגבייה
- היחידה מפקדת על ניהול תיקי האשראי שסווגו כבעייתיים והוחלט להעבירם לטיפול היחידה.
- היחידה לפיקוח אשראי
- תפקידה של היחידה הוא איתור לקוחות בעייתיים ובחינת מצבם הפיננסי. היחידה היא בלתי תלויה ואינה מעורבת בפעילות העסקית. המעקב והפיקוח מתבצעים באופן שוטף ביחס לכלל לקוחות הבנק על בסיס מגוון של דיווחים ממוחשבים המופקים בתדירות ובחתיכים שונים.
- תחום ניהול סיכונים אשראי:

- היחידה לבקרת אשראי כפופה לחטיבה לניהול סיכונים בחברת האם ואחראית על בקרת סיכונים אשראי של לווים ספציפיים, על פי מדגם מבוסס סיכון מתיק האשראי של הבנק, על פי נוהל בנקאי תקין 311 ("ניהול סיכונים אשראי").
- היחידה להערכת סיכונים אשראי כפופה למנהל הסיכונים הראשי בבנק ועוסקת בשני תחומים: האחד ניתוח ומתן חוות דעת כתובה בלתי תלויה לגבי חשיפות אשראי בסכומים מהותיים, על פי נוהל בנקאי תקין 311. חוות הדעת של היחידה מתייחסת לבקשת האשראי ולדירוג האשראי, תוך ביצוע ניתוח עצמאי של העסקה ומאתגרת, לפי העניין, את שיקול הדעת שמפעיל הגורם העסקי. נציג היחידה משתתף בוועדות האשראי (מסמכות ראש אגף ומעלה), בודק ומעריך את סיכונים האשראי בכל בקשות האשראי הנדונות, ובמידת הצורך מחווה את דעתו בדיוני הוועדות. פעילות היחידה אינטגרלית לתהליך קבלת ההחלטות העסקי בגין האשראי הניתן ועמדתה נבחנת כחלק מהתהליך ולא בדיעבד. התחום השני הינו ביצוע הליכים עצמאיים משלימים לאיתור חובות שמצבם מורע, לרבות קביעת נאותות הסיכונים וההפרשות להפסדי אשראי.

מערכות למדידה, אמידה וניהול של סיכונים האשראי

- לבנק **מודלים פנימיים** שפיתחה חברת האם לדירוג סיכון האשראי הגלום בפעילות הלקוח. המודלים מתבססים ברובם על פרמטרים אובייקטיביים בקשר עם מצבו של הלווה (מאפייני הלקוח, תמהיל הביטחונות, החוסן הפיננסי המשתקף מן הדוחות הכספיים של הלקוח, נתונים ענפיים, נתונים נוספים וכיו"ב). על מנת להדק את הקשר שבין דירוג הסיכונים של הלקוח והתשואה הנובעת מפעילות, קבע הבנק רף תשואה מינימלית לכל דרגת סיכון.
- חברת האם פיתחה מודלים סטטיסטיים, המשמשים את הבנק, לדירוג סיכונים אשראי ללקוחות פרטיים ועסקים קטנים, בהתאם לדרישות העסקיות, הסביבה התחרותית, תיאבון הסיכון של הבנק ועקרונות רגולטוריים. המודלים מתבססים על נתוני החשבון, נתוני הלקוח וכיו"ב.
- **מערכות ממוכנות** - החטיבה העסקית בחברת האם מספקת למנהלי סיכונים האשראי, הן בסניפים והן במטה - מנגנון מעקב שוטף אחרי פעילות הלקוחות, במכלול רחב ובמגוון חתיכים: רמות ותמהיל פעילות, ניצול מסגרות אשראי, רמת ביטחונות ומידע עדכני על מצבו הכספי של הלקוח. מנגנון זה משמש, בין היתר, את הסניפים ואת המטה ומאפשר להעניק ללקוחות את מיטב השירות ברמה גבוהה של מקצוענות ומיומנות.

- אחת מהמערכות הממוכנות המיושמות בבנק הינה **מערכת ממוכנת של בקשות אשראי** אשר משפרת ומייעלת את הליך קבלת ההחלטות והבקרה עליו.
- בנוסף בוחן הבנק תדיר עמידתו בהוראות הרגולטוריות בכל הקשור **במגבלות הריכוזיות**: לווה/קבוצת לווים או חשיפה לענפי משק, באמצעות מערכת חשיפות אשראי.
 - לבנק **מערכת לתיעוד המסמכים המשפטיים** היוצרים את השעבודים על הנכסים שניתנו כביטחון בתיקי הלקוחות ומערכת המנהלת מעקב אחר שווים של נכסים אלה. מערכות הביטחונות מבטיחות את זמינות הנתונים הנדרשים לניהול סיכוני אשראי לכל גופי הבקרה השונים בסניפים ובמטה.
 - הנהלת הבנק ממשיכה לשכלל ולשפר את כלי המדידה, הדיווח והבקרה הדרושים לה, לשם קבלת תמונת מצב עדכנית בכל הקשור למאפייני הסיכון השונים, הקיימים בסביבתם העסקית של מקבלי האשראי. לשם כך נעזרת הנהלת הבנק, בין היתר, בחטיבה העסקית וביחידת תחום סיכוני אשראי בחטיבה לניהול סיכונים בחברת האם.

פיקוח ובקרה

- הבנק מפקח על חביות הלקוחות ועל שווי הביטחונות שניתנו לבהטחתן באמצעות מערכת האובליגו, המאפשרת מעקב יומי שוטף. מבוצע מעקב בתדירות יומית אחר חוסרי ביטחונות ברמת הלקוח הבודד:
- איתור אובליגנטים עם חוסרי ביטחונות על ידי סניפי הבנק.
 - עבודת פיקוח ובקרה על אובליגנטים עם חוסר ביטחונות בסכומים מהותיים.

דיווח על החשיפה לסיכוני אשראי

ההנהלה ודירקטוריון הבנק מקבלים מגוון דיווחים על החשיפה לסיכוני אשראי ובחתיכים שונים על ידי גורמי הניהול, הפיקוח והבקרה, ביניהם דיווחים על החשיפה לסיכוני אשראי במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. ניהול החשיפה לסיכוני האשראי נבחן ומבוקר באופן שוטף במסגרת בחינת כלל הסיכונים על ידי ועדות ופורומים ייעודיים ברמת הדירקטוריון וההנהלה וכן על ידי דרגי הביניים. במסמך זה נסקרת התפתחות תיק האשראי ומדווחים, בין היתר, הערכת סיכון האשראי לפי ענפי משק וחתכים שונים, עמידה במגבלות רגולטוריות ובמגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון וההנהלה, מצב הביטחונות, בחינת יתרת החובות הבעייתיים ויתרות הפרשה להפסדי אשראי. מסמך הסיכונים נדון, אחת לרבעון, בהנהלה, בוועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון ובדירקטוריון.

כשלי אשראי

כשל אשראי הינו מצב בו נוטל האשראי לא עומד בתנאי החזר האשראי שהוענק לו ובכך נדרש לבצע הפרשה ספציפית בחשבון. על מנת לצמצם את היקף כשלי האשראי בבנק, הבנק פועל ע"פ מערכת כללים סדורה, רחבה ומובנית ומבצע הליכי מעקב, בקרה ופיקוח שוטפים. בחינת הנסיבות והגורמים לכשלי האשראי, הינו הליך חשוב בארגון על מנת להפיק ככל הניתן את כלל הלקחים והתובנות העסקיות מהכשל הנ"ל, מתוך מטרה לשפר את הליך ניהול האשראי ולשמר את איכות תיק האשראי בבנק. לאור החשיבות הקיימת לחקר כשלי האשראי נקבעו במדיניות האשראי של הבנק כללים ועקרונות לבחינת כשל האשראי אשר מבוצעת ע"י גורמים בקו ההגנה הראשון, השני והשלישי בהתאם לגודל הפרשה להפסדי אשראי שנגרמה. דוחות בחינת כשל האשראי מוגשים לוועדת הביקורת של הדירקטוריון הדנה בנסיבות, בתהליכים ובשיקולים שהביאו למתן האשראי, בזיהוי הקשיים ובמסקנות שהפיקו הגורמים העסקיים. תוצאות הכשל נלמדות ע"י אגף אשראי ועשויות להביא בין היתר לשינוי נהלי הבנק, שינוי מדיניות הבנק ושילוב נושאים מתוך המסקנות במסגרת תכנית ההדרכה.

מדיניות ניהול מערך הביטחונות

במסגרת מסמך מדיניות האשראי של הבנק מפורטת מדיניות קבלת נכסים כביטחונות לאשראי, אופן שעבודם ושיעורי ההישענות עליהם. במסגרת זו נקבעו עקרונות וכללים להערכת שווי הביטחונות ואופי האשראי אותו הם מבטיחים, תוך התחשבות במשתנים ואינדיקטורים כלכליים שונים. נקבעו נהלים לאופן הטיפול בביטחונות ולמעקב אחר השינויים בהם ובשוויים וכן מערכי בקרה בתחום ניהול ותפעול מערך הביטחונות. לפירוט ראה [טבלה 7](#)

ניהול סיכונים סביבתיים

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן. הבנק יכול להיחשף לסיכונים סביבתיים בהיבטים שונים של פעילותו וסיכונים אלה עשויים להיכלל במסגרת הסיכונים האחרים (כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון משפטי, סיכון נזילות וסיכון מוניטין). סיכון סביבתי הכלול בסיכון האשראי הוא למשל, ירידה בערך הביטחונות או הרעה במצבו הפיננסי של הלווה בשל עלויות סביבתיות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה. כמו כן, קיימת אפשרות לסיכון מוניטין, כתוצאה מייחוס קשר בין הבנק לבין הגורם למפגע סביבתי.

במחצית השנייה של שנת 2009 פרסם המפקח על הבנקים הוראה בעניין החשיפה לסיכונים סביבתיים ואופן ניהולם. בהוראת המפקח מתוארים ההיבטים השונים של החשיפה האפשרית לסיכונים סביבתיים ומודגש הצורך בדיהוי מוקדם של הסיכונים, הערכתם וניהולם כסיכונים פרטניים.

במסגרת מדיניות האשראי של הבנק, אושרה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון מדיניות לניהול סיכונים סביבתיים בתחום האשראי. בגיבוש תהליכי כתיבת המדיניות והטיפול בנושא זה הסתייע הבנק בחברת האם שנעזרה ביועצים חיצוניים והטמיעה מתודולוגיה לניהול סיכונים סביבתיים.

חשיפות משמעותיות לקבוצות לזוים

מגבלת קבוצת לזוים הינה 25% מהון עצמי רובד 1, לאחר התאמות וניכויים. לתאריך המאזן אין לבנק קבוצת לזוים אשר חבותה נטו עולה על המגבלה.

איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

סך סיכון האשראי הבעייתי למרכיביו השונים, הכולל רכיבים חוץ מאזניים, הסתכם ב- 70.8 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-61.2 מיליון ש"ח בדצמבר 2015, גידול בשיעור של 15.7%.

יחס סיכון האשראי הבעייתי לסיכון האשראי הכולל בגין הציבור בבנק, עמד בדצמבר 2016 על 1.2%, בדומה לשנת 2015. 1% מסיכון האשראי הבעייתי בבנק משוייכים לענף התעשייה, 3% מסיכון האשראי הבעייתי בבנק משוייכים לענף הנדל"ן, 44% לענף הלקוחות הפרטיים, 35% לענף המסחר ו-2% לענף המידע והתקשורת. יחס סיכון האשראי הבעייתי המאזני לסך האשראי לציבור עומד על 1.2%, בהשוואה ל-1.1% בשנת 2015.

1. סיכון אשראי בעייתי					
31 בדצמבר 2015			31 בדצמבר 2016		
מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל
27.4	0.3	27.7	17.5	0.1	17.6
7.1	-	7.1	3.7	-	3.7
35.9	0.1	36.0	39.6	0.3	39.9
70.4	0.4	70.8	60.8	0.4	61.2
7.2	-	7.2	3.7	-	3.7

2. נכסים שאינם מבצעים		
יתרה ליום	יתרה ליום	
31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
15.1	24.8	חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות רבית

3. שינויים בחובות פגומים		
לשנה שנסתיימה ביום		
31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
35.7	17.6	יתרת חובות פגומים לתחילת שנה
13.6	25.8	סיווגים חדשים
(3.4)	(0.1)	ביטול סיווגים
(6.7)	(11.3)	גביית חובות
(21.6)	(4.7)	מחיקות חשבונאיות
17.6	27.4	יתרת חובות פגומים לסוף תקופה

4. מדדי סיכון		
31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016	
0.43%	0.64%	שיעור יתרת האשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור
0.11%	0.18%	שיעור יתרת האשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום ויותר מיתרת האשראי לציבור
1.2%	1.2%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
0.13%	0.20%	שיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של אשראי לציבור
0.37%	(0.10%)	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור

5. הפרשה להפסדי אשראי		
יתרה ליום	יתרה ליום	
31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016	
1.11%	1.27%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
222.29%	180.29%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום
183.52%	142.88%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור בפיגור של 90 יום או יותר
30.19%	(6.70%)	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

זיהוי וסיווג חובות פגומים

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כפגומים. בהתאם לנהלים אלו, הבנק מסווג את כל החובות הבעייתיים שלו ואת פריטי האשראי החוץ מאדני בסיווגים: השגחה מיוחדת, פיגור, נחות פרטני או פגום/נחות קבוצתי.

חוב מסווג כפגום/נחות קבוצתי כאשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. קבלת החלטה בדבר סיווג החוב מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, קיום ומצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב ויכולת הלווה להשיג מימון מצד ג'.

בכל מקרה חוב מסווג כחוב פגום/נחות קבוצתי כאשר הקרן או הרבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר. לצורך כך הבנק עוקב אחר מצב ימי הפיגור אשר נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו. החל ממועד הסיווג כפגום החוב יטופל כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית (חוב כאמור ייקרא "חוב שאינו מבצע").

כמו כן, כל חוב שתנאיו שונו במסגרת ארגון מחדש של חוב בעייתי יסווג כחוב פגום, אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור בהתאם לנספח להוראות ניהול בנקאי תקין 314 בנושא הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות.

חוב מסווג כחוב נחות פרטני כאשר האשראי אינו מוגן באופן מספק ע"י השווי הנוכחי המבוסס של הבטחונות ו/או יכולת התשלום של החייב, באופן שקיימת אפשרות ברורה שהבנק יספוג הפסד מסוים בגין אשראי זה, אם לא יתוקנו הליקויים. חובות מסווגים כחוב בפיגור כאשר הקרן או הרבית בגינם לא שולמו לאחר שהגיע המועד לפירעונם. בנוסף, חשבונות חח"ד או עו"ש מדווחים כחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, כאשר החשבון נותר ברציפות בחריגה ממסגרת האשראי המאושר למשך 30 ימים או יותר או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה של 180 ימים. חוב מסווג כחוב בהשגחה מיוחדת כאשר לאשראי חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הבנק.

הפרשה להפסדי אשראי

החל מיום 1 בינואר 2011 מיישם הבנק את הוראת הדיווח לציבור בנושא "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" המאמצת את תקני החשבונאות האמריקאיים בנושא (ASC 310) ועמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב ושל הרשות לניירות ערך בארה"ב.

הבנק קבע מדיניות למדידת ההפרשה להפסדי אשראי כדי לקיים הפרשה ברמה מתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי. ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" או "הפרשה קבוצתית".

ההפרשה הפרטנית, הרלוונטית לחובות בעייתיים בסיווג פגום, נעשית בהתבסס על הערכות ההנהלה לגבי הפסדים הגלומים בתיק האשראי המאדני והחוץ מאדני. הפרשה זו נאמדת באמצעות הפער שבין יתרת החוב הרשומה לבין הערך הנוכחי של התקבולים הצפויים לפירעון החוב, או השווי ההוגן של הבטוחות.

אמידת התקבולים הצפויים לפירעון החוב, המתבססת על מגוון מקורות החזר הרלוונטיים, לרבות פעילותו העסקית של הלווה, ערך הבטוחות שהעמיד הלווה, מקורות פרעון פרטיים וערך מימוש ערבויות שניתנו על ידי הלווה או צדדים שלישיים, מחייבת שימוש בשיקול

דעת ואומדנים אשר הנהלת הבנק מאמינה כי הינם סבירים במועד ההערכה, אולם, מטבע הדברים, אין ודאות כי הסכומים שיתקבלו בפועל יהיו זהים לאומדנים שנקבעו.

בנוסף, הבנק בוחן את החובות ומבצע מחיקה חשבונאית בחובות אשר עומדים בתנאי המחיקה החשבונאית. ההפרשה הקבוצתית, הרלוונטית לכלל החובות שלא סווגו כפגומים, מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית, הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים, וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שאינם פגומים.

ההפרשה המוערכת על בסיס קבוצתי בגין סיכון אשראי מאזני וחוזי מאזני חושבה בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים מחודש יולי 2016. החל מהרבעון השני של שנת 2016, יש לכלול את שיעורי המחיקות החשבונאיות משנת 2011 בממוצע ובטווח של שיעורי ההפסד, המשמש בסיס לקביעת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי.

בהתאם לכך, קביעת ההפרשה הקבוצתית בשנת 2016 נסמכת על שיעורי המחיקות החשבונאיות ב-6 השנים האחרונות ובשנת 2017 על שיעורי המחיקות החשבונאיות ב-7 השנים האחרונות, בהתאם להוראות הדיווח לציבור. עד הרבעון הראשון של שנת 2016 קביעת ההפרשה הקבוצתית הסתמכה על שיעורי המחיקות החשבונאיות ב-5 השנים האחרונות.

ההפרשה מחושבת על בסיס שיעור המחיקות החשבונאיות נטו בענפי המשק השונים, בחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי. הבנק משתמש בממוצע שיעורי המחיקות החשבונאיות נטו בענפי המשק השונים בטווח השנים כאמור לעיל, או בממוצע תוך מתן משקל עודף לנתוני שנה אחרונה, הגבוה מהשניים. בנוסף, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הנאות בקשר לאשראי לציבור הבנק מתחשב בגורמים סביבתיים רלבנטיים לסיכויי הגביה, לרבות מגמות בהיקפי האשראי בכל ענף ותנאים ענפיים, נפח ומגמה של אשראי בעייתי לסוגיו, נתונים מקרו-כלכליים, ריכוזיות אשראי ועוד.

בהתבסס על הגורמים הסביבתיים הרלבנטיים, קובע הבנק תוספת לשיעור ההפרשה הקבוצתית בגין כל ענף משק מעבר לממוצע הפסדי העבר כאמור לעיל - לעניין זה, בקשר לאשראי **לאנשים פרטיים**, למעט סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב רבית, נקבע כי שיעור ההתאמות האיכותיות בגין גורמים איכותיים הרלוונטיים לסיכויי הגביה לא יפחת מ-0.75%. מיתרת האשראי לאנשים פרטיים במועד הדיווח או 0.5% בחברה בת שבה שיעור הפסד האשראי בטווח שנים היה נמוך מ-0.3%, וזאת לאור חוזר הפיקוח על הבנקים מיום 19 בינואר 2015 לעדכון הוראות הדיווח לציבור בנושא "הפרשה קבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים". בהלוואות לדיור מחושבת הפרשה מזערית לחובות מסופקים לפי נוסחה שקבע המפקח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי ההפסד גדלים ככל שמעמיק הפיגור. כמו כן, על יתרת הלוואות לדיור שאין בהן הפרשה לפי עומק הפיגור או הפרשה פרטנית מבוצעת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בשיעור שלא יפחת מ-0.35% מיתרת הלוואות האמורות למועד הדיווח.

סך כל חשיפות האשראי ברוטו וחשיפה ברוטו ממוצעת במשך התקופה, ממוינות לפי סוגים עיקריים של חשיפת אשראי

ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2016		סוג החשיפה
חשיפת סיכון אשראי ברוטו ממוצעת ⁽¹⁾	יתרת החשיפה לפני הפרשה להפסדי אשראי במיליוני ש"ח	חשיפת סיכון אשראי ברוטו ממוצעת ⁽¹⁾	יתרת החשיפה לפני הפרשה להפסדי אשראי במיליוני ש"ח	
5,191.6	5,542.8	5,572.1	6,253.1	הלוואות
562.7	789.8	678.4	786.0	אגרות חוב
3.1	2.2	3.3	3.3	נגזרים (OTC)
1,564.3	1,701.5	1,667.9	1,817.3	חשיפות חוץ מאזניות
132.8	127.0	129.4	123.5	נכסים אחרים
7,454.5	8,163.3	8,051.1	8,983.2	סך הכל חשיפת אשראי ברוטו

(1) חשיפת סיכון אשראי ברוטו ממוצעת חושבה כממוצע החשיפות לתחילת השנה ולסופי הרבעונים.

חשיפה למדינות זרות

במהלך הרבעון השני של שנת 2015 רכש הבנק איגרת חוב ממשלתית של ממשלת ארה"ב לתקופה של שנתיים בסך 3.8 מיליוני ש"ח. שווי איגרת החוב ליום 31 בדצמבר 2016 הוא 3.8 מיליוני ש"ח ובדצמבר 2015 השווי הינו כ- 3.9 מיליוני ש"ח. איגרת החוב מוצגת בדוחות הכספיים במסגרת ניירות ערך זמינים למכירה.

התפלגות חשיפות לפי אזור גיאוגרפי - כל פעילות הבנק הינה בישראל בלבד.

התפלגות החשיפה לפני הפרשה להפסדי אשראי לפי סוג ענף צד או צד נגדי, ממויין לפי סוגים עיקריים של חשיפת אשראי:

ליום 31 בדצמבר 2016						סוג החשיפה
סך הכל חשיפת אשראי ברוטו	נכסים אחרים	חשיפות חוץ מאזניות ⁽¹⁾	נגזרים (OTC)	אגרות חוב	הלוואות במיליוני ש"ח	
2,272.6	-	-	-	751.4	1,521.2	ריבונות
65.2	-	2.9	-	10.5	51.8	סקטור ציבורי
854.8	-	-	3.3	22.9	828.6	תאגידים בנקאיים
871.1	-	160.9	-	1.2	709.0	חובות של תאגידים
77.9	-	5.3	-	-	72.6	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
4,602.2	-	1,610.9	-	-	2,991.3	קמעונאות ליחידים
115.9	-	37.3	-	-	78.6	הלוואות לעסקים קטנים
123.5	123.5	-	-	-	-	אחרים
8,983.2	123.5	1,817.3	3.3	786.0	6,253.1	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2015						סוג החשיפה
סך הכל חשיפת אשראי ברוטו	נכסים אחרים	חשיפות חוץ מאזניות ⁽¹⁾	נגזרים (OTC)	אגרות חוב	הלוואות במיליוני ש"ח	
2,219.8	-	-	-	750.9	1,468.9	ריבונות
74.8	-	2.9	-	10.8	61.1	סקטור ציבורי
588.4	-	-	2.2	26.4	559.8	תאגידים בנקאיים
660.6	-	149.9	-	1.7	509.0	חובות של תאגידים
107.5	-	4.5	-	-	103.0	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
4,213.1	-	1,488.3	-	-	2,724.8	קמעונאות ליחידים
172.1	-	55.9	-	-	116.2	הלוואות לעסקים קטנים
127.0	127.0	-	-	-	-	אחרים
8,163.3	127.0	1,701.5	2.2	789.8	5,542.8	סך הכל

(1) לפני הכפלה במקדמי המרה לאשראי.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים:

מגזר משקי הבית של הבנק מורכב בעיקר מלקוחות שכירים אשר חלק ניכר מהם עובדים במערכת החינוך. יחד עם זאת הבנק מעניק שירותים ללקוחות פרטיים אחרים על בסיס הסכמים אישיים ועל בסיס הסכמים מפעליים. מרבית אוכלוסיית השכירים במערכת החינוך מאופיינת בביטחון תעסוקתי, מקורות הכנסה יציבים וכושר החזר מוכח. חלק מן ההלוואות לאוכלוסייה זו ניתן במסגרת מכרז החשב הכללי למתן הלוואות לעובדי הוראה ומענקים מותנים לסטודנטים להוראה. במסגרת המכרז הבנק מעמיד לעובדי ההוראה הלוואות מחשבון החשב הכללי האמור. גובה הלוואות החשכל הינן בסכום מירבי של עד 25 אלפי ש"ח ולתקופת זמן של עד 5 שנים, בהתאם לסוגי ההלוואות בתנאי המכרז.

מידע נוסף בדבר סיכון האשראי לאנשים פרטיים ניתן בדוח ההנהלה והדירקטוריון בפרק "סיכון אשראי לאנשים פרטיים" בעמוד 43.

פיצול כל יתרת תקופה חוזית לפירעון, ממויין לפי סוגים עיקריים של חשיפות אשראי:

31 בדצמבר 2016						
סך הכל	נכסים אחרים	חשיפות חוץ מאזניות(1)	נגזרים (OTC)	אגרות חוב	הלוואות	סוג החשיפה
במיליוני ש"ח						
4,563.2	84.8	1,756.4	1.4	314.5	2,406.1	עם דרישה ועד שנה
2,970.6	0.0	56.0	0.9	345.0	2,568.7	מעל שנה ועד חמש שנים
1,410.7	0.0	4.9	1.0	126.5	1,278.3	מעל חמש שנים
8,944.5	84.8	1,817.3	3.3	786.0	6,253.1	סך הכל תזרימי מזומנים
38.7	38.7	-	-	-	-	ללא תקופת פירעון
8,983.2	123.5	1,817.3	3.3	786.0	6,253.1	סה"כ
31 בדצמבר 2015						
סך הכל	נכסים אחרים	חשיפות חוץ מאזניות(1)	נגזרים (OTC)	אגרות חוב	הלוואות	סוג החשיפה
במיליוני ש"ח						
4,206.9	83.8	1,646.6	1.0	266.2	2,209.3	עם דרישה ועד שנה
2,784.9	0.0	53.8	0.4	393.7	2,337.0	מעל שנה ועד חמש שנים
1,128.3	0.0	1.1	0.8	129.9	996.5	מעל חמש שנים
8,120.1	83.8	1,701.5	2.2	789.8	5,542.8	סך הכל תזרימי מזומנים
43.2	43.2	-	-	-	-	ללא תקופת פירעון
8,163.3	127.0	1,701.5	2.2	789.8	5,542.8	סה"כ

(1) לפני הכפלה במקדמי המרה לאשראי.

חשיפות אשראי לפי ענפי משק

סכומים מדווחים במיליוני ש"ח

ליום 31 בדצמבר 2016										פעילות לווים בישראל
חובות (2) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) (3)							סיכון אשראי כולל (1)			
הפסדי אשראי (4)			* מזה:							
יתרת ההפרשה	מחיקות חשבונאיות להפסדי אשראי	הוצאות בגין הפסדי אשראי	בעייתי פגום	בעייתי (6)	חובות (2)	סך הכל* (2)	בעייתי (6)	דירוג ביצוע אשראי (5)	סך הכל	ציבור-מסחרי
0.1	**-	0.1	**-	0.1	15.2	18.4	0.1	18.4	18.4	חקלאות
**-	-	**-	-	-	0.2	0.2	-	0.2	0.2	כריה וחציבה
1.4	(0.2)	(0.2)	0.2	0.4	105.0	121.1	0.4	120.6	121.2	תעשייה
5.7	0.5	4.8	7.4	7.6	206.4	304.8	8.8	297.1	306.0	בניה ונדל"ן - בינוי
2.2	(2.0)	(0.4)	1.9	1.9	73.1	78.7	1.9	76.8	78.7	בניה ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
**-	-	**-	-	-	10.4	11.8	-	22.4	22.4	אספקת חשמל ומים
6.0	0.2	2.3	4.3	24.7	155.6	173.1	24.7	134.3	173.1	מסחר
0.1	**-	**-	**-	**-	12.3	16.3	**-	15.7	16.3	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
0.4	0.4	0.3	0.2	0.2	45.7	59.7	0.2	50.4	59.7	תחבורה ואחסנה
0.6	(0.7)	(0.1)	1.1	1.1	6.2	9.3	1.1	8.3	9.3	מידע ותקשורת
0.2	(0.1)	**-	**-	**-	56.8	60.8	**-	60.8	60.8	שירותים פיננסיים
0.4	(0.1)	(0.2)	0.5	0.9	58.5	77.0	0.9	76.0	77.0	שירותים עסקיים אחרים
1.1	0.1	0.5	0.6	1.5	261.1	303.3	1.5	297.8	303.3	שירותים ציבוריים וקהילתיים
18.2	(1.9)	7.1	16.2	38.4	1,006.5	1,234.5	39.6	1,178.8	1,246.4	סך הכל מסחרי
34.0	(1.6)	0.2	11.5	31.2	2,896.7	4,486.0	31.2	4,270.3	4,486.0	אנשים פרטיים
52.2	(3.5)	7.3	27.7	69.6	3,903.2	5,720.5	70.8	5,449.1	5,732.4	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	828.7	828.7	-	852.5	852.5	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	618.0	618.0	-	1,365.5	1,365.5	ממשלת ישראל
52.2	(3.5)	7.3	27.7	69.6	5,349.9	7,167.2	70.8	7,667.1	7,950.4	סך הכל פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	3.8	3.8	פעילות לווים בחו"ל
52.2	(3.5)	7.3	27.7	69.6	5,349.9	7,167.2	70.8	7,670.9	7,954.2	ממשלות בחו"ל
										סך הכל

** נמוך מ-50 אלפי ש"ח.

- (1) סיכון אשראי מאזני וחוזי מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות(2), אג"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 5,349.9 מיליוני ש"ח, 786.0 מיליוני ש"ח, 1.0 מיליוני ש"ח ו- 1,817.3 מיליוני ש"ח, בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני חוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

ליום 31 בדצמבר 2015										פעילות לווים בישראל
חובות (2) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) (3)							סיכון אשראי כולל (1)			
הפסדי אשראי (4)			* מזה:							
יתרת הפרשה	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	בעייתי		סך הכל*		דירוג ביצוע אשראי			ציבור-מסחרי
אשראי	אשראי	אשראי	פגום	(6)	(2)	(6)	(6)	(5)	סך הכל	
**-	**-	**-	**-	**-	10.3	12.3	**-	12.3	12.3	חקלאות
**-	-	**-	-	-	2.2	3.1	-	3.1	3.1	כריה וחציבה
1.4	1.6	**-	0.6	1.0	90.2	104.4	1.0	102.6	104.5	תעשייה
1.5	3.8	(1.8)	3.2	3.2	121.5	238.7	4.8	235.0	240.2	בניה ונדל"ן - בינוי
0.5	(0.1)	0.1	1.3	1.3	115.0	120.4	1.3	119.1	120.4	בניה ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
**-	(0.1)	(0.1)	-	-	1.6	2.2	-	13.1	13.1	אספקת חשמל ומים
3.8	0.5	3.0	0.6	24.2	165.3	183.1	24.2	158.1	183.1	מסחר
0.2	**-	(0.2)	0.1	0.5	10.2	13.5	0.5	13.0	13.5	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
0.6	**-	**-	0.1	0.2	42.4	50.5	0.2	46.8	50.5	תחבורה ואחסנה
**-	(0.1)	(0.1)	0.9	1.0	6.2	8.9	1.0	7.9	8.9	מידע ותקשורת
0.2	(0.1)	**-	0.1	0.1	47.7	51.2	0.1	51.1	51.2	שירותים פיננסיים
0.4	0.3	(0.6)	0.5	0.9	62.0	80.9	0.9	79.5	81.0	שירותים עסקיים אחרים
0.6	**-	(0.1)	0.2	0.5	168.8	201.2	0.5	200.0	201.3	שירותים ציבוריים וקהילתיים
9.2	5.8	0.2	7.6	32.9	843.4	1,070.4	34.5	1,041.6	1,083.1	סך הכל מסחרי
32.2	6.7	4.3	10.0	26.7	2,670.5	4,144.8	26.7	3,978.5	4,144.8	אנשים פרטיים
41.4	12.5	4.5	17.6	59.6	3,513.9	5,215.2	61.2	5,020.1	5,227.9	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	559.8	559.8	-	586.5	586.5	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	618.0	618.0	-	1,365.0	1,365.0	ממשלת ישראל
41.4	12.5	4.5	17.6	59.6	4,691.7	6,393.0	61.2	6,971.6	7,179.4	סך הכל פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	3.9	3.9	פעילות לווים בחו"ל
41.4	12.5	4.5	17.6	59.6	4,691.7	6,393.0	61.2	6,975.5	7,183.3	ממשלות בחו"ל
										סך הכל

** נמוך מ-50 אלפי ש"ח.

- (1) סיכון אשראי מאזני וחוזי מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (2), אג"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 4,691.7 מיליוני ש"ח, 789.8 מיליוני ש"ח, 0.5 מיליוני ש"ח ו-1,701.3 מיליוני ש"ח, בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוזי-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

חובות⁽¹⁾, אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי פרטני וקבוצתי
 סכומים מדווחים במיליוני ש"ח

31 בדצמבר 2016				
סך הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור		
		סך הכל	פרטי אחר	מסחרי
2,256.6	1,446.7	809.9	12.8	797.1
3,093.3	-	3,093.3	2,883.9	209.4
5,349.9	1,446.7	3,903.2	2,896.7	1,006.5
18.6	-	18.9	10.5	8.4
8.5	-	8.5	1.0	7.5
27.4	-	27.4	11.5	15.9
7.2	-	7.2	6.1	1.1
34.6	-	34.6	13.6	21.0
69.2	-	69.2	31.2	38.0
17.8	-	17.8	1.9	15.9
31.6	-	31.6	30.2	1.4
49.4	-	49.4	32.1	17.3
8.6	-	8.6	1.6	7.0

יתרת חוב רשומה:

שנבדקו על בסיס פרטני

שנבדקו על בסיס קבוצתי

סך הכל*

מזה:

חובות בארגון מחדש

חובות פגומים אחרים

סך הכל חובות פגומים

חובות בפיגור 90 ימים או יותר

חובות בעייתיים אחרים

סך הכל חובות בעייתיים

יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות:

שנבדקו על בסיס פרטני

שנבדקו על בסיס קבוצתי

סך הכל*

מזה: בגין חובות פגומים*

31 בדצמבר 2015				
סך הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור		
		סך הכל	פרטי אחר	מסחרי
1,868.1	1,177.8	690.3	11.4	678.9
2,823.6	-	2,823.6	2,659.1	164.5
4,691.7	1,177.8	3,513.9	2,670.5	843.4
16.9	-	16.9	9.5	7.4
0.6	-	0.6	0.5	0.1
17.5	-	17.5	10.0	7.5
3.7	-	3.7	3.1	0.6
38.0	-	38.0	13.6	24.4
59.2	-	59.2	26.7	32.5
8.0	-	8.0	0.7	7.3
30.9	-	30.9	29.7	1.2
38.9	-	38.9	30.4	8.5
0.4	-	1.9	1.9	**

יתרת חוב רשומה:

שנבדקו על בסיס פרטני

שנבדקו על בסיס קבוצתי

סך הכל*

מזה:

חובות בארגון מחדש

חובות פגומים אחרים

סך הכל חובות פגומים

חובות בפיגור 90 ימים או יותר

חובות בעייתיים אחרים

סך הכל חובות בעייתיים

יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות:

שנבדקו על בסיס פרטני

שנבדקו על בסיס קבוצתי

סך הכל*

מזה: בגין חובות פגומים*

** נמוך מ- 50 אלפי ש"ח

(1) אשראי לציבור, אשראי לממשלה, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים

הוצאות בגין הפסדי אשראי שהוכרו בדוח רווח והפסד ומחיקות חשבונאיות נטו במהלך התקופה

סכומים מדווחים במיליוני ש"ח

אשראי לציבור					תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי	
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי אחר	מסחרי		
41.4	-	41.4	32.2	9.2	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016	
7.3	-	7.3	0.2	7.1	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת תקופה	
(9.9)	-	(9.9)	(6.1)	(3.8)	הוצאות בגין הפסדי אשראי	
13.4	-	13.4	7.7	5.7	- מחיקות חשבונאיות	
3.5	-	3.5	1.6	1.9	- גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	
52.2	-	52.2	34.0	18.2	מחיקות חשבונאיות, נטו	
					יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2016	
49.4		49.4	34.6	14.8	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015	
4.5	-	4.5	4.3	0.2	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת תקופה	
(23.9)	-	(23.9)	(15.7)	(8.2)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	
11.4	-	11.4	9.0	2.4	- מחיקות חשבונאיות	
(12.5)	-	(12.5)	(6.7)	(5.8)	- גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	
41.4	-	41.4	32.2	9.2	מחיקות חשבונאיות, נטו	
					יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2015	
2.8	-	2.8	1.9	0.9	מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים	
2.5	-	2.5	1.8	0.7	ליום 31 בדצמבר 2016	
					ליום 31 בדצמבר 2015	

איכות אשראי ופיגורים

31 דצמבר 2016						
חובות לא פגומים - מידע נוסף		סך הכל	בעייתיים ⁽²⁾		לא בעייתיים	
בפיגור של 30 ועד 89 ימים ⁽⁵⁾	בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽⁴⁾		פגומים ⁽³⁾	לא פגומים		
0.1	*-	206.4	7.0	0.2	199.2	פעילות לווים בישראל
-	-	73.1	2.0	-	71.1	ציבור - מסחרי
-	-	56.8	*-	-	56.8	בינוי ונדל"ן - בינוי
0.2	1.1	670.2	6.9	21.9	641.4	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
0.3	1.1	1,006.5	15.9	22.1	968.5	שרותים פיננסיים
3.0	6.1	2,896.7	11.5	19.7	2,865.5	מסחרי - אחר
3.3	7.2	3,903.2	27.4	41.8	3,834.0	סך הכל מסחרי
-	-	828.7	-	-	828.7	אנשים פרטיים - אחר
-	-	618.0	-	-	618.0	סך הכל ציבור - פעילויות בישראל
3.3	7.2	5,349.9	27.4	41.8	5,280.7	בנקים בישראל
						ממשלת ישראל
						סך הכל פעילות בישראל

31 דצמבר 2015						
חובות לא פגומים - מידע נוסף		סך הכל	בעייתיים ⁽²⁾		לא בעייתיים	
בפיגור של 30 ועד 89 ימים ⁽⁵⁾	בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽⁴⁾		פגומים ⁽³⁾	לא פגומים		
-	*-	121.5	3.1	0.1	118.3	פעילות לווים בישראל
-	-	115.0	1.3	-	113.7	ציבור - מסחרי
-	*-	47.7	0.1	*-	47.6	בינוי ונדל"ן - בינוי
0.1	0.6	559.2	3.0	24.9	531.3	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
0.1	0.6	843.4	7.5	25.0	810.9	שרותים פיננסיים
4.2	3.1	2,670.5	10.0	16.7	2,643.8	מסחרי - אחר
4.3	3.7	3,513.9	17.5	41.7	3,454.7	סך הכל מסחרי
-	-	559.8	-	-	559.8	אנשים פרטיים - אחר
-	-	618.0	-	-	618.0	סך הכל ציבור - פעילויות בישראל
4.3	3.7	4,691.7	17.5	41.7	4,632.5	בנקים בישראל
						ממשלת ישראל
						סך הכל פעילות בישראל

* נמוך מ-50 אלפי ש"ח.

- (1) אשראי לציבור, אשראי לממשלה, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.
- (2) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (3) ככלל חובות פגומים אינם צוברים ריבית.
- (4) מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.
- (5) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך של 3.3 מיליוני ש"ח (31.12.2015 - 4.3 מיליוני ש"ח) סווג כחובות בעייתיים שאינם פגומים.

טבלה 5: סיכון אשראי - גילוי לגבי התיקים המטופלים בהתאם לגישה הסטנדרטית

הבנק עושה שימוש בחברת דירוג אשראי חיצונית (ECAI) Standard & Poors (S&P). סוגי החשיפה לגביהם נעשה שימוש בחברה, הינם: אגרות חוב בנוסטרו, ריבונות ובנקים. המידע מתקבל באופן ממוכן מחברת הדירוג S&P ומומר לנכסי סיכון בהתאם למיפוי הסטנדרטי (standard mapping) אשר מפורסם על ידי הפיקוח על הבנקים. בנוסף נעשה שימוש בדירוגי אשראי עבור בדיקת כשירות הבטחונות בהתאם להוראות נב"ת 203 סעיף 145.

להלן מידע בדבר חשיפות אשראי לפני הפחתות סיכון אשראי בכל משקל סיכון:

ליום 31 בדצמבר 2016								סוג החשיפה
250%	150%	100%	75%	50%	20%	0%	חשיפה ברוטו (לאחר הפרשה להפסדי אשראי) ⁽¹⁾ במיליוני ש"ח	
-	-	-	-	-	27.7	2,244.9	2,272.6	ריבונות
-	-	-	-	65.2	-	-	65.2	יישיות סקטור ציבורי
-	-	-	-	838.2	16.6	-	854.8	תאגידים בנקאיים
-	5.9	860.8	-	-	-	-	866.7	תאגידים
-	-	76.0	-	-	-	-	76.0	בביטחון נדל"ן מסחרי
-	9.8	1.3	4,589.3	-	-	-	4,600.4	קמעונאות ליחידים
-	1.3	(0.7)	114.5	-	-	-	115.1	עסקים קטנים
24.8	-	50.4	-	-	-	48.3	123.5	נכסים אחרים
24.8	17.0	987.8	4,703.8	903.4	44.3	2,293.2	8,974.3	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2015								סוג החשיפה
250%	150%	100%	75%	50%	20%	0%	חשיפה ברוטו (לאחר הפרשה להפסדי אשראי) ⁽¹⁾ במיליוני ש"ח	
-	-	-	-	-	20.6	2,199.2	2,219.8	ריבונות
-	-	-	-	74.8	-	-	74.8	יישיות סקטור ציבורי
-	-	-	-	529.8	58.6	-	588.4	תאגידים בנקאיים
-	2.6	658.0	-	-	-	-	660.6	תאגידים
-	-	107.5	-	-	-	-	107.5	בביטחון נדל"ן מסחרי
-	8.2	0.7	4,203.6	-	-	-	4,212.5	קמעונאות ליחידים
-	2.3	0.5	169.3	-	-	-	172.1	עסקים קטנים
25.5	-	55.3	-	-	-	46.2	127.0	נכסים אחרים
25.5	13.1	822.0	4,372.9	604.6	79.2	2,245.4	8,162.7	סך הכל

(1) לאחר הפרשה להפסדי אשראי, לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים ולפני הפחתת ביטחונות.

חשיפות אחרי הפחתת סיכון אשראי בכל משקל סיכון

ליום 31 בדצמבר 2016								חשיפה ברוטו (לאחר הפרשה להפסדי אשראי)	סוג החשיפה
250%	150%	100%	75%	50%	20%	0%	במיליוני ש"ח		
-	-	-	-	-	27.7	2,244.9	2,272.6	ריבונות	
-	-	-	-	65.2	-	-	65.2	יישויות סקטור ציבורי	
-	-	-	-	839.6	16.6	-	856.2	תאגידים בנקאיים	
-	5.8	770.1	-	-	-	-	775.9	תאגידים	
-	-	74.8	-	-	-	-	74.8	בביטחון נדל"ן מסחרי	
-	9.7	1.3	4,490.3	-	-	-	4,501.3	קמעונאות ליחידים	
-	1.2	(0.7)	102.8	-	-	-	103.3	עסקים קטנים	
24.8	-	50.4	-	-	-	48.3	123.5	נכסים אחרים	
24.8	16.7	895.9	4,593.1	904.8	44.3	2,293.2	8,772.8	סך הכל	

ליום 31 בדצמבר 2015								חשיפה ברוטו (לאחר הפרשה להפסדי אשראי)	סוג החשיפה
250%	150%	100%	75%	50%	20%	0%	במיליוני ש"ח		
-	-	-	-	-	20.6	2,199.2	2,219.8	ריבונות	
-	-	-	-	74.8	-	-	74.8	יישויות סקטור ציבורי	
-	-	-	-	532.6	58.6	-	591.2	תאגידים בנקאיים	
-	2.4	601.1	-	-	-	-	603.5	תאגידים	
-	-	105.1	-	-	-	-	105.1	בביטחון נדל"ן מסחרי	
-	8.0	0.7	4,126.5	-	-	-	4,135.2	קמעונאות ליחידים	
-	2.1	0.5	145.1	-	-	-	147.7	עסקים קטנים	
25.5	-	55.3	-	-	-	46.2	127.0	נכסים אחרים	
25.5	12.5	762.7	4,271.6	607.4	79.2	2,245.4	8,004.3	סך הכל	

(1) לאחר הפרשה להפסדי אשראי, לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים ולפני הפחתת ביטחונות.

טבלה 7: הפחתת סיכון אשראי: גילויים בגישה הסטנדרטית

מדיניות ניהול מערך הביטחונות

כללי

לבנק מדיניות מפורטת בנושא קבלת נכסים כביטחונות לאשראי, אופן השעבוד שלהם ושיעורי ההישענות על כל סוג וסוג של ביטחון. עיקרי המדיניות נדונים ומאשרים אחת לשנה בהנהלת ובדירקטוריון הבנק ומפורטים בהרחבה בנהלים. במסגרת המדיניות נקבעו עקרונות וכללים להערכת שוויין של הבטוחות לפי סוג הבטוחה ואופי האשראי אותו היא מבטיחה, עקרונות המתחשבים גם במשתנים ואינדיקטורים כלכליים שונים. נקבעו נהלים לאופן הטיפול בבטוחות ולמעקב אחר השינויים בהן ובשוויין, וכן מערכי בקרה בתחום ניהול ותפעול מערך הביטחונות. סוגי הביטחונות העיקריים עליהם נשען הבנק הינם: פיקדונות, ניירות ערך, כלי רכב וציוד, המחאות עתידיות, שעבודים שוטפים, שעבודי נדל"ן, ערבויות בנקאיות ומסמכי יצוא. הבנק שואף לקבל מלקוחותיו מגוון ביטחונות, כדי לא להתבסס על סוג ביטחון ספציפי. מדיניות ההישענות על ביטחונות היא שמרנית ומתבססת על השווי ההוגן העדכני של הביטחון, על נזילותם ועל מהירות מימוש הביטחונות בעת הצורך. בקביעת מדיניות ההישענות על ביטחונות מתבסס הבנק על ניסיון העבר. לבנק מערכת לתיעוד המשפטיים היוצרים את השעבודים על הנכסים שניתנו כביטחון בתיקי הלקוחות ומערכת המנהלת מעקב אחר שווים של נכסים אלה. מערכות הביטחונות מבטיחות את זמינות הנתונים הנדרשים לניהול סיכונים אשראי לכל גופי הבקרה השונים בסניפים ובמטה. למקרים בהם מעניק הבנק אשראי ללא בטוחות, נקבעו במדיניות האשראי תבחינים המתייחסים לחוסנו הפיננסי וכושר החזר של הלווה או הערב.

הפחתת ביטחונות כשירים ע"פ הוראת נב"ת 203

השימוש בביטחונות כמפחיתי סיכון על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 203 "מדידה והלימות הון" באמצעות הגישה המקיפה (Comprehensive approach) לשימוש בביטחונות. גישה זו מתירה קיזוז מלא של ביטחונות כנגד החשיפה, ע"י הפחתה אפקטיבית של סכום החשיפה בערך המיוחס לביטחון (מקדמי ביטחון, haircuts). מתוך סוגי הביטחונות עליהם נשען הבנק כאמור, הביטחונות הכשירים המשמשים להפחתת סיכון הינם: מזומנים ופקדונות, ניירות ערך וערבויות, העומדים בתנאי ההוראה. בבנק קיימת מערכת המחשבת את יחס ההון על פי הוראות באזל וכן מערכת בלתי תלויה המבקרת את הביטחונות. המערכת מחשבת את נכסי הסיכון לפי מקדמי ההמרה לאשראי ומשקל הסיכון המיוחס לצד נגדי וכן את ערך הביטחון שנתקבל לפי המקדמים להמרה הקבועים בהוראה. כאשר החשיפה והביטחון מוחזקים במטבעות שונים, מבוצעת התאמה של סכום הביטחון, כדי להביא בחשבון אפשרות של תנודות עתידיות בשערי החליפין. ההתאמה של סכום החשיפה וסכום הביטחון לתנודתיות אפשרית בערכם, תבוצע באמצעות מקדמי הביטחון הפיקוחיים המופיעים בניהול בנקאי תקין 203, סעיף 151. בוצעה סקירה משפטית בקשר עם מסמכי הביטחונות. ובנוסף ערבויות (לרבות ערבויות זרות) אשר נבדקו פרטנית על ידי המערך המשפטי ונמצא כי הן עומדות בדרישות ההוראה, הוכרו ככשירות. סוגי הערבויות בבנק כוללים ערבויות של בנקים וערבויות מדינה.

סיכון ריכוזיות

סיכון ריכוזיות האשראי נובע מהעדד פיזור בתיק האשראי. הסיכון יכול לבוא לידי ביטוי בהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווה בודד או לקבוצת לוויים או באשראי גבוה שניתן לענף מסוים או לאזור גיאוגרפי מסוים. הבנק בוחן את ריכוזיות האשראי שלו על פי התפלגות סיכון האשראי בבנק כפי שבאה לידי ביטוי בטבלת ענפי משק וכן באשראי ללוים גדולים ולקבוצות לוויים ועל פי מאפייני אשראי שונים נוספים כגון, סוגי פעילות: שוק ההון, חברות אחזקה ועוד. על מנת להפחית את הסיכון, משתמש הבנק במגבלות פנימיות המושתות על הענפים, הלוויים הבודדים וקבוצות הלוויים ועל יתר מאפייני האשראי כאמור לעיל וכן במגבלות של גובה "מדד הרפינדל" בהשוואה למערכת.

התפלגות החשיפה לפי סוג החשיפה וכיסויי ביטחון פיננסי כשיר:

ליום 31 בדצמבר 2016					
סוג החשיפה	חשיפה ברוטו (לאחר הפרשה להפסדי אשראי) ⁽¹⁾	חשיפה שמכוסה על ידי ערבויות	סכומים שנוספו	חשיפה שמכוסה על ידי ביטחון פיננסי כשיר וביטחונות ⁽²⁾	יתרת החשיפה לאחר הפרשה להפסדי אשראי ולאחר הפחתת ביטחונות ⁽³⁾
	במיליוני ש"ח				
ריבונות	2,272.6	-	-	-	2,272.6
יישויות סקטור ציבורי	65.2	-	-	-	65.2
תאגידים בנקאיים	854.8	-	1.4	-	856.2
תאגידים	866.7	1.3	-	89.5	775.9
בביטחון נדל"ן מסחרי	76.0	-	-	1.2	74.8
קמעונאות ליחידים	4,600.4	-	-	99.1	4,501.3
עסקים קטנים	115.1	0.1	-	11.7	103.3
נכסים אחרים	123.5	-	-	-	123.5
סך הכל	8,974.3	1.4	1.4	201.5	8,772.8

ליום 31 בדצמבר 2015					
סוג החשיפה	חשיפה ברוטו (לאחר הפרשה להפסדי אשראי) ⁽¹⁾	חשיפה שמכוסה על ידי ערבויות	סכומים שנוספו	חשיפה שמכוסה על ידי ביטחון פיננסי כשיר וביטחונות ⁽²⁾	יתרת החשיפה לאחר הפרשה להפסדי אשראי ולאחר הפחתת ביטחונות ⁽³⁾
	במיליוני ש"ח				
ריבונות	2,219.8	-	-	-	2,219.8
יישויות סקטור ציבורי	74.8	-	-	-	74.8
תאגידים בנקאיים	588.4	-	2.8	-	591.2
תאגידים	660.6	2.8	-	54.3	603.5
בביטחון נדל"ן מסחרי	107.5	-	-	2.4	105.1
קמעונאות ליחידים	4,212.5	-	-	77.3	4,135.2
עסקים קטנים	172.1	-	-	24.4	147.7
נכסים אחרים	127.0	-	-	-	127.0
סך הכל	8,162.7	2.8	2.8	158.4	8,004.3

(1) סכום החשיפה לאחר הפחתת הפרשה להפסדי אשראי, לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים ולפני הפחתת סיכון אשראי.

(2) לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.

(3) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים ולאחר הפחתת סיכון אשראי.

טבלה 8: גילוי כללי לגבי חשיפות שקשורות לסיכון אשראי צד נגדי

סיכון אשראי של צד נגדי הוא הסיכון שהצד הנגדי לעסקה יכנס לכשל טרם מועד הסילוק הסופי של התשלומים בגין העסקה. הפסד כלכלי ייגרם אם בעת כניסתו של הצד הנגדי למצב של כשל, יהיו עסקאות עמו בעלות ערך כלכלי חיובי לבנק. סיכון אשראי צד נגדי בבנק מתבטא בפעילות בנגזרים.

בניגוד לחשיפת האשראי, בה החשיפה היא חד-צדדית והבנק נושא לבדו בסיכון להפסד, סיכון צד נגדי יוצר סיכון דו-צדדי להפסד וזאת בהתאם להיות ערך העסקה חיובי או שלילי עבור כל אחד מצדדי העסקה. החשיפה לסיכון צד נגדי מאופיינת גם בשווי השוק של העסקאות. שווי השוק של העסקאות אינו וודאי והוא יכול להשתנות לאורך חיי העסקה בשל שינויים בפרמטרים הרלוונטיים בשוק. מוסדות פיננסיים כוללים בנקים, בנקים להשקעות, חברות ביטוח, חברות ברוקרים/דילרים וגופים מוסדיים הכוללים בעיקר קרנות פנסיה. החשיפה למוסדות פיננסיים מושפעת, הן ממצבו הספציפי של כל מוסד ומוסד והן מסיכון המדינה בה הוא פועל. פעילות הבנק מול מוסדות פיננסיים, ובכלל זה קביעת סמכויות וקריטריונים להעמדת מסגרות לפעילות מעוגנות במדיניות ובנהלים של הבנק שאושרו על ידי הדירקטוריון.

במסגרת מסמך מדיניות האשראי של הבנק קבע דירקטוריון הבנק מדיניות ותיאבון לסיכון ברמת הבנק לפעילות מול בנקים, הן ברמת תיאבון הסיכון הכולל והן ברמת החשיפה לצד הנגדי הבודד בחתך סוג החשיפה וטווח העיסוק, תוך התחשבות בהון העצמי של הבנק ומשקל החשיפות בו.

מדיניות האשראי של הבנק בהתייחס לאופי והיקף החשיפות מול צדדים נגדיים מתבססת על מספר פרמטרים הנגזרים מחוסנו הפיננסי של הצד הנגדי ובכלל זה: דירוג האשראי שניתן למוסד על ידי חברות הדירוג המובילות בעולם (S&P-I, Moody's, Fitch), היקף ההון העצמי שלו, מבנה הבעלות, המדינה בה הוא פועל וכדומה.

לצורך כימות ואמידת החשיפה של הצדדים הנגדיים עושה הבנק שימוש במודל פנימי המשקלל את הסיכון הגלום בעסקאות על פי מאפייני הסיכון - סוג העסקה ומאפייניה, תקופת העסקה וכדומה.

כחלק מניהול סיכונים הצד הנגדי השוטפים, מבצע הבנק בקרה יומית שוטפת על עמידה במגבלות קווי האשראי שהוקצו לפעילות מול בנקים ובתי השקעות הכוללת בחינה ודיווח שוטפים על שינויים בדירוגי הצדדים הנגדיים להם מוקצים קווי אשראי וכן שינויים במרווח האשראי בהם הם נסחרים. קווי האשראי למוסדות בהם, בין היתר, נצפו שינויים משמעותיים בפרמטרים האמורים נבחנים מחדש בהתאם במסגרת וועדות האשראי השונות.

נגזרים מעבר לדלפק (OTC)

השיטה שבה נעשה שימוש בבנק כדי להקצות הון כלכלי בגין נגזרים מעבר לדלפק (OTC) הינה "שיטת החשיפה הנוכחית", לפיה מחושבת עלות השחלוף הנוכחית על ידי שערך חוזים למחיר שוק, כך שהחשיפה הנוכחית תיכלל ללא צורך באמידתה, ולאחר מכן יוסיף מקדם ה"תוספת" ("add-on") כדי לשקף את החשיפה הפוטנציאלית העתידית למשך יתרת חיי החוזה.

חישוב סכום שווה-ערך אשראי של מכשירים אלה לפי שיטת החשיפה הנוכחית, מתבצע כלהלן:

- סך עלות השחלוף (המתקבל באמצעות "שיערוך למחיר שוק") של כל החוזים שלהם ערך בחובה, ועוד
- סכום של חשיפה פוטנציאלית עתידית לאשראי, המחושבת על בסיס סכום הקרן הרעיונית של תיק הצד הנגדי כולו, המפוצלת בהתאם ליתרת התקופה לפירעון ונכס הבסיס.

- כחלק מדרישת ההון בגין סיכון אשראי של צד נגדי, קיימת דרישת הון נוספת בגין סיכון להפסד (CVA) Credit Valuation Adjustments.

חשיפות שקשורות לסיכון אשראי שמקורן בנגזרים

31 בדצמבר 2016					
חשיפות לסיכון אשראי של צד ג'					
חשיפה לאחר ביטחונות	ביטחונות מזומן	סכום החשיפה	סכום נקוב	שווי שוק	סוג החשיפה
0.9	-	0.9	25.9	0.5	נגזרי ריבית
0.1	-	0.1	30.1	0.1	נגזרי מדד
0.1	-	0.1	4.4	-	נגזרי מט"ח
2.2	-	2.2	28.7	0.4	נגזרי מניות
3.3	-	3.3	89.1	1.0	סה"כ

31 בדצמבר 2015					
חשיפות לסיכון אשראי של צד ג'					
חשיפה לאחר ביטחונות	ביטחונות מזומן	סכום החשיפה	סכום נקוב	שווי שוק	סוג החשיפה
0.4	-	0.4	18.9	0.1	נגזרי ריבית
0.1	-	0.1	3.8	*-	נגזרי מט"ח
1.7	-	1.7	21.1	0.4	נגזרי מניות
2.2	-	2.2	43.8	0.5	סה"כ

* נמוך מ-50 א' ש"ח.

טבלה 10: סיכון שוק - גילוי של תאגידים בנקאיים המשתמשים בגישה הסטנדרטית

מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. ובכללם: סיכון ריבית, סיכון מטבע, סיכון אינפלציה, סיכון מחיר מניות, סיכון תנודתיות סיכון מרווח (Basis Spread).

אסטרטגיה וניהול

אסטרטגיית סיכון השוק של הבנק נגזרת מסיכון האסטרטגיה הכולל של הבנק וממסמכי מדיניות ניהול הסיכונים של האגפים העסקיים. המשימה העיקרית בניהול סיכון השוק היא זיהוי סיכונים שוק ומקורות סיכון שוק, מדידתם הערכתם וניהולם באופן שוטף.

סיכון השוק העיקרי אליו חשוף הבנק הינו השינוי בשיעורי הריבית של השקל במגזר הצמוד והלא צמוד בעיקר בתיק הבנקאי, הנובע מנכסים בעלי מח"מ בינוני ובריבית קבועה אשר ממומנים ממקורות קצרים יותר.

ניהול סיכונים השוק מתבצע בראייה כוללת של פעילות הבנק. תחומי הפעילות ומסגרות הסיכון מאושרים על ידי ההנהלה והדירקטוריון כאשר מדיניות ניהול סיכונים השוק מכוונת להגדלת תוחלת הרווח, תוך שמירה על רמות סיכון מאושרות ומבוקרות. ניהול סיכונים השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים - התיק הבנקאי והתיק למסחר:

התיק הבנקאי כולל את כל העסקאות אשר מטרתן ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לטווח הבינוני. הפעילות בתיק הבנקאי כוללת את ניהול המקורות והשימושים והחשיפות לסיכונים שוק ונדילות. ניהול סיכון השוק מנוהל ומתבצע ע"י המחלקה לניהול פיננסי שמרכזת ומתאמת את הנושא ברמת הבנק. פעילות המחלקה כוללת את ניהול התיק הבנקאי וכן את ניהול תיק הנוסטר.

תחומי האחריות העיקריים של המחלקה לניהול פיננסי בניהול הנכסים וההתחייבויות הם: ניהול כלל הנכסים וההתחייבויות של הבנק, ניהול ההון הפנוי של הבנק וניהול החשיפות לסיכונים שוק בתיק הבנקאי, ניהול הנדילות העסקית והסטטוטורית, ניהול סיכון הנדילות וכן הקצאת המקורות לשימושים השונים באמצעות מחירי מעבר וניהול וגידור החשיפות המאזניות באמצעות מכשירים נגזרים המנותבים ברובם לתיק למסחר.

הגדרת התיק למסחר נגזרת מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך הסחיר של הבנק ועסקאות נגזרים בפעילות הסחירה במסגרת התיק למסחר מתבצעות גם פעולות נגזרים שאינן למטרות הגנה/גידור. בקרת הפוזיציה בתיק למסחר ובקרת עמידה במגבלות Stop Loss נעשית ברמה יומית על ידי הקו הראשון.

מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים

לבנק מדיניות מפורטת לניהול החשיפה לסיכונים פיננסיים המאושרת מדי שנה על ידי ההנהלה והדירקטוריון. מסמך המדיניות מתווה ומפרט, בין היתר, תיאובן כולל לסיכונים פיננסיים ותיאובן לסיכון בחתך הסיכון הבודד, עקרונות לפעילות ומגבלות לסיכונים השוק אליהם חשוף הבנק וברמת המכשירים.

גיבוש מסמך המדיניות והצגתו נעשים ע"י המחלקה לניהול סיכונים והמחלקה לניהול פיננסי.

מדידת ניהול סיכונים השוק כוללת מגבלות בהתאם לתיאובן הסיכון על החשיפות הפיננסיות (השווי הכלכלי והרווח החשבונאי). מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם לבנק כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים הפיננסיים. מערכת המגבלות תוחמת את השפעת החשיפה של שינויים בלתי צפויים בגורמי הסיכון השונים לרבות שיעורי הריבית, אינפלציה, שערי חליפין. חשיפות במגבלות עיקריות על סיכונים שוק מדווחות בדוחות הכספיים של הבנק.

שינוי עיקרי במדיניות בשנת 2016

במהלך שנת 2016 נקבעה חלוקה בין מגבלות דירקטוריון על מדדי סיכון עיקריים ומגבלות הנהלה על מדדי סיכון משניים הנגזרים מהם.

סיכונים שוק

סיכונים השוק הנוצרים כתוצאה מהפעילות בתיק הבנקאי והתיק למסחר מוגדרים במסמך המדיניות ונקבעה לגביהם מסגרת תיאובן סיכון. להלן מקורות הסיכון העיקריים:

החשיפה בבסיס - סיכון הבסיס הוא סיכון קיים או עתידי להכנסות ולהון הבנק שעלול להתרחש כתוצאה משינויים בלתי צפויים במדד המחירים לצרכן, או בשערי החליפין עקב הפרש בין שווי הנכסים לבין שווי ההתחייבויות (כולל השפעת עסקאות עתידיות ואופציות גלומות). חשיפת הבסיס נמדדת ומנוהלת באופן שוטף בכל אחד ממגזרי ההצמדה השונים: המגזר הצמוד למדד המחירים לצרכן, המגזר במטבע חוץ ובשקלים הצמודים למטבע חוץ.

חשיפת בסיס נוצרת כתוצאה מאי הקבלה בעיתוי, בבסיס המדידה ובסכומי ההשקעה עם או ללא פעולות גידור

על פי כללי החשבונאות ההון מוגדר כמקור שקלי לא צמוד, כך שההשקעה של ההון במגזר שאינו המגזר השקלי הלא צמוד (מגזר המדד ומגזר המט"ח וצמוד המט"ח) מוגדרת כחשיפת בסיס.

החשיפה בריבית - סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בריבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשיריו חוץ מאזניים, כיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (או אף התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. סיכון הריבית לכלל התיק, הינו אחד הסיכונים הדומיננטיים להם חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח. הבנק מנהל את סיכוני הריבית בהתאם להוראת בנק ישראל בנושא ניהול סיכון הריבית (הוראה 333). ההנהלה והדירקטוריון קבעו מדיניות בנושא ניהול סיכון הריבית בהתאם להוראות.

דיווח

הדירקטוריון והוועדה לניהול סיכונים מקבלים דיווח על הפעילות, החשיפות, תוצאות הפעילות וביצוע המדיניות שאושרה, לפחות אחת לרבעון, במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. הדיווחים כוללים את עיקרי החשיפות ורמות הסיכון המנוצלות מתוך המסגרות המאושרות, סיכום אירועי דיווח (הפסדים, חריגות לפי סמכויות, אירועים חריגים), בקשות ואישורים להרחבת פעילויות והרשאות לפעילויות השונות בהתאם למדרג סמכויות ותמונת סיכון כוללת לפעילות הבנק. כמו כן, נבחנים גם שינויים נדרשים בהתאם לשינויים בפעילויות הבנק ו/או שינויים בסביבת הבנק או בשווקים הפיננסיים.

כמו כן ישנם בבנק מספר מנגנונים המאפשרים דווח ותגובה מידית להתפתחויות חריגות בשווקים:

1. וועדת ניהול נכסים והתחייבויות בראשות מנכ"ל הבנק מתכנסת אחת לשבוע. הוועדה דנה בהתפתחויות בשווקים הפיננסיים. בדיון משתתפים גורמי הניהול הרלוונטיים בבנק.
2. ועדת נזילות וסיכונים פיננסיים בראשות מנכ"ל הבנק מתכנסת פעם בשבוע לפחות ודנה על סמך דוחות ניהוליים במצב הנזילות בשקלים ובמט"ח, סיכוני שוק והתפתחויות הפיננסיות ומוצרים חדשים. דיוני הוועדה מתמקדים בעיקר בהתפתחויות בנזילות העסקית והסטטוטורית ובהתפתחויות העסקיות העשויות להשפיע עליה. בנוסף, מקבלים חברי הוועדה דיווח יומי בגין מצב הנזילות הקיים והחזוי וכן מכלול סיכוני שוק. כמו כן ומתקיים דיון מיוחד בהתאם לצורך.
3. בחינת התממשות של חמישה פרמטרים לפחות מבין מכלול פרמטרים של ה - KRI, מעבר לסף תגובה שנקבע מראש.
4. מעקב וניטור שוטף במסגרת תכנית הנהלה לטיפול במשבר נזילות של אינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי נזילות.

ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים מתכנסת אחת לרבעון לצורך דיון בניהול הסיכונים של הבנק וזאת בנוסף לדיון במסמך הסיכונים הרבעוני המוגש לדיון בהנהלה ובדירקטוריון.

מערכות למדידה, אמידה וניהול של סיכוני השוק

אמידת תוצאות מדדי הסיכון בתחום סיכוני השוק והריבית מתבצעת באמצעות מערכת מרכזית אחת וכן במספר מערכות ייעודיות נוספות המודדות את הסיכונים בפעילויות ספציפיות. מערכות מידע אלה משמשות את הבנק בביצוע תהליכים שונים, בחישוב מדדי סיכון ומבחיני קיצון וכן בתהליכי פיקוח ובקרה המתקיימים באופן שוטף בקווי ההגנה השונים. על מנת להבטיח את שלמות ודיוק הנתונים, הבנק מבצע עבודת תיקוף בלתי תלויה באמצעות היחידה האנליטית לתיקוף מודלים הפועלת בחטיבה לניהול סיכונים בחברת האם. שלבי עבודת התיקוף נקבעו ע"פ הנחיית בנק ישראל בנושא תיקוף מודלים וכוללים את תיקוף רכיבי הקלט של המודל, תיקוף רכיבי העיבוד של המודל ותיקוף דוחות המודל.

מודלים לניהול סיכון שוק

הבנק עושה שימוש במספר מודלים מקובלים לניהול, מדידת והערכת סיכון שוק לרבות מדדי חשיפה לשחיקה בשווי ההוגן כתוצאה משינוי בלתי צפוי בגורמי הסיכון, מדד הערך בסיכון (Value at Risk), וכן מבחיני קיצון. הבנק בוחן את איכות החיזוי של מודל ה-VaR באופן שוטף. כמו כן בבנק ישנו תהליך סדור לתיקוף מודלים בכדי להבטיח את נאותות השימוש בהם, והתאמתם לצרכי הבנק ולדרישות הרגולציה.

מודל לבחינת רגישות לריבית - אומד את רגישות השווי ההוגן של ההון העצמי לשינוי מידי של עקום הריבית באופן מקבילי ושלא במקביל ובעוצמות שינוי שונות המשקפות מצב עסקים רגיל או מצבי קיצון. השפעת השינוי בעקומי הריבית נבחנת על שווי התיק הבנקאי, התיק למסחר וסך הבנק תחת הנחות שונות.

מודל הערך בסיכון (ה-VAR) - אומד את השחיקה הצפויה בשווי ההוגן של הבנק (נכסים והתחייבויות, לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים), במהלך אופק השקעה נתון, בהינתן רמת מובהקות מסוימת (99%) ובהתקיים תנאי שוק נורמאליים. הבנק אימץ את מדידת הערך בסיכון על ידי סימולציה היסטורית כשיטה ראשית וקבע כי ערך ה-VAR לא יעלה על 3% מסך כל ההון, עם אופק השקעה עבור

כלל הפעילות הבנקאית של 21 ימים. נתוני ה-VAR מחושבים בבנק בתדירות יומית, על מרבית הנכסים וההתחייבויות הפיננסיות של הבנק (התיק הבנקאי, התיק למסחר והחזקות ריאליות). חישוב ה-VAR משתלב כחלק אינטגרלי בעבודת המחלקה לניהול פיננסי והיחידה לניהול סיכונים. יחידת תחום ניהול סיכונים שוק ונזילות בחטיבה לניהול סיכונים בחברת האם מבצעת תהליך בחינה בדיעבד (Back Testing) בלתי תלוי, על פי קריטריונים שהוגדרו בוועדת באזל במטרה לבחון את תקפות מודל ה-VAR.

תרחישי קיצון - דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על גובה השחיקה המכסימלי בשווי ההוגן הנבדקת באמצעות הפעלתם של מספר תרחישי קיצון בתחום התממשות סיכונים פיננסיים. מגבלה זו נקבעה לעד 10% מסך כל ההון.

מדיניות גידור ו/או הפחתת סיכונים

הבנק עושה שימוש במספר כלים לניהול והפחתת סיכונים ריבית באמצעות פעילות קנייה ומכירה באגרות חוב ממשלתיות. הבנק פועל במכשירים נגזרים לניהול פוזיציות הריבית והבסיס באמצעות עסקאות פרוורד ועסקאות SWAP. העסקאות הינן בעלות רמה גבוהה של נזילות וניתן באמצעותן להעביר חשיפות ממגזר הצמדה אחד לאחר בקלות יחסית.

מערכי הפיקוח והבקרה

מנגנוני בקרה - מערך הפיקוח והבקרה על סיכונים פיננסיים ובכללם סיכונים שוק, מושתת על שלושה מעגלי בקרה:

קו הגנה ראשון:

יחידת מערך הביניים כפופה לראש המערך הפיננסי בחברת האם, מתמחה בביצוע בקרות ומהווה גורם מקצועי בתחום הבקרה המקשר בין המחלקה לניהול פיננסי ליחידות הנהלה שונות בבנק. היחידה מבקרת ומפקחת אחר החשיפות הפיננסיות במחלקה בתחומים: נוסטרו למסחר ונוסטרו קונצרני בתיק הזמין. היחידה מנטרת ומאתרת באופן שוטף את הסיכונים השונים ומפתחת בקרות ונהלי עבודה לצמצום סיכונים חשיפת הבנק.

קו הגנה שני:

מנהל הסיכונים הראשי באמצעות יחידת תחום ניהול סיכונים בחברת האם. היחידה אחראית להתאמה של פרופיל הסיכון לתיאבון הסיכון שנקבע בידי הדירקטוריון והנהלה, ובתוך כך אחראית על גיבוש ועדכון מסגרת ניהול הסיכונים הפיננסיים, זיהוי והערכת סיכונים באופן בלתי תלוי בקו העסקים.

קו הגנה שלישי:

מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא ניהול סיכונים פיננסיים בבנק, היחידות הרלוונטיות לקו ההגנה הראשון והיחידות הרלוונטיות בקו ההגנה השני. מבין תפקידיו של המבקר הפנימי לבחון את גיבוש ויישום המדיניות והחלטות הדירקטוריון, את עמידת היחידות במגבלות שנקבעו, קיום הבקרה בנושא, ואת מהימנות וזמינות המידע הניהולי והדיווחים הפיננסיים המוצגים לדירקטוריון ולהנהלת הבנק.

דרישות ההון בגין סיכונים שוק בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים

במסגרת יישום הוראות באזל בחר הבנק ליישם את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים שוק. הלימות ההון הרגולטורית מחושבת על סיכונים ריבית, הסיכון הספציפי בתחומי המסחר בלבד ועל סיכונים מטבע על כלל הפעילות בבנק. בנוסף, במסגרת נדבך 2 מוקצה הון נוסף בגין סיכונים שוק. ההון הנדרש לעניין זה ביום 31 בדצמבר 2016 היה 16.4 מיליון ש"ח, מתוך זה 1.3 מיליון ש"ח בגין סיכונים ריבית ו- 15.1 מיליון ש"ח בגין סיכונים שוק חליפין.

להלן דרישת ההון בגין סיכונים שוק (במיליוני ש"ח)

31.12.2015	31.12.2016	
		לפי באזל III
		דרישות ההון בגין:
0.1	0.1	סיכון ריבית
1.0	1.2	סיכונים מט"ח
1.1	1.3	סה"כ דרישות הון בגין סיכונים שוק

* קטן מ- 50 אש"ח.

** חישוב דרישות הון בגין סיכון השוק נעשה לפי הוראת נב"ת 208 לפי דרישת הון של 8%.

במסגרת נדבך 2 מוקצה הון נוסף בגין סיכונים שוק.

הערך בסיכון VAR

התיאבון לסיכון

דירקטוריון הבנק קבע כי סך החשיפה לסיכויי שוק כפי שמוצאת את ביטוייה בערך בסיכון (ערך ה-VAR) לא תעלה על 3% מסך כל ההון, לפי אופק של 21 ימים בשיטה ההיסטורית. ערך ה-VAR ההיסטורי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2016 עמד על 7.9 מיליון ש"ח. משקלו של ה-VAR ביחס לסך כל ההון ליום 31 בדצמבר 2016 עומד על 1.4%.

החשיפה בביסי

ניהול החשיפה

- ניהול הסיכונים בחשיפות הביסי והשקעת ההון הפעיל במגזרי ההצמדה השונים נעשים בהתבסס על הערכות ותחזיות שוטפות של הגורמים הניהוליים השונים במערך הפיננסי לגבי התפתחויות צפויות בשוקי הכספים וההון.
- תמהיל ההשקעה של ההון הפעיל במגזרי ההצמדה השונים מנוהל באופן שוטף בכפוף למגבלות המוצגות להלן ועל בסיס התחזיות לגבי משתני השוק הרלוונטיים תוך ניצול פערי המחירים בין עלות המקורות ותשואת השימושים במגזרי ההצמדה השונים וכדאיותן של פוזיציות "יתר" או "חסר" בכל מגזר פעילות.
- במסגרת ניהול מאזני ההצמדה נעזר הבנק, בין השאר, במכשירים פיננסיים נגזרים, כאמצעי לניטרול החשיפה לסיכונים בביסי ובריבית.

התיאבון לסיכון

- דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לגבי הפוזיציות המותרות (עודף או חוסר) של נכסים על התחייבויות וחשיפת ההון הפעיל. ההון הפעיל מוגדר כהון העצמי האחרון הידוע בניכוי בניינים וציוד, נכסים שאינם כספיים, ני"ע (המוצגים כלא כספי) והשקעה בבנות ומסונפות, ובתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה, וכן בתוספת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בניכוי מס נדחה בגין ההפרשה להפסדי אשראי, ורווח (או בניכוי הפסד) מצטבר מתחילת הרבעון.

החשיפה בביסי בפועל

להלן נתוני חשיפת הביסי כאחוז מההון הפעיל בבנק, בהשוואה למגבלות הדירקטוריון (במיליוני ש"ח):

תקרת החשיפה המאושרת כ- מההון הפנוי	שנת 2016				מט"י לא צמוד
	מוצע	מקסימום	מינימום	סוף תקופה	
אין	92.26%	104.49%	81.04%	89.68%	מט"י צמוד מדד
-30% / +60%	3.48%	10.35%	-3.50%	7.14%	מט"ח וצמוד מט"ח
±10	4.25%	8.84%	-0.99%	3.18%	

הערות:

- (1) השיעורים השליליים מבטאים עודף התחייבויות על נכסים כאחוז מההון הפעיל.
- (2) הבנק נוקט בגישה כלכלית בניהול חשיפות הביסי ומבצע התאמות לסיווג החשבונאי בהתחשב במהות הכלכלית. הבנק מביא בחשבון בניהול השוטף את חוסר ההתאמה שנוצרת לעתים בין החשיפה החשבונאית לחשיפה הכלכלית במטרה לגדר את הרווח החשבונאי המדווח.

במגזר המט"ח שיעור ההון המושקע נמוך יחסית ולכן ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח אינה מהותית. בתקופה הנסקרת עמד הבנק בכל מגבלות החשיפה בביסי שאושרו על ידי הדירקטוריון.

רגישות ההון לשינוי בשער החליפין

הבנק פועל בשוקי המטבע באמצעות עסקאות ספוט ופורוורד הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק פועל במטבעות הסחירים בעולם וסך החשיפה המטבעית נטו של הבנק נמוכה.

להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים, נכון ליום 31 בדצמבר 2016 (במיליוני ש"ח). המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוזי מאזניים.

31.12.2015		31.12.2016		אחוז שינוי בשער החליפין
אירו	דולר	אירו	דולר	
(0.2)	(0.4)	-	(0.7)	ירידה של 5%
(0.4)	(0.8)	(0.1)	(1.3)	ירידה של 10%
0.2	0.4	-	0.7	עלייה של 5%
0.4	0.8	0.1	1.3	עלייה של 10%

הערות:

(1) תרחיש עלייה פירושו התחזקות המטבע הנדון כנגד השקל.

(2) הנתונים משקפים את השפעת השינויים בשערי החליפין על השווי ההוגן לאחר השפעת המס.

ניהול סיכונים במכשירים פיננסיים נגזרים

הבנק פועל במגוון מכשירים פיננסיים נגזרים כחלק מניהול סיכוני השוק (חשיפות בסיס, מטבע וריבית) וכן כשירות ללקוחותיו, בהם מהוות האופציות (לרבות מסלולי הברירה) תחום בעל מרכיב גבוה יותר של סיכון שוק. מדיניות ניהול סיכוני המכשירים הנגזרים, לרבות: היקפי הפעילות ומגוון המכשירים המותרים לשימוש, מאושרת במסגרת ההנהלה, ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים והדירקטוריון. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לגבי היקף מסלולי הברירה המגלמים אופציות "גלומות".

תיאבון הסיכון

השקעה במכשירים נגזרים לסוגיהם נעשית לאחר בחינת כל מכשיר לגופו והתאמתו לצרכים הפיננסיים של הבנק וליכולתו לתפעל אותו באופן מיטבי וכן ליכולתו לנטר את הסיכון בגינו הן בצד סיכון השוק והן בצד סיכון האשראי עבור עסקות בהן הבנק פועל כמתווך עבור לקוחותיו.

פיקוח ובקרת ניהול סיכוני המכשירים הנגזרים

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים עבור עצמו מבוקרת ומפוקחת על ידי יחידת תחום ניהול סיכוני שוק ונזילות ועל ידי מערך הביניים. החשיפות לסיכונים שבפעילות במכשירים נגזרים אל מול מגבלות החשיפה שנקבעו מחוזות ומדוחות במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני, המובא לדיון ולאישור בהנהלה, בועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון.

טבלה 2: סיכון תפעולי

בהתאם להגדרת הוראת נב"ת 350, סיכון תפעולי הוא סיכון להפסד כתוצאה מאי-נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים או מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכונים מעילות והונאות וסיכון משפטי ואינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין.

הסיכונים התפעוליים הם חלק בלתי נפרד ממערך הסיכונים הכולל בתהליכי הבנק. הבנק רואה בסיכונים אלו מציאות הכרחית הנלווית לפעילותו העסקית, מאחר והסיכונים התפעוליים מובנים בכל סוגי הפעילויות העסקיות ותהליכי העבודה בבנק, בתהליכי הרוחב ובמערכות התומכות. הבנק יפעל למזעור הסיכונים התפעוליים ככל האפשר ומשיקולים של עלות מול הפחתת הסיכון. הנהלת הבנק רואה חשיבות מיוחדת ביישום בקורות כנגד מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, כאשר סדרי העדיפות ליישומן מביאים בחשבון גם שיקולים של מוניטין, אתיקה ואי-סובלנות כלפי הפרת החוק.

מדיניות לניהול סיכונים תפעוליים

דירקטוריון הבנק קבע מדיניות כוללת ומקיפה לניהול הסיכונים התפעוליים, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 350. המדיניות קובעת את תיאבון הסיכון וכן מתווה את סביבת הבקרה, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות שיפעלו לניהול ולמזעור החשיפה לסיכונים תפעוליים בבנק. המדיניות כוללת התייחסות למבנה הארגוני של ניהול הסיכון ולשרשרת של תהליכי ניהול סיכונים מרמת זיהוי הסיכונים, הערכה ומדידה - הפחתה וניטור הסיכונים. ניהול הסיכונים יבוצע במטרה להעריך ולנטר את הסיכונים התפעוליים בתהליכים העסקיים בתהליכי הרוחב וביחידות הארגוניות של הבנק, לרבות מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, למזער את הסיכונים הללו ולהפחית נזקים כספיים בגינם. עקרונות המדיניות נקבעו במטרה לקיים את הוראות ההסדרה, להנהיג ולהטמיע תרבות ארגונית של ניהול סיכונים ולהגדיר מסגרת עבודה וסביבת בקרה נאותה לניהול הסיכונים התפעוליים. בנוסף, המדיניות באה להבטיח קיום מנגנוני דיווח אפקטיביים להנהלה ולדירקטוריון הבנק.

איסוף ודיווח אירועי כשל

הבנק מקיים תהליך של איסוף ותיעוד אירועי כשל, (אירועי הפסד/רווח, כמעט הפסד/כמעט רווח, הפרשה לתביעה), כבסיס נתונים לניתוחים רבעוניים ושנתיים של מגמות ומוקדי סיכון להצגה בפני ההנהלה והדירקטוריון, לאומדן הסיכונים התפעוליים בתהליכים עסקיים וביחידות אירגוניות, לאימות הערכות של מומחי התוכן, להפקת לקחים, לבחינה מחדש ולשיפור בקורות קיימות, לעדכון מפת הסיכונים ולשמירת היסטוריה.

היחידה לניהול סיכונים תפעוליים אחראית לריכוז הדיווחים על אירועי כשל, לבחינת קישור האירועים למפת הסיכונים ועדכונה במידת הצורך, לקיום תהליכי הפקת לקחים ברמת הבנק, לדיווח אירועים בעלי משמעות רוחבית ולדיווח מידי על אירועים מהותיים, בהתאם לנהלי העבודה בנושא.

בנוסף, מקיים הבנק תהליך הפקת לקחים גם לגבי אירועים חיצוניים מהותיים שמידע לגביהם מופיע בתקשורת.

המבנה הארגוני ומסגרת העבודה לניהול הסיכונים התפעוליים

מסגרת העבודה לניהול הסיכונים התפעוליים נשענת על כללי ממשל תאגידי נאות ומבוססת על מודל שלוש קווי ההגנה:

קו הגנה ראשון - היחידות העסקיות, יחידות הרוחב ומתן אחראים לניהול הסיכונים התפעוליים המובנים בתהליכים שבתחומי אחריותם.

קו הגנה שני - המחלקה לניהול סיכונים ובכללה היחידה לניהול סיכונים תפעוליים, המהווה פונקציה בלתי תלויה האחראית לגיבוש והטמעת מתודולוגיה קבוצתית לזיהוי ולאומדן הסיכונים התפעוליים באופן בלתי תלוי ביוצרי הסיכון, להנחיה ולפיקוח על יישום כללי המתודולוגיה בבנק, לריכוז דיווחים ולהכנת מסמכי סיכונים רבעוניים להנהלת הבנק ולדירקטוריון כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 310 ו-350. כמו כן, קו ההגנה השני כולל גם את מנהל הגנת הסייבר ויחידת SOX באגף החשב.

קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית, אשר אחראית לקיום סקירה בלתי תלויה של מסגרת העבודה ושל הבקורות כנגד הסיכונים התפעוליים.

הבנק הגדיר תפקידים וקבע סמכויות, תחומי אחריות וסדרי דיווח במטרה לקיים מסגרת עבודה לניהול הסיכונים התפעוליים.

פיקוח, בקרה ודיווח על ניהול החשיפה לסיכונים תפעוליים

הבנק מקיים מערך נאות של מנגנוני שליטה, ניהול, פיקוח, בקרה ודיווח על תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים. ניהול החשיפה לסיכונים תפעוליים נבחן ומבוקר על ידי הדירקטוריון, ההנהלה וכן על ידי דרגי הביניים במסגרת פורומים ודיווחים לרבות:

- הפורום הקבוצתי לניהול סיכונים תפעוליים בראשות מנכ"ל חברת האם ובהשתתפות מנכ"לי חברות הבנות ומנהלי הסיכונים הראשיים בקבוצה. הפורום מתכנס לפחות אחת לרבעון ומקיים מעקב שוטף על מצב החשיפה לסיכונים תפעוליים, בין היתר

- בהתבסס על אירועי כשל, ממצאי סקרי סיכונים תפעוליים, התממשות RRI וכן על הפעולות הננקטות על ידי היחידות השונות וחברות הבת, למזעור חשיפות אלה. הפורום משמש גם כפורום בנושא מינעת סיכונים מעילות והונאות.
- פורום אבטחת מידע בראשות מנכ"ל מתף, המתכנס לפחות אחת לחודש ומשתתפים בו גם נציגי חטיבת ניהול סיכונים וחברות הבנות.
- פורום המשכיות עסקית בשעת חירום בראשות ראש החטיבה לניהול סיכונים של הקבוצה, המתכנס לפחות אחת לרבעון.
- החשיפות לסיכונים תפעוליים מרוכזות ומדווחות לדירקטוריון הבנק במסגרת "מסמך הסיכונים" הרבעוני, כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 310, 350. במסגרת מסמך הסיכונים מתוארות החשיפות התפעוליות הן על פי הקטגוריות שנקבעו על ידי באזל והן על פי המבנה הארגוני, בהתאם לתיאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון. כמו כן מוצגות התפתחויות בנושא ניהול החשיפות ואירועי הכשל.

מערכות למדידה, אמידה וניהול של סיכונים תפעוליים

הבנק מנהל את מפת הסיכונים באמצעות כלי תוכנה, התומך במתודולוגיה לניהול הסיכונים התפעוליים. מאגר המידע המרכזי, של כלי התוכנה כולל את נתוני המבנה האירגוני וכן את מיפוי ותיעוד התהליכים בבנק.

שיטות ותהליכי עבודה לניהול הסיכונים התפעוליים

סיכונים תפעוליים הם חלק בלתי נפרד מכל סוגי הפעילות העסקית של הבנק, תהליכי היחידות הארגוניות ומתהליכי הרוחב, והמערכות התומכות. מרכיב בסיסי בתכנית ניהול הסיכונים של הבנק הוא ניהול אפקטיבי ופרו אקטיבי של הסיכונים התפעוליים לרבות מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית. אחד מהכלים המרכזיים למיפוי וזיהוי הסיכונים התפעוליים ולשליטה ובקרה עליהם הינו סקר הסיכונים התפעוליים. הסקר כולל את מיפוי ותיעוד התהליכים העסקיים, תהליכי היחידות הארגוניות ותהליכי הרוחב, זיהוי הסיכונים התפעוליים והבקורות בתהליכים אלו, לרבות סיכונים מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, גם אל מול מאגר אירועי הכשל וממצאי ביקורת, הערכת אומדן הסיכונים והפחתתם על ידי יישום בקורות חדשות וחיזוק בקורות קיימות ועוד. בשנת 2013 סיים הבנק עדכון שלישי של סקר סיכונים תפעוליים (תלת שנתי). בשנת 2016 הבנק עדכן את המתודולוגיה לקראת עדכון נוסף של סקר הסיכונים התפעוליים התלת-שנתי שיחל ברבעון השני של שנת 2017. הבנק מבצע באופן שוטף סקרי סיכונים לאיתור מוקדי סיכון בפעילויות, תהליכים ויחידות חדשות בבנק.

בעקבות ממצאי סקרי הסיכונים שמתבצעים, ממצאי הביקורת הפנימית ותהליכי הפקת לקחים בגין אירועי כשל, משולבות בקורות מיכוניות ואחרות בפעילויות הבנק השונות, וכן שופרו ושודרגו נהלי ותהליכי העבודה. כמו כן, נוסף מידע ניהולי ודיווחים המסייעים למנהלים בתהליכי הבקרה.

כמו כן, כחלק מתשתית מעקב ובקרה, הוגדרו RRI - אינדיקטורים עיקריים לסיכונים תפעוליים בתהליכים נבחרים לאיתור מוקדם של שינוי במפת הסיכונים.

הגישות להערכת ההון הנדרש בגין סיכון תפעולי

הבנק מחשב את הסיכון התפעולי בהתאם לגישה הסטנדרטית, אשר לפיה מופתה ההכנסה הגולמית לשמונה קווי עסקים כפי שנקבעו בהוראה. לכל קו עסקים נקבע מקדם שונה, ודרישת ההון היא ממוצע שנים עשר הרבעונים האחרונים של ההכנסה הגולמית מוכפלת במקדם שנקבע לקו העסקים.

שימוש בביטוח על מנת להפחית את הסיכון התפעולי

הבנק רואה בקיום פוליסות ביטוח גורם משלים ולא מבטל את הצורך בהפחתת סיכונים.

להלן פירוט ה"כיסוי ביטוחי" הקיים:

הבנק מחזיק כיום שלושה כיסויים ביטוחיים עיקריים:

1. כיסוי ביטוח "בנקאי משולב" (B.B.B). גבול אחריות בפוליסה זו משותף לארבעת פרקי הפוליסה כמפורט:

- פרק ביטוח בנקאי: פרק זה מכסה נזק כספי ישיר שנגרם לבנק ממעשה אי יושר או תרמית של עובדי הבנק, נזק הנגרם כתוצאה מאובדן או נזק ל"רכוש בעל ערך", סיכונים העברה של "רכוש בעל ערך", נזק הנגרם כתוצאה מזיוף המחאות, ביטחונות מזויפים, מזומנים מזויפים וכו'.
- פרק ביטוח פשעי מחשב: פרק זה מכסה נזק שנגרם כתוצאה מתשלום או העברת כספים או רכוש, מתן אשראי, חיוב חשבון או מתן ערך כלשהו על ידי הבנק, כתוצאה ישירה של הזנה במרמה או בדון של מידע אלקטרוני ישירות לתוך מערכת המחשב של הבנק או למערכת מחשב של לשכת שרות או למערכת אלקטרונית להעברת כספים או למערכת תקשורת עם לקוחות; או כתוצאה משינוי או השחתה במרמה או בדון של מידע אלקטרוני האגור במערכות כאשר פעולת המרמה נעשתה על ידי אדם שפעל מתוך כוונה לגרום הפסד לבנק או לשם הפקת רווח פיננסי למען עצמו או למישהו אחר.

- פרק ביטוח אחריות מקצועית: פרק זה מכסה את הבנק בגין חבותו החוקית כלפי צדדים שלישיים בהתייחס לתביעה בגין הפסד כספי הנגרם כתוצאה ממעשה, טעות, או השמטה רשלניים או הפרת אמונים של עובד הבנק.
- 2. פוליסת ביטוח "דירקטורים ונושאי משרה": ביטוח זה מכסה את אחריותם של הדירקטורים ונושאי המשרה בגין תביעה בגין הפרת חובת זהירות ומיומנות, הפרת חובת אמונים כלפי הבנק כאשר הם פעלו בתום לב והיה להם יסוד להניח שהפעולה לא תפגע בטובת הבנק.
- 3. פוליסות "ביטוחים אלמנטריים": עיקרי הכיסוי הביטוחי: ביטוח נכסים, ביטוח חבויות וביטוח כספים.

המשכיות עסקית (Business Continuity Planning)

הוראות בנק ישראל מחייבות את הבנקים לפעול להבטחת המשכיות עסקית בעת חירום. בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 355 בנושא, נערך הבנק להתאוששות ממקרה אסון והמשכיות עסקית במצבי חירום שונים. חבר הנהלת הבנק וראש החטיבה לניהול סיכונים בחברת האם אחראי לריכוז הנושא באופן קבוצתי ובאמצעות היחידה לניהול סיכונים תפעוליים בבנק, מתבצעת היערכות אשר מורכבת מכמה נדבכים: גיבוש מסמך מדיניות מקיף בנושא המשכיות עסקית, שאושר על ידי דירקטוריון הבנק, מסמך מסגרת עבודה הכולל פירוט לגבי תשתיות טכנולוגיות נאותות, גיבוש והטמעת תכניות פעולה מקיפות ותשתית נהלים תומכת וביצוע תרגילים המדמים מצבי חירום שונים. בחברת האם קיים חדר מצב קבוצתי ופורום היערכות לשעת חירום קבוצתי בראשות ראש החטיבה לניהול סיכונים בחברת האם. הפורום מופקד על יישום המדיניות, הנהלים והמעקב אחר היערכות הקבוצה למצבי חירום שונים ומתכנס לפחות אחת לרבעון. בנוסף, מתקיים דיווח רבעוני בהנהלה ובדירקטוריון בבנק בנושא המשכיות עסקית והיערכות לשעת חירום. הבנק מקיים באופן שוטף תהליך לשיפור היערכות המשכיות עסקית במסגרתו מעודכן המיפוי של כל הפעילויות והמשאבים הקריטיים אשר נדרשים בשעת חירום, ומעודכנים תרחישי החירום ומסמך המדיניות בהתאם. הקבוצה העבירה במהלך חודש יולי 2015 את מתקן המחשב הראשי מתל אביב לאזור ראשון לציון, מהלך המהווה צעד משמעותי נוסף בשימור המשכיות העסקית, מאחר שמדובר במתקן חדיש וממוגן המרוחק מאתר הגיבוי שנמצא בתל אביב.

ניהול סיכונים בסביבות מחשוב ענן

בחודש יוני 2015 פרסם המפקח על הבנקים מכתב בנושא "ניהול סיכונים בסביבות מחשוב ענן". במכתב זה מנחה בנק ישראל בנושא הפחתת הסיכונים הנובעים מפעילות בסביבות מחשוב ענן, ככל שיהיו, תוך גידור הסיכונים הנובעים מפעילות זו. הבנק בוחן את האפשרות לפעילות בסביבת מחשוב זו בהתאם להוראה.

אבטחת מידע

דירקטוריון הבנק והנהלתו קבעו מדיניות מפורטת בנושא מדיניות אבטחת מידע. הבנק מבצע את כל הסיכונים והמיפויים הנדרשים לעמידה בהוראת ניהול בנקאי תקין 357. הבנק נערך לכל הנדרש מהנחיות בנק ישראל בנושא מדיניות חברתיות. הבנק מינה מנהל אבטחת מידע האחראי על ניהול סיכונים אבטחת מידע.

השלכות של סיכונים אבטחת מידע ואירועי סייבר

התקפות סייבר מבוצעות במטרה להסב נזק מסיבי באמצעות פגיעה בפעילות אסטרטגית. הנזק הצפוי מהתקפות אלו עשוי לנבוע מפגיעה באמינות, שלמות, סודיות המידע ו/או בזמינות מערכות הבנק. נזקים אלו עלולים להוביל לפגיעה בפעילות העסקית של הבנק ולהשפעה על לקוחותיו.

הבנק מקיים מערך הגנה כולל ויעודי להתמודדות עם התקפות סייבר, בנוסף לפעילות הכוללת המבוצעת בתחום אבטחת מידע. מערך ההגנה כולל היבטים טכנולוגיים ותהליכיים שמטרתם לצמצם את הפגיעה בפעילות הבנק וההשפעה על לקוחותיו, והכל על פי תרחישי תקיפה ייעודיים המוגדרים על ידי מנהל הגנת הסייבר. היערכות זו כוללת, בין היתר, את הפעילויות הבאות:

- בחינת הסיכונים העיקריים וסקירת הסיכונים הרלוונטיים, תוך התייחסות לגורמי הסיכון, עלויות הסיכון והשלכותיו.
- ממצאי סקרים ותרגילים, אירועי התקפות סייבר על הבנק והערכת הסיכון הנובע מתקריות סייבר ידועות (שלא התממשו בבנק), נדונים בהנהלת הבנק ובדירקטוריון.
- אחת לשנה מתבצע סקר לבחינת העמידות בפני התקפות סייבר. בכלל זה תרגול מערך ההגנה, על פי תרחישי התקיפה שהוגדרו.
- הבנק יעדכן מעת לעת את מאפייני ההתקפות המהותיות בגינן יידרש לבצע דיווח/גילוי במסגרת דוח הדירקטוריון, תוך התייחסות לאופי הסיכונים המהותיים והשפעתם על הבנק.
- במהלך שנת 2016 התבצע ניסיונות תקיפה אך הבנק לא חווה עד כה התקפות סייבר בעלות השפעה מהותית על תפקוד הבנק.

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, הנהלה והדירקטוריון הגדירו את אסטרטגיית הגנת הסייבר ואת מדיניות הגנת הסייבר. מנהל אבטחת המידע של הבנק מונה גם כמנהל הגנת הסייבר הקבוצתי בהתאם להיתר מבנק ישראל.

מחלקת אבטחת מידע והגנה בסייבר מבצעת תרגילי סייבר לבדיקת המוכנות הטכנולוגית, המוכנות התשתיתית וכן סימולציות לבחינה של תרחישים מורכבים. בנוסף, בשיתוף עם החטיבה לניהול סיכונים נעשתה הגדרה של המתודולוגיה למיפוי סיכוני סייבר ומבוצע סקר סיכוני סייבר.

מנהל הגנת הסייבר מקיים פורום חודשי אשר דן בהתראות מודיעין והשפעה של אירועי סייבר שהתרחשו בארגונים פיננסיים בעולם על ההיערכות של הקבוצה והשינויים הנדרשים במתאר איומי הסייבר על הקבוצה הבנקאית.

מחלקת אבטחת מידע והגנה בסייבר מפעילה תכנית לשמירת כשירות של גורמים שונים במתקן ובקבוצה באמצעות הרצאות מודעות, ימי עיון, תרגילים מקומיים ויציאה להכשרות מרוכזות.

מחלקת אבטחת מידע והגנת הסייבר מפעילה תכנית "חממת סייבר" לחברות הזנק בתחום אשר מטרתה לאתר חברות אשר מפתחות יכולות הגנה חדשניות, לסייע לחברות לעצב את המוצר שלהן כך שיענה על דרישות הגנה של הבנק ולהפעיל את המוצר בסביבות שונות ברשת הבנק בהתאם לצרכים ושיקולי ההגנה. מתוך החברות שהשתתפו בחממה בשנת 2016, שלוש חברות הגיעו לשלב של מוצר אשר ניתן לשילוב במערך ההגנה בהתאם לצרכים.

סיכון משפטי

א. כללי

סיכון משפטי נכלל בגדר סיכון תפעולי כהגדרתו בנב"ת 350 - ניהול הסיכון התפעולי וכולל גם, אך אינו מוגבל ל"חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements)". הבנק מתייחס להגדרה באופן מרחיב וכולל בסיכון המשפטי, בין היתר, סיכון הנובע מאי קיומן של הוראות דין לרבות הוראות רגולטוריות, סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם, סיכונים הנובעים מפעילות ללא גיבוי משפטי/ייעוץ משפטי מול לקוחות, ספקים ו/או צדדים נוספים, סיכונים הכרוכים בהליכים משפטיים וכל סיכון אחר העלול לחשוף את הבנק לדרישה או תביעה משפטית וכן לקנסות ועיצומים.

ב. תיאבון הסיכון

הבנק נוקט במדיניות שמרנית של תיאבון סיכון נמוך ביחס לקשירת הסכמים והתחייבויות משפטיות ומבצע את פעילותו העסקית בליווי וגיבוי משפטי הולם, תוך הקפדה יתרה על עמידה בכל הוראות החקיקה והרגולציה והמגבלות והחבויות הנגזרות מהן. מבלי לגרוע מהאמור, הבנק ינקוט במדיניות של אפס סובלנות בכל הנוגע לסיכון שמקורו בהפרה של הוראות דין המהוות עבירה פלילית או הפרה מנהלית.

ג. מדיניות וניהול החשיפות

הבנק פועל על פי מדיניות לניהול הסיכון המשפטי אשר מוגשת לאישור ההנהלה והדירקטוריון מדי שנה, במסגרתה מתואר הסיכון המשפטי, הדרכים לאיתורו, מיפוי ומזעורו.

הייעוץ המשפטי של הבנק מקיים מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה, העשויות להשליך על הפעילות השוטפת של הבנק. הבנק פועל למזעור הסיכונים על בסיס התפתחויות אלו ובהתאם להשלכותיהן. כמו כן, הייעוץ המשפטי עורך, על פי הצורך, עדכונים נדרשים במסמכים המשפטיים שבשימוש הבנק, בהסכמי המסגרת להם הבנק צד ובחוות דעת משפטיות המהוות בסיס להתקשרויות ו/או קיום מנחים לפעילויות שונות.

בנוסף, פועל הייעוץ המשפטי לאיתור מראש של הסיכונים המשפטיים, לרבות בחינת כל מוצר או פעילות חדשים ועריכת מכלול המסמכים הכרוכים באותו מוצר/שירות או פעילות, במגמה למזער את הסיכון המשפטי ככל האפשר.

כן נקבעים בבנק נהלים לעבודת המטה והסניפים ונעשות הדרכות שוטפות ליישומם, תוך שימת דגש על הנושאים המשפטיים הכרוכים בפעילות הבנק.

במסגרת סקר הסיכונים התפעוליים התקופתי נסקרות גם פעילויות הייעוץ המשפטי, וסיכונים שאותרו מוערכים, נקבעים צעדים למזעורם ומופקים לקחים לשם מניעת הישנותם.

ד. דיווח על החשיפה לסיכונים משפטיים

- החשיפות לסיכונים משפטיים מרוכזות ומדווחות במסמך הסיכונים הרבעוני כנדרש בהוראה 310 להוראות ניהול בנקאי תקין. מסמך הסיכונים נדון, אחת לרבעון, בהנהלה, בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון.

- בעת אירוע מהותי בעל אפיונים משפטיים, כגון תביעה או התממשות סיכון משפטי, מוגש למנהלת הסיכונים המשפטיים דיווח מידי ביחס לאירוע, מידת השפעתו ואופן השפעתו על הבנק. מנהלת הסיכונים המשפטיים מורה על האמצעים שיש לנקוט על מנת לצמצם את מידת החשיפה לסיכון המשפטי שנוצר ונעזרת לשם כך בביקורת הפנימית וקצין הציות בהתאם לצורך. אירועים מהותיים כאמור מדווחים מידיית למנכ"ל הבנק.

סיכון ציות

א. כללי

- הוראת ניהול בנקאי תקין 308 של הפיקוח על הבנקים חייבה את הבנקים לפעול לקיום ההוראות הצרכניות החלות על יחסי הבנק עם לקוחותיו. ביום 3 ביוני 2015 הפיץ בנק ישראל תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 308 - "ציות ופונקציית הציות בתאגיד בנקאי" שנכנסה לתוקף ביום 1 בינואר 2016.
- ההוראה נועדה לעדכן ולערוך התאמות להוראה הקיימת, שפורסמה ביום 17 בינואר 2002. עיקרי השינויים מתבססים על הנחיות ועדת באזל מאפריל 2005 בעניין ציות ופונקציית הציות בבנקים, התאמה לרשויות במדינות אחרות והתאמה לרגולציה המקומית. כמו כן, ההוראה מרחיבה את חובת הציות לכלל הדינים וכללי ההתנהגות החלים על הפעילויות הבנקאיות השונות של התאגיד הבנקאי.
- סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות הציות.
- **הוראות ציות:** כמוגדר בתיקון להוראה 308 האמור לעיל, הינם: חוקים, תקנות, הוראות רגולציה (לעניין זה, לרבות עמדות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים בטיפול בפניות ציבור), תקדים משפטי מחייב, נהלים פנימיים והקוד האתי, החלים על הפעילויות הבנקאיות של התאגיד הבנקאי. ההוראה מאפשרת לתאגיד הבנקאי לקבוע כי הוראות ציות מתחומים שאינם בליבת הפעילות הבנקאית כגון דיני עבודה, הוראות הדיווח לציבור וכדומה ואו הוראות יציבותיות, יהיו באחריות ובפיקוח גורם בקרה בקוו ההגנה השני, שאינו חלק מפונקציית הציות (להלן: "מנהל סיכון ציות").
- החובות החלות על הבנק הינן חובות חוצות ארגון הנוגעות למגוון נרחב של פעילויות, הליכים ומוצרים אותם מבצע הבנק מדי יום.
- הבנק אימץ תכנית אכיפה פנימית בדיני ניירות ערך, המבוססת על מיפוי מקיף של הוראות הדין הרלוונטיות, נהלי הבנק והתהליכים השונים בבנק, אשר מסדירה נהלים והנחיות ליישום מתמשך של התכנית וזאת בהתאם לקריטריונים שפירסמה רשות ניירות ערך בנושא. הבנק השלים ביצועו של סקר פערים בנושא אכיפה פנימית בניירות ערך והשלים את סגירת כל הפערים שעלו במהלך הסקר. הבנק מינה את קצין הציות כממונה על האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך בבנק. הבנק מבצע מעקב אחר הוצאתה לפועל של תכנית האכיפה בדיני ניירות ערך, בין היתר, באמצעות קיום בקורות וביקורות בתחום דיני ניירות ערך.

ב. מדיניות

דירקטוריון הבנק קבע ואישר מדיניות ציות קבוצתית בהתאמות הנדרשות. הבנק עדכן את מדיניות הציות בהתאם להוראה החדשה במסגרתה הוסדרו, בין היתר, מבנה פונקציית הציות, הגורמים השונים המעורבים ביישום המדיניות, חלוקת האחריות לביצוע בקורות בקו ההגנה השני אחר הוראות הציות השונות בהתאם לכללים שנקבעו בהוראה וכדומה. כמו כן דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה את תכנית העבודה של מחלקת הציות של הבנק.

ג. תיאבון הסיכון

הבנק אימץ מדיניות של הקפדה יתרה בהתייחסות לסיכון הציות. ביחס להפרת הוראות החוק ונהלי הבנק הקשורים להוראות החוק, הבנק ימלא אחר הוראות ציות החלות עליו ויפעל לשם הבטחת העמידה בהן על ידי כלל עובדיו. כל עסקיו של הבנק יבצעו על פי נהלי הבנק, הקוד האתי ובהתאם לכל החוקים והתקנות. הבנק פועל להטמעת תרבות ארגונית ואמות מידה ליושרה ואתיקה כבסיס הכרחי לקיום של תרבות ציות בכל דרגי הארגון.

ד. ניהול החשיפה

- לשם קיום ההוראה הוקמה בבנק מחלקת ציות (להלן: "פונקציית הציות" או "הפונקציה"), הכפופה למנכ"ל הבנק. בראש הפונקציה עומד קצין ציות ראשי, אשר אחראי ליישום החקיקה הקשורה במניעת הלבנת הון ומימון טרור ועל האכיפה המנהלית בבנק. כמו כן, מונה קצין הציות הראשי כ-RO (הממונה) על יישום הוראות ה-FATCA בבנק.
- הפונקציה אחראית על ריכוז הבקרה בבנק לציות להוראות הציות שבאחריותה בהתאם למדיניות הציות ותכנית העבודה השנתית ולדיווח על ליקויים או פערים, כולל על פערים שנמצאו ע"י מנהלי סיכון ציות לכל מדרג הסמכויות בבנק, בין היתר על ידי בחינת מוצרים חדשים ואו פעילויות חדשות, כמו גם ביצוע בקורות שוטפות על מוצרים ופעילויות קיימות כי הם תואמים את ההוראות הציות השונות וע"י קבלת דיווחים ממנהלי סיכון הציות. כחלק מתפקידה, בוחנת גם הפונקציה חוזרים ונהלים חדשים, טרם פרסומם.
- הפונקציה בודקת את קיום הוראות הציות שבאחריותה ועוקבת באופן שוטף, בסיוע המערך המשפטי בחברת האם והיועצת המשפטית בבנק, אחר שינויים בחקיקה ובהוראות רגולטוריות.

- על פי הוראת בנק ישראל בוצע סקר תשתיות, אשר במסגרתו מופו ההוראות הצרכניות והוגדרו בקורות למניעת הסיכון שבהפרתן. הבנק השלים עדכון מקיף לסקר התשתיות בשנת 2015. על פי ממצאי הסקר עולה כי קיימת בבנק תשתית ענפה הכוללת מספר בלתי מבוטל של טפסים, נהלים, מערכות ומנגנוני בקרה והדרכה שמטרתם לסייע לבנק לעמוד בחובות הציות שחלות עליו. בשנת 2016 הוחל בביצוע סקר תשתיות חדש לבחינת עמידת הבנק בהוראות הציות, באופן כללי, ובמיוחד לאור התיקון להוראה 308 כאמור לעיל.

- לצד קצין הציות הראשי פועלים:

- נאמני ציות בכל אחד מסניפי הבנק ובמטה, אשר מתפקדים, בין היתר, לזהות ולאתר אירועים המצריכים דיווח או טיפול מיוחד של המחלקה.
- פורום מעקב אחר יישום הוראות סטטוטוריות מתכנס בראשות מנכ"ל מתף, ומתפקידו לעקוב אחר יישום הוראות ציות חדשות ולדון בטיטת הוראות, הצעות חוק, תזכירי חוק וכדומה. קצין הציות מקבל פרוטוקול משיבות פורום זה.
- כמו כן, מסתייעת הפונקציה במערך הביקורת הפנימית של הבנק, ביחידה לפניות הציבור, במחלקת שיטות ותהליכים, ביועצת המשפטית, במתף ובמחלקת ההדרכה בחברת האם.
- בבנק מבוצעים תהליכי הטמעה שוטפים בנושא הציות על ידי לומדה, קיום ימי עיון והדרכות למטה ולסניפים.

ה. דיווח על החשיפה

- אחת לרבעון מדווח קצין הציות להנהלת הבנק על פעילותו במהלך הרבעון שחלף במסגרת מסמך הסיכונים. הדיווח המפורט כולל סיכום פעילות הפונקציה, פירוט המלצות, פרטים ביחס להפרות של הוראות ציות שזוהו במהלך התקופה המדווחת והמלצות לגבי צעדים שיש לנקוט בגין הפרות ומניעת הישנותן והיערכות הבנק ליישום הוראת ציות חדשה.
- לפחות אחת לשנה מדווח קצין הציות לדירקטוריון הבנק, דיווח מפורט, בנפרד ממסמך הסיכונים, בו הוא מסכם את פעילותו בשנה הקודמת וכן מציג את תכנית העבודה לשנה הבאה. בנוסף, במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני מתומצתת פעילות קצין הציות וממצאיו העיקריים לרבעון שחלף.
- בנוסף, במדיניות הציות שנקבעה על ידי הדירקטוריון מוגדרים דיווחים מידיים לדירקטוריון.
- 1. מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא הציות בבנק.

ז. ניהול סיכון התנהגותי - Conduct Risk

הבנק נדרש להטמיע ערכי הגינות ושקיפות בפעילותו מול לקוחותיו וחיזוק עקרונות אלו בהתנהלותו השוטפת. ככלל נדרש הבנק לוודא כי ההצעות הניתנות ללקוח מותאמות לצרכיו. אי עמידה בסיכון ההתנהגותי חושפת את הבנק לסיכונים שונים כמו סיכוני ציות, משפטי, מוניטין וכיו"ב. בתחילת שנת 2017 אושרה מדיניות בנושא התנהלות עסקית נאותה (conduct risk) כחלק ממדיניות הציות. אחד מיעדיו של קצין הציות לשנת 2017 הינו לפעול להטמעת העקרונות בקרב האגפים השונים.

סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור

א. כללי

- סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור (להלן "הלבנת הון") הינם הסיכונים להטלת עיצומים כספיים משמעותיים על הבנק לאור אי עמידה בהוראות החוק בנושא מניעת הלבנת הון ואיסור מימון טרור וכן הסיכון להיווצרותה של אחריות פלילית של התאגיד ועובדיו. בנוסף, התממשות עבירה על הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור עשויה לגרום התממשות של סיכון מוניטין.
- על המגזר הבנקאי חלות הוראות שונות במסגרת מניעת הלבנת הון ומימון טרור הכוללות, בין היתר, את החוק לאיסור הלבנת הון, החוק לאיסור מימון טרור, צו איסור הלבנת הון, תקנות איסור מימון טרור, הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 411, חוזרים שונים של הפיקוח על הבנקים ועוד.

ב. מדיניות

דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה את מדיניות איסור הלבנת הון ומימון טרור של הבנק.

ג. תיאבון הסיכון

- הבנק נוהג מדיניות מחמירה שנועדה להבטיח יישום דוקני של הוראות החוק והכרה נאותה של הלקוח אתו מנהל הבנק עסקים, ובכלל זה הבנת עסקיו המנוהלים עם הבנק או באמצעותו, החיוניים למניעת הלבנת הון ומימון טרור באמצעות הבנק ולניהול התקין של הבנק.

- המדיניות בתחום מניעת הלבנת הון כוללת הגדרה ברורה של איסורים ביחס לפעילות מול גופים ומדינות לגביהן ישנן הגבלות.
- מדיניות ניהול הסיכון מתייחסת לדרישות "הכר את הלקוח" בהתאם לחקיקה מחייבת ומגדירה תהליכים וכלים הנדרשים לצורך עמידה מיטבית בדרישות אלו.

ד. ניהול החשיפה

- בבנק פועלת יחידה לאיסור הלבנת הון ומימון טרור, אשר מופקדת על יישום הוראות הדין בנושא זה ועל הטמעתן. בראש היחידה עומד, כאמור, האחראי על איסור הלבנת הון, המכהן אף כאחראי הציות של הבנק. היחידה מונחית מקצועית ע"י האחראי הקבוצתי בחטיבה לניהול סיכונים של חברת האם.
- תפקידי האחראי על איסור הלבנת הון ומימון טרור כוללים, בין היתר: פיתוח וביצוע בקורות על מנת לוודא כי הבנק מיישם את הוראות הדין כולל בקורות אחר ביצוע הדיווחים על פי סוג וגודל הפעולה, ווידוא קבלת עדכוני מסמך המדיניות בהתאם לעדכוני חקיקה והוראות הדין, ביצוע ו/או בקרה אחר קיום הדרכות והעברת דיווחים על פעולות בלתי רגילות לרשות לאיסור הלבנת הון.
- לשם יישום החוק והטמעה דווקנית של הוראותיו מינה הבנק נאמני ציות המשמשים גם כנאמני איסור הלבנת הון בסניפים האחראים על הפעילות השוטפת למניעת הלבנת הון ומימון טרור בהתאם למדיניות ולנהלים. נאמנים אלו נבחרים, בדרך כלל, מקרב אוכלוסיית מורשי החתימה וכפופים מקצועית בתחום איסור הלבנת הון לאחראי על איסור הלבנת הון.
- הבנק עורך, אחת לשנה, ימי עיון לכל נאמני איסור הלבנת הון, הרצאות בסניפים וכן השתלמויות והדרכות לכלל העובדים במסגרת הקורסים במחלקת ההדרכה של חברת האם. בנוסף מפיץ הבנק לומדה ממוחשבת הכוללת מבדק לבחינת הטמעת תוכן הלומדה בקרב העובדים. הלומדה מתעדכנת בהתאם לשינויים וההתפתחויות בתחום ובהוראות הדין. עובדי הבנק הרלוונטיים נבחנו ונבדקת עמידתם בו בהצלחה. אחת לתקופה מהלך זה חוזר על עצמו לריענון הידע. מהלכי ההדרכה שבוצעו הגבירו את המודעות לנושא.
- הבנק נוקט באופן שוטף במהלכים לאיתור וטיוב נתונים באמצעות דוחות בקרה המופצים לסניפים בצירוף הנחיות מתאימות. כמו כן, משקיע הבנק משאבים רבים בפיתוח ושדרוג מערכות הבקרה הממוכנות ומקצה משאבי כוח אדם ליחידה על מנת לייעל את הבקורות לאיתור פעולות בלתי רגילות.
- בשל החשיבות המיוחדת שיש לנושא הוחלט על ביצוע של סקר תשתיות נפרד לחקיקה הקשורה בהלבנת הון ומימון טרור. במהלך שנת 2012 בוצע סקר פערים חדש בהוראת בנק ישראל. כל הפערים שנמצאו בסקר זה טופלו. סקר דומה יבוצע אחת לחמש שנים לפחות או מוקדם יותר, במידת הצורך.
- המערך המשפטי בחברת האם והיועצת המשפטית של הבנק מבצעים מעקב אחר עדכוני חקיקה ומעדכנים את האחראי על ניהול סיכונים איסור הלבנת הון על עדכונים בנושא, וכן מעניקים תמיכה משפטית ככל שזו נדרשת על ידי האחראי, לקיום חובות האחראי ופעילות היחידה והבנק.
- ועדה מייצגת הוקמה לצורך תמיכה במילוי תפקידו של האחראי אשר עיקרי תפקידיה כוללים: דיון בפעולות בלתי רגילות אשר קיים ספק באם יש צורך בהעברתן לרשות לאיסור הלבנת הון, דיון בחשבונות בהם קיימות פעילויות מורכבות על מנת לבחון ולקבל החלטה האם מדובר בפעילות בלתי רגילה ועוד.
- במסגרת דיון חצי-שנתי במסגרת פורום למעקב אחר סיכונים תפעוליים מתקיים דיון בהתפתחויות טכנולוגיות, כגון שימוש באינטרנט, טלפונים סלולאריים, כרטיסי חיוב נטענים ועוד העלולות לסייע בידי לקוחות בביצוע הלבנת הון ו/או מימון טרור על מנת לגבש ולבחון אמצעי הגנה נאותים להתמודדות בהתפתחויות אלו ובחשיפות הנובעות מהן.

ה. דיווח על החשיפה

- אחת לרבעון מדווח הממונה על איסור הלבנת הון להנהלת הבנק על פעילותו במהלך הרבעון שחלף במסגרת מסמך הסיכונים. הדיווח המפורט כולל, בין היתר, התייחסות למוקדי סיכון שאותרו על ידי האחראי ודרכי הטיפול בהם ודיווח על יישום מדיניות "הכר את הלקוח".
- אחת לשנה לפחות מדווח הממונה על איסור הלבנת הון לדירקטוריון הבנק, דיווח מפורט, בנפרד ממסמך הסיכונים. בנוסף, במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני מתומצתת פעילות הממונה על איסור הלבנת הון וממצאיו העיקריים לרבעון שחלף.
- בנוסף, במדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון מוגדרים דיווחים מידיים לדירקטוריון ולבנק ישראל.

ו. ניהול סיכונים חוצה גבולות - Cross border

- הבנק פועל בתחומי בנקאות שונים. בין שאר לקוחותיו, מספק הבנק שירותים גם ללקוחות שהינם תושבי חוץ. על רקע המאמצים המוגברים של מדינות שונות באיתור כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות והמגמה של שיתוף פעולה בינלאומי

במאבק בהעלמות מס, עלולה פעילות הבנק מול תושבי החוץ כאמור להגדיל את החשיפה של הבנק לסיכונים ציית שמקורם בפעילות חוצת גבולות (cross border) וכן לסיכונים מוניטין. בחודש מרס 2015 התקבל חוזר המפקח על הבנקים המורה על עדכון המדיניות, הנהלים והבקורות בכל הנוגע לניהול סיכונים חוצי גבולות של לקוחות הבנק בדגש על חבויות מס מחוץ למדינה בה נפתח החשבון. במכתב המפקח, נדרש הבנק לבצע שורה של פעולות לצמצום הסיכון כגון קביעת מדיניות ייעודית, החתמת לקוחות על הצהרות לעניין חבות המס שלהם, ויתור על סודיות, זיהוי לקוחות בסיכון גבוה בהיבטי סיכונים חוצה גבולות ועוד. הבנק נערך במועד ליישום הוראות המפקח על הבנקים. בין היתר נקבעה מדיניות ייעודית לנושא, נקבעו נהלי עבודה, הוחלט על שורה של צעדים אופרטיביים לניהול וצמצום הסיכון, זהו וסומנו חשבונות בסיכון גבוה בהיבטי סיכונים חוצי גבולות ובוצע וממשיך להתבצע מהלך להחתמת לקוחות אלו על הצהרות לעניין חבויות המס וויתור על סודיות. הבנק עמד בשנת 2015 בהנחיות המפקח וממשיך לפעול ליישום הנחיות שיישומן נקבע לשנת 2016.

ז. סיכונים ומגבלות עקב קשרים עם איראן או אויב

ביום 27 בנובמבר 2011 פרסמה רשות ניירות ערך הנחיות גילוי בנוגע לסיכונים ומגבלות עקב קשרים עם איראן או עם אויב. על פי הנחיות אלו, על תאגיד מדווח לכלול גילוי אודות הסיכונים והמגבלות אשר התאגיד חשוף להם עקב קשריו, במישרין או בעקיפין, עם איראן או עם האויב, לרבות מכוח הוראות הדין, ואשר יש להם או עשויה להיות להם השפעה מהותית על התאגיד. בהמשך לפרסום הנחיות אלו פרסם בנק ישראל ביום 23 בדצמבר 2012 עדכון להוראות הדיווח לציבור. במסגרת עדכון זה נוספה דרישה לפיה על התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחות הכספיים לשנת 2012 ואילך גילוי בנוגע לסיכונים ומגבלות עקב קשרים עם איראן או עם האויב, בהתאם לאמור בהנחיית רשות ניירות ערך דלעיל. מדיניות הבנק אינה מתירה קיום קשרים או פעילות, במישרין או בעקיפין, עם איראן או עם גוף אשר הוגדר "כאויב" על ידי רשויות החוק. מערכות הבנק הותאמו כדי לתת מענה למדיניות זו בהתאם לרשימות שפורסמו בתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 411, מיום 26 בדצמבר 2011. לאור ההיערכות המתוארת דלעיל, להערכת הבנק החשיפה לגורמי הסיכון הללו במידה וקיימת, נמוכה ביותר.

סיכון מוניטין

א. כלי

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון הנובע מתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עשויה להשפיע לרעה על יכולתו של תאגיד בנקאי לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מנגישות רציפה למקורות מימון.

סיכון המוניטין הינו סיכון מורכב וקשה לחזות את התממשותו, שכן הוא מדבר על "תפיסת" הארגון בעיני "הציבור". תפיסה/דיעה הוא דבר שאינו מוחשי, בעייתי למדידה, משתנה, והשפעתו המיידית על פעולה (פתיחה/סגירת חשבון או העברת פעילות) היא קשה לחיזוי. קושי נוסף קיים בעובדה שבמקרים רבים הסיכון הינו פועל יוצא של התממשות סיכונים אחרים כגון סיכון תפעולי מסוג מעילה, סיכון ציות והלבנת הון, סיכון אשראי ו/או שוק בהיקף חריג, מערכת יחסי העבודה בבנק ועוד.

ב. מדיניות וניהול החשיפות

ניהול סיכוני המוניטין כולל מספר מרכיבים עיקריים:

- זיהוי ומעקב אחר גורמי סיכון בתחום המוניטין וגיבוש פעילות מונעת המבוססת על גיבוש דפוסי התנהגות/התנהלות המביאים בחשבון ככל שניתן את סיכון המוניטין במסגרת הגיבוש והיישום של המדיניות העסקית.
- איתור מוקדם של אירועי מוניטין פוטנציאליים והצפתם בפני מנהל סיכון המוניטין בבנק, דוברת הקבוצה וההנהלה.
- ניטור מתמשך של סיכון המוניטין במטרה להבטיח זיהוי מגמות שעלולות להוביל לאירוע מוניטין ולדווח עליהן לראש אגף בנקאות וניהול נכסי לקוחות, בתפקידו כמנהל סיכון המוניטין ולדוברת הקבוצה, העוסקת בניהול השוטף של הסיכון.
- ניהול שוטף של מערכת היחסים עם כלי התקשורת השונים בעיקר עם בעלי תפקידים המסקרים את הבנק: כתבים ועורכים בעלי השפעה (באחריות דוברת הקבוצה).

ג. תיאבון הסיכון

לבנק סובלנות נמוכה לסיכון המוניטין שעלול להשפיע על יציבותו ובכלל זה - איומים שמקורם בתדמית הבנק בעיני "הציבור". מעבר לכך, הבנק רואה בתדמית חיובית בעיני "הציבור" משום נכס מרכזי ולכן יפעל למניעת התממשות סיכון מוניטין שעלול להגיע לתרחיש קיצון וינסה למזער התממשותם של סיכוני מוניטין ככל האפשר.

ד. דיווח על החשיפה של סיכון מוניטין

דוברת הקבוצה תהיה מעורבת בפרסום הודעות ודיווחים מהותיים לבורסה בדגש על הודעות שיש בהן איום פוטנציאלי או השפעה על מוניטין הבנק כגון אזהרות רווח, מינויים מהותיים, עסקאות מהותיות ועוד.

סיכון אסטרטגי

א. כללי

הסיכון מוגדר כסיכון של ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים של התאגיד הבנקאי, האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום.

ב. מדיניות וניהול החשיפות

יעדי מדיניות ניהול הסיכון האסטרטגי, הינם:

- סנכרון בתהליך הגיבוש והיישום של התכנית האסטרטגית - הבטחת קיומה של תאימות בין היעדים האסטרטגיים לבין: תכניות העבודה השנתיות המבטאות את האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו; האמצעים שהוקצו לעמידה ביעדים (בין היתר, משאבי הון במסגרת תכנון ההון של הבנק); איכות היישום של החלטות האסטרטגיות.
- הבטחת קיומה של יכולת ניטור של הסיכון האסטרטגי המאפשרת זיהוי מוקדם של פערים בהתממשות התכנון האסטרטגי, בעקבות גורמים כמפורט להלן ולנקיטת תגובה נאותה בשל כך: החלטות/תכניות עסקיות שגויות; יישום בלתי נאות של החלטות אסטרטגיות; שינויים ענפיים, כלכליים, טכנולוגיים ורגולטוריים.

ג. תיאכון הסיכון האסטרטגי

לבנק סובלנות נמוכה לסיכון האסטרטגי בשל ההשפעה הקריטית שעשויה להיות לו על יציבות הבנק והישגיו העסקיים. הבנק מאמץ אסטרטגיה עסקית המתאפיינת ברמה גבוהה של זהירות ומידתיות. הבנק מפעיל תהליכי בקרה על מנת לצמצם החשיפה לסיכונים חריגים.

ד. דיווח על החשיפה לסיכון האסטרטגי

הבנק הגדיר סט של דיווחים ביחס לניהול הסיכון האסטרטגי.

טבלה 3: גילוי לגבי פוזיציות במניות בתיק הבנקאי

הבנק אינו משקיע במניות כחלק מאסטרטגית פיזור הסיכונים וגיוון מקורות הכנסה. הרכב תיק ניירות ערך של הבנק מורכב מאגרות חוב בלבד.

טבלה 14: סיכון ריבית בתיק הבנקאי

- סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בריבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשיריו חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים או אף התזרימים עצמם משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. צורתו העיקריות של סיכון הריבית שאליו נחשף הבנק כוללות:
- סיכון תמחור מחדש הנובעת מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית קבועה) ובמועדי תמחור מחדש (בריבית משתנה) של נכסים התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות של הבנק.
 - סיכון עקום התשואה הנובע מתזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה משפיעות באופן שלילי על רווחי התאגיד הבנקאי או על השווי הכלכלי.
 - סיכון בסיס הנובע ממתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש.

בניהול החשיפות לסיכונים שוק מבחין הבנק בין החשיפות הנוצרות כחלק מהניהול השוטף של הנכסים וההתחייבויות של הבנק (התיק הבנקאי) לבין החשיפות בתיק למסחר, זאת בהתבסס על מדיניות מפורטת שאישר דירקטוריון הבנק להגדרת התיק הבנקאי והתיק למסחר.

מטרת ניהול הסיכון בתיק הבנקאי היא למזער את השפעת שינוי בלתי צפוי בשיעורי הריבית על השווי ההוגן, ובה בעת לשמור על יציבות הרווחים החשבוניים של הבנק באופן של שנה אחת קדימה. הבנק עושה שימוש בשתי גישות עיקריות למדידה והערכה של סיכון הריבית בתיק הבנקאי: הגישה הכלכלית המעריכה את השפעת שינוי בשערי הריבית על השווי ההוגן, וגישת הרווח בסיכון המעריכה את השפעת שינוי בשערי הריבית על הרווחיות החשבונית. כמו כן, הבנק מבצע ניתוחי רגישות שונים, מבחני קיצון בשערי הריבית, וכן בוחן את הערך בסיכון (VaR). ניהול ובקרת סיכון הריבית בתיק הבנקאי מתבצע על פי רוב על בסיס שוטף ובדיעבד במערכת מרכזית לחישוב סיכון הריבית בסך התיק הבנקאי וכן במערכות נוספות.

ניהול החשיפה

ניהול החשיפה לסיכונים ברבית נעשה, תוך התאמת משך החיים הממוצע של המקורות והשימושים ותוך צמצום החשיפה לשחיקת השווי ההוגן, כתוצאה משינויים בלתי צפויים בשערי הריבית. בכל מגזר נמדדת החשיפה לשינוי בלתי צפוי בשיעור הריבית לכל התקופות ובתרחישי רבית שונים, ונמדדת השפעתה על השחיקה הפוטנציאלית של השווי הכלכלי ושל הרווח החשבוני עבור שנים עשר חודשים קדימה, בכל אחד מהמגזרים בנפרד וגם בכל המגזרים יחד. החשיפה העיקרית לסיכונים רבית בבנק מיוחסת לפעילות המימון במגזר השקלי הלא צמוד ובמגזר צמוד המדד ונובעת ממאפייני ההשקעה, הנגזרים מטווח השימושים והמקורות במגזרים אלה. הבנק עושה שימוש בנגזרים כחלק מניהול הנכסים וההתחייבויות ובכלל זה לצרכי גידור על מנת למזער את סיכון הריבית בפעילויות פרטניות בתיקי הנוסטרו.

התיאבון לסיכון

- תיאבון הסיכון לריבית כפי שמשתקף במגבלות הינו מידתי וניצול מסגרות החשיפה מבוצע בהתאם להערכות הבנק בנוגע לשיעורי הריבית הצפויים ולמבנה עקום הריבית הצפוי באופקי זמן שונים ובכפוף למגבלות שהוגדרו במדיניות הסיכונים הפיננסיים.
- דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על החשיפה לסיכונים רבית בתיק הבנקאי באמצעות תחימת החשיפה המכסימלית לשחיקת השווי ההוגן של ההון העצמי עם שינוי מקביל של 1% בסך כל מגזרי ההצמדה. על פי המגבלה, החשיפה המכסימלית המותרת לשחיקת השווי ההוגן של ההון העצמי הינה בשיעור של 5% לעליית הריבית ו- 8.0% לירידת הריבית.
 - תרחישי קיצון - דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על גובה השחיקה המכסימלית בשווי ההוגן הנבדקת באמצעות הפעלתם של מספר תרחישי קיצון לרבות מגבלה על השפעת זעזוע סטנדרטי ברבית (2%) על התיק הבנקאי. מגבלה זו נקבעה בשיעור של 16% לירידת ריבית ו- 10% לעליית ריבית, מסך כל ההון.

הנחות מפתח

סיכון הריבית נמדד ומנוהל על בסיס הנחות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות: ביתרות חשבונות העובר ושב שאינן נושאות ריבית קיימות יתרות זכות בסכום יציב לאורך זמן. הבנק חישב באמצעות מודל ייעודי וקבע כי תקופת הפירעון של יתרת העו"ש היציבה המשמשת בחישוב החשיפה לריבית תהיה למספר שנים.

מידע כמותי

כימות החשיפה בתיק הבנקאי משולבת בחישוב מודל VaR, וכן במבחני הקיצון, ונועד להגביר את שקיפות סיכון הריבית בבנק הן בתיק הבנקאי והן בתיק למסחר.

הבנק מודד ומעריך את רגישות התיק הבנקאי לשינויים בריבית בהתאם לנדרש בהוראת נב"ת 333 בנושא סיכון הריבית. המדידה נעשית הן ברמת מגזר הצמדה והן ברמת פעילות בודדת ומודדת באופן שוטף את השפעת זעזוע סטנדרטי (קרי שינוי בלתי צפוי בעקום הריבית בשיעור של 200 נקודות בסיס), על השווי הכלכלי. להלן רגישות התיק הבנקאי לשינויים אלה:

השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש של עלייה מקבילה של 1% בעקום הריבית:

31 בדצמבר 2015		31 בדצמבר 2016		
% המגבלה	% החשיפה בפועל	% המגבלה	% החשיפה בפועל	
3.5	0.11	5.0	3.33	מט"י לא צמוד
4.0	2.31	3.5	2.60	מט"י צמוד מדד
1.0	0.11	1.0	0.41	מט"ח וצמוד מט"ח

עלייה מקבילה של 1% בעקומי הריבית בכל מגזרי ההצמדה תביא לגידול של כ-30.3 מיליון ש"ח בשווי הכלכלי של התיק הבנקאי. ירידה מקבילה של 1% בעקומי הריבית בכל מגזרי ההצמדה תביא לקיטון של כ-33.5 מיליון ש"ח בשווי הכלכלי של התיק הבנקאי כמפורט להלן:

רגישות הון הבנק לשינויים במקביל בעקומי הריבית בחתך התיק הבנקאי והתיק למסחר

31 בדצמבר 2015		31 בדצמבר 2016		
שינוי בשווי כלכלי				תרחיש
ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
(12.4)	10.7	(15.0)	13.0	תזוזה בריבית צמודה למדד:
(0.6)	1.2	(19.2)	18.0	תזוזה בריבית לא צמודה:
0.6	(0.6)	0.7	(0.7)	תזוזה בריביות במטבע חוץ:

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

להלן מידע על נכסים והתחייבויות החשופים לשינויים בריבית על פי שוויים ההוגן, כולל ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעור הריבית על שוויים ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

להלן פריטים על השפעת שינויים בריבית על השווי ההוגן של עודף הנכסים במגזר:

1. שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק, למעט פריטים לא כספיים (לפני השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית):

ליום 31 בדצמבר 2016				
סך הכל	מטבע חוץ ⁽²⁾		מטבע ישראלי	
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד
7,042.8	120.5	237.5	918.1	5,766.7
61.2	11.9	17.1	30.1	2.1
(6,489.9)	(117.6)	(224.8)	(917.3)	(5,230.2)
(61.5)	(12.7)	(16.6)	-	(32.2)
552.6	2.1	13.2	30.9	506.4

נכסים פיננסיים⁽¹⁾

סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים⁽³⁾
התחייבויות פיננסיות⁽¹⁾

סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

ליום 31 דצמבר 2015				
סך הכל	מטבע חוץ ⁽²⁾		מטבע ישראלי	
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד
6,353.2	113.4	214.6	880.7	5,144.5
22.7	13.0	7.9	-	1.8
(5,849.2)	(109.2)	(206.6)	(916.7)	(4,616.7)
(23.0)	(13.5)	(7.7)	-	(1.8)
503.7	3.7	8.2	(36.0)	527.8

נכסים פיננסיים⁽¹⁾

סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים⁽³⁾
התחייבויות פיננסיות⁽¹⁾

סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

2. השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים למעט פריטים לא כספיים ליום 31 בדצמבר 2016 (במיליוני ש"ח):

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי ריבית***							
שינוי בשווי הוגן		מטבע חוץ**			מטבע ישראלי		
סך הכל	סך הכל	סך הכל	אחר	דולר	לא צמוד	צמוד למדד	
(0.85%)	(4.7)	547.9	2.1	12.7	42.8	490.3	גידול מידי מקביל של אחוז אחד
(0.07%)	(0.4)	552.2	2.1	13.1	32.2	504.8	גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז
(0.83%)	(4.6)	548.0	2.1	13.7	17.2	515.0	קיטון מידי מקביל של אחוז אחד

השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים למעט פריטים לא כספיים ליום 31 בדצמבר 2015 (במיליוני ש"ח):

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי ריבית***							
שינוי בשווי הוגן		מטבע חוץ**			מטבע ישראלי		
סך הכל	סך הכל	סך הכל	אחר	דולר	לא צמוד	צמוד למדד	
(1.39%)	(7.0)	496.7	4.5	7.7	(25.7)	510.2	גידול מידי מקביל של אחוז אחד
(0.12%)	(0.6)	503.1	4.5	8.1	(34.9)	525.4	גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז
1.49%	7.5	511.2	4.5	8.7	(47.9)	545.9	קיטון מידי מקביל של אחוז אחד

- (1) כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.
- (2) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (3) סכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, כשהם מהוונים ברביות אשר שימשו לחישוב השווי ההוגן.
- (4) שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים המוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל שינוי שצויין בכל שיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך השווי ההוגן נטו של מכשירים פיננסיים הוא השווי ההוגן נטו של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים), בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

מידע נוסף על סיכונים אחרים שלא נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

סיכונים מובילים ומתפתחים מהותיים

- 1. סיכונים חוצי גבולות (CROSS BORDER) (כחלק מסיכון הציות)** - הבנק פועל בתחומי בנקאות שונים. בין שאר לקוחותיו, מספק הבנק שירותים גם ללקוחות שהינם תושבי חוץ. על רקע המאמצים המוגברים של מדינות שונות באיתור כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות והמגמה של שיתוף פעולה בינלאומי במאבק בהעלמות מס, עלולה פעילות הבנק מול תושבי החוץ כאמור להגדיל את החשיפה של הבנק לסיכונים חוצי גבולות (Cross Border) וכן לסיכונים מוניטין. בחודש מרס 2015, התקבל חוזר המפקח על הבנקים המורה על עדכון המדיניות, הנהלים והבקורות בכל הנוגע לניהול סיכונים חוצי גבולות של לקוחות הבנק בדגש על חבויות מס מחוץ למדינה בה נפתח החשבון. במכתב המפקח, נדרש הבנק לבצע שורה של פעולות לצמצום הסיכון כגון קביעת מדיניות ייעודית, החתמת לקוחות על הצהרות לעניין חבות המס שלהם, ויתור על סודיות, זיהוי לקוחות בסיכון גבוה בהיבטי סיכונים חוצי גבולות ועוד. הבנק נערך במועד ליישום הוראות המפקח על הבנקים. בין היתר, נקבעה מדיניות ייעודית לנושא, נקבעו נהלי עבודה, הוחלט על שורה של צעדים אופרטיביים לניהול וצמצום הסיכון, זוהו וסומנו חשבונות בסיכון גבוה בהיבטי סיכונים חוצי גבולות ובוצע וממשיך להתבצע מהלך להחתמת לקוחות אלו על הצהרות לעניין חבויות המס וויתור על סודיות. הבנק עמד בהנחיות המפקח.
- 2. סיכון התנהגותי (כחלק מסיכון הציות)** - הבנק נדרש להטמיע ערכי הגינות ושקיפות בפעילותו מול לקוחותיו וחיזוק עקרונות אלו בהתנהלותה השוטפת. ככלל נדרש הבנק לוודא כי ההצעות הניתנות ללקוח מותאמות לצרכיו. אי עמידה בסיכון ההתנהגותי חושפת את הבנק לסיכונים שונים כמו סיכונים חוצי גבולות, משפטי, מוניטין וכיו"ב. בתחילת 2017 אושרה מדיניות בנושא התנהלות עסקית נאותה (conduct risk) כחלק ממדיניות הציות. אחד מיעדי 2017 של קצין הציות הינו לפעול להטמעת העקרונות בקרב האגפים השונים.
- 3. סיכונים הנובעים מחדשנות בבנקאות בתקשורת (כחלק מהסיכון התפעולי והאסטרטגי)** - בנק ישראל מקדם, במקביל למגמה העולמית, התפתחויות בבנקאות הדיגיטלית ומאפשר חופש פעולה גדול יותר בתחום, ובמקביל דורש לשפר את המסגרת הקיימת לניהול הסיכונים והתאמתה לסביבה הטכנולוגית הדיגיטלית. הסיכונים העשויים להיות גלומים במהלכים אלו הם סיכונים תפעוליים, בדגש על סיכונים אבטחת מידע וסייבר וסיכון אסטרטגי כחלק מהגברת התחרותיות בשוק הבנקאי. הבנק נערך ליישום הוראת נב"ת 367 - "בנקאות בתקשורת" שנכנסה לתוקף ב-01.01.2017, בוצע סקר פערים, ואושרה מדיניות בנקאות בתקשורת.
- 4. סיכון סייבר ואבטחת מידע (כחלק מהסיכון התפעולי)** בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין ו-361. סיכון סייבר מוגדר כפוטנציאל לנזק הנובע מאירוע סייבר בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו. ע"פ הוראה 361, לסיכון סייבר, דלף מידע ואבטחת מידע פוטנציאל גבוה לגרימת נזק בהתממש אירוע מסוג זה כמו גניבת נכסים פיננסיים, שיבוש הפעילות עד כדי השבתה ועלויות שיקום גבוהות. עקב כך, לצורך ניהול נאות של סיכון סייבר, הורחבה והותאמה המסגרת הקיימת של ניהול סיכונים טכנולוגיים המידע ואבטחת מידע בבנק בהיבטי תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. הבנק נוקט בפעולות מניעה רבות להפחתת הסיכון כולל קידום מודעות בתחומי הסייבר ואבטחת מידע וביצוע תרגילים. בנוסף נבנתה אסטרטגיה ונכתבה מדיניות הגנת סייבר ואבטחת מידע ומונה מנהל הגנת סייבר שאחראי ליישום המדיניות. ניהול הגנת הסייבר מבוצע גם באמצעות שתי מסגרות, האחת בראשות ה-CRO הקבוצתי - "וועדת היגוי אבטחת מידע" והשנייה בראשות מנהל הגנת הסייבר "פורום מודיעין סייבר".
- 5. סיכון רגולטורי** - סיכון רחבי המנוהל בעיקר כחלק מהסיכון המשפטי סיכון הציות וסיכון אסטרטגיה. מקורו במגבלות המוטלות על הבנק ו/או בהיערכות הנדרשת מהבנק כתוצאה משינויים והתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה, אשר ליוויים, יישומם והטמעתם עשויים לגרום לעלויות כבדות. כחלק מסיכון זה יש לציין את התמורות והתחרותיות במערכת הפיננסית הנובעות מהרגולציה. יישום רפורמות כמו מסקנות ועדת שטרם מגבירים את אי הוודאות בסביבה התחרותית בה פועל הבנק. קיימת אפשרות שהשפעות הרגולציה יביאו להשקעות גדולות (דוגמת מיכון) אך מאידך גם מהווה הזדמנות לחיסכון בעלויות כ"א תקנים וכדומה. סיכון זה מנוהל במסגרת מדיניות לניהול הסיכון המשפטי בהיבט של רגולציות שעלולות להיות להם השפעות על סיכונים משפטיים. במסגרת התכנית האסטרטגית ומדיניות האסטרטגיה נלקחות בחשבון רגולציות עתידיות ומנותחות בהיבט האיזמים וההזדמנויות. הסיכון בהיבט של אי ציות הרגולציה, מטופל בתחום הציות.
- 6. יעילות תפעולית נמוכה** - היעילות התפעולית של המערכת הבנקאית נמוכה, ביחס למדינות מתקדמות אחרות, כפי שבא לידי ביטוי ביחסי היעילות. התחרות הגוברת במערכת הפיננסית וסביבת הריבית הנמוכה הובילו לקידום מהלכי התייעלות, במסגרתם ננקטו צעדים שונים לרבות שינויים ביעדי הבנק ארוכי הטווח, בד בבד עם התייעלות בהוצאות. מהלכי התייעלות כוללים, בין היתר, המשך הרחבת הפעילות באמצעים דיגיטליים ושיפורים בתהליכי העבודה בסניפים ובמטה.

רקע

סיכון הנזילות הינו סיכון קיים או עתידי שהבנק יתקשה לספק את צרכי נזילותו במצבי ביקוש והיצע חריגים - לרבות התחייבויות בלתי צפויות, משיכות בלתי צפויות מפיקדונות הציבור, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים שעומדים לרשות הבנק. התממשות הסיכון עלולה לפגוע ברווחיות הבנק ואף להוות סכנה ליציבותו. בחודש ינואר 2013 פרסם בנק ישראל עדכון להוראות ניהול סיכון הנזילות (הוראה 342), שעיקרו הרחבה ועדכון של מתכונת המעקב והדיווח אחר סיכון הנזילות במערכת הבנקאית. בחודש ספטמבר 2014 פרסם בנק ישראל הוראה חדשה "יחס כיסוי הנזילות" (הוראה 221) המאמצת את המלצות ועדת באזל, שעיקרה מדידה כמותית של סיכון הנזילות באמצעות שני מדדים חדשים - יחס הנזילות המזערי (LCR), יחס המימון היציב (NSFR) וכלים פיקוחיים נוספים לניטור הסיכון.

הוראת ניהול בנקאי תקין 342 תמשיך להתקיים במקביל להוראה 221, כאשר נדרש למלא אחר הדרישות האיכותיות והכמותיות שבה. על פי העדכון שהתקבל מבנק ישראל בספטמבר 2016, בקובץ שאלות ותשובות - יחס כיסוי נזילות, החל מיום 1.1.2017, תאגיד בנקאי לא יידרש לעמוד ביחס נזילות מזערי שווה או גדול מ-1, עם זאת עליו להמשיך ולחשב תרחישי לחץ שונים כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 342.

מדיניות סיכון נזילות של הבנק

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון הנזילות במטבעי ישראלי ובמטבע חוץ וצמוד מטבע חוץ, שאותה אישר דירקטוריון הבנק, בהתאם לנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 342 ו-221 של הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל. המדיניות כוללת, בין היתר, מגבלות על יחסי כיסוי הנזילות, על פי הוראות בנק ישראל, יחסי הנזילות הפנימיים, אופק ההישרדות בתרחיש רגיל ובתרחישי קיצון ועל תזרים המזומנים, והתייחסות לכלי המדידה השליטה והבקרה ולמנגנוני הדיווח שיש לקיים כחלק מניהול סיכון הנזילות השוטף. כמו כן, הבנק קבע מתודולוגיה שתסייע בזיהוי וטיפול במשבר נזילות בבנק, וזאת בכדי להבטיח את יכולתו של הבנק לעמוד באתגרים העולים מניהול העסקים השוטף, וכאלה שעלולים להתעורר בעת מקרי לחץ בשווקים הפיננסיים.

ניהול סיכון הנזילות של הבנק:

הבנק מנהל מעקב אחר מצב הנזילות לטווח הקצר (עד 12 חודש) ולטווח הארוך לפי צרכיו ובהתאם למבנה הנכסים וההתחייבויות שלו ואופי פעילותו. מדיניות ניהול הנזילות של הבנק מבוססת בהתאם להוראת ניהול בנקאי 342 ו-221, על פיה כל תאגיד בנקאי צריך למדוד את יחס כיסוי הנזילות שלו באופן עצמאי, ולקיים מודל נזילות פנימי שאושר בדירקטוריון. כמו כן, הבנק אחראי לגבש ולקיים מדיניות לניהול הנזילות לטווח הקצר (עד 12 חודש) ולטווח הארוך, תוך הקפדה על קיום ההוראות של הרשויות הרגולטוריות ועמידה ביחס כיסוי הנזילות. לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות אחרות על העברת כספים לבנק מעבר למגבלות הכלליות החלות על ביצוע עסקאות מכל סוג.

הבנק פועל לשמירה על מלאי נכסים ברמה נאותה, במקביל לניהול השימושים, באופן שיניב הכנסה לבנק. הבנק רואה משנה חשיבות בניהול שמרני אך אקטיבי של הנזילות בבנק. תיאבון הסיכון של הבנק מידתי ומתבטא במבנה הנכסים והתחייבויות, כלי המדידה וניטור הסיכון הרבים שמוקצים לעניין זה ומערכי הניהול והבקרה המופקדים על ניהול סיכון זה.

מטרות ניהול סיכון הנזילות העיקריות הן:

- א. מימון בסיס הנכסים של הבנק.
- ב. גידול בנכסי הליבה של הבנק על מנת לענות על צרכי הנזילות.
- ג. שימור עודפי נזילות מספקים, כדי להקל על פעילות תחת מגוון רחב של תנאי שוק משתנים הן בטווח הקצר והן בטווח הארוך.
- ד. עמידה בדרישות הרגולציה.

נכסים נזילים ומקורות מימון:

הבנק שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות הפקדת פיקדונות לטווחים קצרים בבנק ישראל וחברת האם, השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמטבע חוץ אשר יאפשרו לו לעמוד בכל צרכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון ובאמצעות מדיניות של גיוס מקורות יציבים ומגוונים לטווחי זמן שונים הכוללים פיקדונות ציבור. הנכסים הנזילים העיקריים של הבנק על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 הינם פיקדונות בבנק ישראל, אג"ח מדינת ישראל בשקלים ובמטבע חוץ ואג"ח ממשלת ארה"ב במטבע חוץ.

מקורות המימון העיקריים

מקורות המימון העיקריים של הבנק כוללים את פיקדונות הציבור לטווח הקצר, הבינוני והארוך, זאת כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים. לתאריך 31 בדצמבר 2016, רמת פיקדונות הציבור בבנק עמדו על 5.7 מיליארד ש"ח שינוי של 13.8% בהשוואה ל- 31 בדצמבר 2015. השינוי נובע בעיקר מגידול בפיקדונות עו"ש.

חוב לחברת האם

לבנק פיקדון מחברת האם בסך כולל של כ- 297.6 מ' ש"ח לפירעון ב- 30 בדצמבר 2019 צמוד למדד בריבית של 0.25%.

פיקוח ובקרה ודיווח על ניהול החשיפה לסיכונים נזילות:

התפיסה הבקרתית של הבנק היא של זיהוי, כימות ואמידה של הסיכונים ובקרת עמידה במגבלות שנקבעו בנהלים באופן שוטף הן על ידי מנהלי החשיפה והן על ידי גורמי בקרה וביקורת בלתי תלויים, במטרה להבטיח את היכולת להתמודד גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים.

ניהול החשיפה לסיכון נזילות נבחן, מבוקר ונדון באופן שוטף וייעודי על ידי הפורומים והועדות ברמת דירקטוריון, הנהלה ודרגי ביניים. במסגרת זו, מבוצע מעקב שוטף אחר תחזיות של תזרימי מזומנים, מגמות בסגמנטים שונים של פיקדונות, ריכוזיות מפקידים ועלויות גיוס.

דיווח על החשיפה לסיכונים נזילות

- דוח סיכון נזילות יומי בשקלים ובמט"ח מופק ממערכת הנזילות במחשב המרכזי ומופץ לכל גורמי הניהול והבקרה הרלוונטיים.
- דיווח על החשיפות לסיכון הנזילות בשקלים ובמט"ח בהשוואה למגבלות ויעדי הפעילות שנקבעו על ידי הדירקטוריון והסמכויות לניהולם ניתן במסגרת דיווח יומי המופץ למנכ"ל הבנק, לחברי הנהלה, למנהל הסיכונים הראשי ולמנהלת המחלקה לניהול פיננסי. כמו כן במסגרת וועדת הנזילות והסיכונים הפיננסיים המתכנסת לפחות פעם בשבוע, וכן אחת לחודש בישיבת הנהלה הדנה בנושא ניהול נכסים והתחייבויות.
- דיווח על החשיפות מרכז במסמך הסיכונים הרבעוני כנדרש בהוראה לניהול בנקאי תקין 310. מסמך הסיכונים נדון, אחת לרבעון, בהנהלה, בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון.
- במסגרת הדוח הרבעוני של יחידת תחום ניהול סיכונים שוק ונזילות בחטיבה לניהול סיכונים בחברת האם מדווחת גם החשיפה לסיכון נזילות.
- דיווח אחת לרבעון להנהלה ולדירקטוריון על תוצאות תרחישי קיצון.
- בנוסף, הנהלת הבנק והדירקטוריון מעודכנים באופן שוטף ועל פי הצורך בהתפתחויות בחשיפות הבנק לסיכונים נזילות.

התשתית לניהול סיכון הנזילות - מערכות וכלים למדידה וניהול של החשיפה:

התשתית לניהול סיכון הנזילות בבנק משלבת מודלים שונים לניהול השוטף של הנזילות במטבעי ישראלי ובמטבע חוץ, הן במצב עסקים רגיל והן בתרחישי קיצון כדלהלן:

מודל פנימי במטבע ישראלי ובמטבע חוץ בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 342:

- סיכון הנזילות מנהל ונמדד סיכון הנזילות באמצעות מודל פנימי שפותח בחברת האם ושמטרתו מעקב אחר האמצעים הנזילים שברשות הבנק תחת סט של תרחישים המדמים מצבי לחץ וקיצון שונים הנוגעים לכלל המערכת הבנקאית ולבנק באופן ספציפי. המודל מבוסס על הערכת איכות ופיזור תיק הנכסים ומשתמש במקדמי ביטחון הולמים שנבחנו על בסיס היסטורי בהתאם לרמות הסיכון, לסיפור התרחיש ובהתבסס על חוות הדעת של גורמים מקצועיים. המודל מאפשר ניהול, שליטה, פיקוח ובקרה ברמה היומית השוטפת על מצב הנזילות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ ולפרקי זמן שונים. בכל אחד מהתרחישים נבחן מצב הנזילות על בסיס המדדים הכמותיים הבאים: יחס הנזילות, פער נזילות ואופק הישרדות. לאורך זמן, הבנק עומד ביחס נזילות גבוה מ-1 בהתאם לדרישות הוראה 342.
- המודל משמש כלי ניהול דינמי, ברמה היומית, לבחינת מצב הנזילות בבנק ולניהול סיכון הנזילות. תוצאות המודל מדווחת מדי יום לחברי וועדת נזילות וסיכונים פיננסיים ומבוקרות באופן שוטף על ידי גורמים עסקיים ובקרתיים בבנק ובחברת האם.

יחס המימון היציב - NSFR, מכיל שני רכיבים:

- (א) כמות זמינה של מקורות מימון יציבים,
- (ב) כמות דרושה של מימון לשימושים.
- היחס מחושב כשיעור של כמות זמינה של מקורות מימון יציבים מתוך הכמות הדרושה של מימון לשימושים.

תרחישי קיצון

- העקרונות העומדים בבסיס תרחישי הקיצון הינם שככל שיש בידי הבנק יותר נכסים נזילים ביחס לתזרים היוצא (נטו), הצפוי להתממש בתרחישי הקיצון, כך מבטיח הבנק את יכולתו לעמוד בצרכי הנזילות. למטרה זו מסווגים הנכסים הנזילים במודל על פי רמת נזילותם, בהתאם להוראות בנק ישראל והתזרים היוצא על בסיס פרמטרים שמוגדרים על פי הערכות מומחה.

מערכת זה"ב - RTGS לניהול נזילות תוך יומי במטבע ישראלי

- בנוסף, לצורך ניהול הנזילות השוטפת בשקלים משתמש הבנק במערכת פנימית שפותחה לצורך עמידה בדרישות הרפורמה במערכת התשלומים והסליקה (מערכת זה"ב - RTGS). המערכת מאפשרת סליקה בזמן אמת, ללא השהייה בין ביצוע הוראות התשלום לבין אישורה, ומאפשר לבנק לזהות בכל רגע נתון את התזרים הכספי שעבר בחשבונות.

תכנית חירום

- בהתאם להוראות בנק ישראל, הוגדרה בבנק תכנית מימון לשעת חירום (Contingency Funding Plan-CFP). מטרת התכנית היא להגדיר את הפעולות הדרושות בניהול סיכוני הנזילות להגנה על המפקידים, החייבים ובעלי המניות, ולקבוע מתודולוגיה שתסייע בזיהוי משבר נזילות בבנק. התכנית מציינת מהם הקריטריונים להפעלתה, מהם תרחישי הלחץ האפשריים, ניטור הסיכון ומעקב אחר האינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי נזילות, תחומי אחריות וסמכות של בעלי תפקידים, אופן המענה והדיווח וההתנהלות מול גורמי פנים וחץ. בנוסף, הבנק עורך אחת לשנה תרגיל חירום המדמה תרחיש קיצון שמשפיע גם על מצב הנזילות, ובוחן את תפקוד הבנק ואת יישום תכנית החירום.

יחס נזילות מזערי לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 [LCR]:

- הוראת ניהול בנקאי תקין מבוססת על המלצות ועדת באזל. הוראה זו כוללת שורת הנחיות למדידה ע"פ קריטריונים אחידים, את סיכון הנזילות בכל בנק, במערכת הבנקאית. יחס כיסוי הנזילות (LCR) הינו תקן שנועד לשפר את עמידות פרופיל הסיכון של התאגידים הבנקאיים בטווח הקצר באמצעות דרישה שתאגיד בנקאי יחזיק מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה (High Quality Liquid Assets - HQLA), לא משועבדים, הניתנים להמרה למזומן במהירות ובקלות וזאת כדי לענות על צרכי נזילות בתרחיש קיצון הנמשך 30 ימים קלנדריים.
- התקן מגדיר מסגרת ספציפית לחישוב יחס כיסוי הנזילות במטרה ליצור אחידות ברמה בינלאומית.
- היחס מונהג החל מ-1 באפריל 2015, כאשר הדרישה המזערית נקבעה על יחס כיסוי נזילות כולל יחס כיסוי נזילות במט"ח של 60% שיגדל ל-80% ב-1 בינואר 2016 ול-100% ב-1 בינואר 2017 ואילך.
- יחס כיסוי הנזילות - LCR, מכיל שני רכיבים:
 - (א) שווי מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה בתנאי קיצון (HQLA),
 - (ב) סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים, המחושב על פי הפרמטרים של התרחיש.
- היחס מחושב כשיעור של מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה מתוך סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים.
- הבנק אימץ את מודל הנזילות שפותח בקבוצה, המותאם להוראה זו ומנהל ומודד את סיכון הנזילות ברמה יומית, בהתאם לדרישת ההוראה.
- יחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושת החודשים שנסתיימו ב-31 בדצמבר 2016 עומד על 270% לעומת 340% בדצמבר 2015, כאשר הדרישה המזערית לשנת 2016 הינה 80%. קיימת תנודתיות מסוימת בין הימים במהלך הרבעון.
- יחס הכיסוי הגבוה נשען כאמור על החזקת תיק נכסים ("כרית נזילות") מפוזר ואיכותי אשר במטבע ישראלי מושקע בעיקר בפיקדונות בבנק ישראל ובאגרות חוב של ממשלת ישראל ובמטבע חוץ באג"ח של ממשלות וכן במגוון מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. סיווג הנכסים, הפיקדונות, המסגרות והביטחונות השונים וכן השימוש במקדמים, מבוצע כפי שנקבע בהוראה.

.221

לשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2016		
סך ערך משוקלל (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
1,383		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
		תזרימי מזומנים יוצאים
283	4,701	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
119	2,386	מזה: פיקדונות יציבים
135	1,345	פיקדונות פחות יציבים
29	970	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
848	1,222	מימון סיטונאי בלתי מובטח
-	-	מזה: פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשות של תאגידים בנקאיים קואופרטיביים
848	1,222	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
-	-	חובות לא מובטחים
-	-	מימון סיטונאי מובטח
80	1,475	דרישות נזילות נוספות
4	4	מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
76	1,471	קווי אשראי ונדילות
-	-	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
29	340	מחויבויות מימון מותנות אחרות
1,239		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
		תזרימי מזומנים נכנסים
-	-	הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
705	777	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
18	99	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
723	876	סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
1,383		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
517		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
270%		יחס כסיו נדילות

לשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2015		
סך ערך משוקלל (ממוצע) (*)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) (*)	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
1,342		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA) סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
		תזרימי מזומנים יוצאים
246	4,162	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
102	2,035	מזה: פיקדונות יציבים
115	1,146	פיקדונות פחות יציבים
29	982	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
772	1,076	מימון סיטונאי בלתי מובטח
-	-	מזה: פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של
772	1,076	תאגידים בנקאיים קואופרטיביים
-	-	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
-	-	חובות לא מובטחים
-	-	מימון סיטונאי מובטח
79	1,414	דרישות נזילות נוספות
6	6	מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
73	1,408	קווי אשראי ונזילות
-	-	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
22	261	מחויבויות מימון מותנות אחרות
1,118		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
		תזרימי מזומנים נכנסים
-	-	הלואאות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
692	751	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
24	95	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
716	846	סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
1,342		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
402		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
340%		יחס כיסוי נזילות

(*) הוצג מחדש

סיכון מימון

סיכון מימון נובע מהתייקרות בלתי צפויה בעלות המימון כאשר מקורות מימון מתמחזרים או נפרעים ומוחלפים ע"י מקורות חדשים יקרים יותר או כאשר הבנק נאלץ לממש שימושים כתוצאה ממחסור במקורות זמינים.

אסטרטגיית המימון

בסוף הרבעון הרביעי של שנת 2016 הסתכמו פקדונות הציבור ב-5.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-5.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015. הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק מצביע על נזילות גבוהה. זאת כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן בינוניים, ממגוון של מגזרי לקוחות ובמטבעות שונים. הבנק מנטר את היקף וריכוזיות המקורות על פי קריטריונים שונים, כגון: גודל ואורך חיי הפיקדון, תלות במפקידים גדולים, באופן שוטף, ומציב יעדים ומגבלות להיקף הפקדונות הגדולים ולתמהיל המקורות בכלל. הבנק מתמקד בגיוס פיקדונות לפי סוג הלקוח ואורך חיי הפיקדון, ולשם כך מפתחים מוצרי פיקדונות שונים הנותנים מענה לצורכי הלקוחות ומאפשרים להם להשיג תשואות גבוהות באופן יחסי מחד ולפיזור והפחתת סיכון הנזילות מאידך. הבנק חותר לשיפור מתמיד בתמהיל המקורות בהתאם לצרכי ויעדי הבנק בגיוס מקורות יציבים ולטווחי זמן ארוכים. לשם כך מושם דגש על גידול בפעילות הלקוחות הקמעונאיים מתוך סך הפיקדונות ועל הפחתת סיכון הריכוזיות הנובע ממפקידים גדולים. במהלך תקופת הדיווח (החל מחודש אפריל 2015) בוצעו פעולות לעמידה ביחסי כיסוי גבוהים מהנדרש על פי הוראות ניהול בנקאי תקין 221-342.

יתרת סך פקדונות הציבור של שלוש קבוצות המפקידים הגדולים:

31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016	
	במיליוני ש"ח	
60.9	77.3	1
30.8	54.3	2
31.3	50.7	3

מודל "קצר/ארוך" בשקלים בריבית משתנה

בשנים האחרונות קיימת חשיפה במגזר השקלי בריבית משתנה, עקב ריבוי המקורות הקצרים בריבית משתנה המממנים שימושים ארוכים יותר. הסיכון העיקרי לבנק הוא עלייה במרווחי הגיוס במועדי גיוס המקורות. נקבעה מגבלה לסכום ההפסד המכסימלי כתוצאה מייקור עלות גיוס המקורות, שתבחן מעת לעת.

להלן נתוני הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים של הבנק נכון ליום 31.12.2016 (במיליוני ש"ח):

מזה* משועבדים	הערך במאזן	
-	951.5	מזמנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים
-	828.7	פיקדונות בבנקים מסחריים
-	786.1	ניירות-ערך
-	2,566.3	סך הכל

להלן נתוני הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים של הבנק נכון ליום 31.12.2015 (במיליוני ש"ח):

מזה* משועבדים	הערך במאזן	
-	897.2	מזמנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים
-	559.7	פיקדונות בבנקים מסחריים
-	789.8	ניירות-ערך
-	2,246.7	סך הכל

* לבנק אין נכסים פיננסיים משועבדים.

כללי

1. בחודש דצמבר 2014 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 301A בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי (להלן: "הוראה 301A"), את מדיניות התגמול של הבנק (להלן: "מדיניות התגמול"). מדיניות התגמול נקבעה בהתאם למדיניות התגמול הקבוצתית של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל (להלן: "מדיניות התגמול הקבוצתית").
2. בחודש ינואר 2013, אישר דירקטוריון הבנק תכנית מענקים למנהלים בכירים (מנכ"ל הבנק וחברי ההנהלה של הבנק). בד בבד עם אישור מדיניות התגמול, לאחר אישור ועדת התגמול, ובהתאם להוראות מדיניות התגמול, החליט דירקטוריון הבנק לאשר תיקונים בתכנית המענקים לבכירים, וזאת בגין מענקים שנתיים החל משנת העבודה 2014 (להלן: "תכנית המענקים לבכירים").
3. במהלך שנת 2017, בכוונת הבנק לעדכן את מדיניות התגמול ואת ההוראות בדבר התגמול המשתנה לבכירים, בין היתר, בהתאם לתיקונים שנערכו בהוראה 301A ממועד אישור מדיניות התגמול ראשונה, לרבות בהתאם למדיניות התגמול הקבוצתית המעודכנת.

מידע המתייחס לגופים המפקחים על התגמול:

4. הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול הוא ועדת התגמול של הדירקטוריון (להלן: "ועדת התגמול"). הרכב ועדת התגמול וסמכויותיה הינם בהתאם להוראה 301A ולהוראת נוהל בנקאי תקין 301 "הדירקטוריון". נכון למועד זה חברי ועדת התגמול הינם: איריס שטרק (יו"ר), אלה גולן, שמואל זיו זוסמן, אברהם פינקלשטיין וחיים קרופסקי. בהתאם למדיניות התגמול, גם לגופים נוספים בבנק תפקידים בקשר לפיקוח על נושא התגמול ובכלל אלה מערך משאבי האנוש ומחלקת ניהול הסיכונים בבנק.
5. ועדת התגמול והדירקטוריון נעזרו ביעוץ משפטי של משרד עורכי הדין גרוס, קלינהנדלר, חודק, הלוי, גרינברג ושות' בתחום ליווי הליך גיבוש מדיניות התגמול ותכנית המענקים לבכירים.
6. מדיניות התגמול חלה על כל עובדי הבנק וניתנה במסגרתה התייחסות ספציפית לקבוצות העובדים מרכזיים (כהגדרת המונח בהוראה 301A).

נושאי המשרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים נכון לסוף תקופת הדיווח

7. נכון לסוף שנת 2016 ו-2015, בבנק 20 נושאי משרה בכירה כהגדרתם בהוראה 301A: 12 דירקטורים, 4 חברי הנהלה ו-4 נושאי משרה שאינם חברי הנהלה (שהינם מנהלים שכל תגמולם נקבע על פי הסכם קיבוצי והוחרגו מהגדרת עובדים מרכזיים).
8. בהתאם להוראה 301A בנוסח עד ליום 29 בספטמבר 2016, הואיל והבנק הינו תאגיד בנקאי שהיקף העובדים שלו במועד אישור מדיניות התגמול נמוך מ-1000 עובדים, עובדים שהם מנהלים המדווחים ישירות למנהלים המדווחים ישירות למנכ"ל לא נכללים בקבוצת העובדים המרכזיים בבנק לפי מדיניות תגמול זו, שכן לדעת הבנק אין בבנק זה עובדים שלפעילותם עשויה להיות השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק. דירקטוריון הבנק יהיה רשאי להגדיר עובדים נוספים כעובדים מרכזיים ככל שהוראה 301A, לפיה ניתן להחריג עובדים שכל תגמולם נקבע על פי הסכם קיבוצי מהגדרת עובדים מרכזיים, אינה מונעת את הגדרתם כעובדים מרכזיים.
9. במסגרת עדכון מדיניות התגמול כאמור, בכוונת הבנק לעדכן את הגדרת עובד מרכזי, בהתאם להוראה 301A בנוסחה לאחר התיקון מיום 29 בספטמבר 2016.

שיקולים כלליים בקביעת מדיניות התגמול

10. במדיניות התגמול נקבעו כללים שמטרתם להבטיח כי הסדרי התגמול בבנק יהיו עקביים עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק, ובהתאם למדיניות התגמול הקבוצתית. השיקולים שהנחו את ועדת התגמול והדירקטוריון באמצע את מדיניות התגמול, בדגש על מדיניות התגמול לנושאי המשרה, הינם, בין היתר, קידום מטרות הבנק, תכנית העבודה שלו והאסטרטגיה של הבנק בראיה ארוכת טווח ולאור סביבת הבקרה שלו; התרבות הארגונית של הבנק; יצירת תמריצים ראויים, בהתחשב, בין השאר, במדיניות ניהול הסיכונים של הבנק על מנת שאלה לא יעודדו לקיחת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון של הבנק.

הסדרי התגמול המשתנה העיקריים לכלל העובדים

11. ככלל, העובדים בבנק (למעט חברי הנהלה) מועסקים על פי הסכמים קיבוציים כפי שנקבעים מעת לעת (להלן: "ההסכמים הקיבוציים"). האמור במדיניות התגמול ביחס לעובדי הבנק המועסקים על פי ההסכמים הקיבוציים בבנק, כפוף להוראות ההסכמים הקיבוציים, בהתאם לאמור בהוראה 301A.

במדיניות התגמול נקבע כי הבנק מתגמל את עובדיו במענק שנתי בהתאם לביצועי תשואת הבנק על פי מדרגות הקבועות בהסכמים הקיבוציים. הענקת תגמול משתנה מותנית בהתקיימות תנאי סף אשר הינו תשואה להון של 7.5% לפחות. תקציב המענק השנתי לכלל העובדים המועסקים תחת ההסכמים הקיבוציים נקבע בהתאם לשיעור התשואה להון של הבנק, החל משיעור התשואה להון שנקבע כתנאי סף ועד לשיעור תשואה מכסימלי בהתאם למדרגות הקבועות בהסכמים הקיבוציים (להלן: "תקציב המענק השנתי") תקציב המענק השנתי נקבע במונחים של מכפלות השכר החודשי בממוצע לכל עובד בבנק, והוא לא יעלה על מכפלה של 3.125 בשכר החודשי, בממוצע לכל עובד לשנת המענק, בהתאם למדרגה הגבוהה ביותר במדרגות תשואת הבנק. בכך, הענקת התגמול המשתנה קשורה לביצוע הבנק. חלוקת תקציב התגמול המשתנה לכלל העובדים כאמור נעשית כך שלכל מנהל שייקבע על ידי הנהלת הבנק כמנהל הממליץ על חלוקת מענקים מוקצה חלק יחסי מתקציב המענק השנתי, בהתאם לביצועי היחידה לפי היעדים שנקבעו לה הכוללים, בין היתר, פרמטרים עסקיים ואיכותיים ופרמטרים הנוגעים לבקרה וביקורת. מנהל היחידה ימליץ על המענק השנתי לכל עובד לאור התקציב היחידתי, המלצת מנהלים ממונים נוספים על העובד, ככל שישנם, ושיקולים נוספים, והיקף המענק ייקבע על ידי ראש האגף הרלוונטי בשים לב לציון הערכה שנקבע לעובד על פי מנגנון ההערכה הנהוג בבנק. בהתאם לחשיבות הרבה שמייחס הבנק לטיפוח כוח האדם בו, תהליך החניכה, הליווי והלימוד של העובדים נעשה באופן שוטף כל ימות השנה. במסגרת זו מתקיים גם תהליך ההערכה, המהווה כלי ארגוני ואישי להערכת העובד ולהענקת משוב ביחס להישגיו, יכולותיו וכן התחומים בהם מצופה ממנו להשתפר. מנגנון ההערכה משלב בין ציונים ברי-השוואה, הערכות מילוליות והערכת אופק התקדמותו של העובד בבנק. נוסף על האמור, בהתאם להסכמים הקיבוציים של עובדי הבנק (למעט חבר הנהלה), קיימת בבנק תכנית מתמשכת להענקת אופציות פאנטום, כמפורט להלן.

הסדרי התגמול המשתנה העיקריים לחברי הנהלה

12. בכל הנוגע לחברי הנהלה, מדיניות התגמול כוללת גם את תכנית המענקים לבכירים. מדיניות התגמול קובעת, בין היתר, כללים הנוגעים לתגמול הקבוע ולהסדרי סיום העסקה של חברי הנהלה, ותכנית המענקים לבכירים קובעת כללים לתגמול המשתנה לחברי הנהלה. בתכנית המענקים לבכירים נקבע כי תנאי הסף לתשלום מענק בגין שנת המענק הינו עמידה בסף יחס הלימות ההון הכולל אשר ייקבע על ידי הדיירקטוריון בתחילת כל שנת מענק. כמו כן, בהתאם לתכנית המענקים לבכירים, תשלום מענק בגין שנת מענק מותנה בשיעור תשואה להון של 8.5% לפחות. יצוין, כי שיעור התשואה להון המינימלי המזכה בתשלום מענקים לא יפחת משיעור המינימלי שיקבע בחברת האם לתשואה להון לאותה שנה. לתנאים להענקת מנות של מענק נדחה ראה להלן. בהתאם לתכנית המענקים לבכירים, תקציב המענק השנתי ייקבע בהתאם לטבלת התקציב, הכוללת תקציבי מענק (למנכ"ל ולבכירים האחרים לפי התכנית) בהתאם לשיעור התשואה להון, החל משיעור תשואה להון של 8.5% ועד שיעור תשואה להון של 15%. בתקציבי המענקים יכולות להיות התאמות (הפחותות או תוספות) בהיקף שלא יעלה על 20% במצטבר בהתאם ליחס בין שיעור התשואה להון ויחס הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון בפועל באותה שנה בהשוואה ליעדים שנקבעו למדדים אלה בתכנית העבודה של הבנק. תקציב המענקים כולל גם התאמות בהתאם לתוצאות חברת האם בהתאם למדיניות התגמול הקבוצתית. אי עמידה במדדים אלה תביא לכך שלא יוענק תגמול משתנה או כי תקציב התגמול המשתנה יהיה נמוך באופן יחסי. חלוקתו של התגמול המשתנה לפי תכנית המענקים לבכירים (למעט המנכ"ל), נעשית, בין היתר, על בסיס המשכורת החודשית היחסית שלהם, עמידתם במדדים אישיים שיכללו ברובם קריטריונים ניתנים למדידה המושפעים מפעילותו או מפעילות היחידה עליה הם ממונים, לרבות קריטריונים איכותיים המשקפים - ניהול סיכונים נכון או עמידה בהחלטות ויעדים שנקבעו לצורך שליטה ברמת הסיכון, שיאושרו מראש על ידי ועדת התגמול, ורכיב הערכה אישית שיקבע על ידי מנכ"ל הבנק. מדדי ביצוע אלה גם מהווים אמצעי להתאמת התגמול לביצועים. רכיב ההערכה האישית ייקבע בשים לב לשיקולים הנוגעים לתרומתו של חבר הנהלה (לרבות בראייה ארוכת טווח) לתוצאות העסקיות של הבנק, לשליטה ברמת הסיכון, עמידה ביעדי ציות לחוקים ולרגולציה וכיו"ב שיקולים. בשים לב לכך שהיקף תקציב המענק הכולל לחברי הנהלה נקבע על בסיס קריטריונים הניתנים למדידה, קבעו ועדת התגמול והדיירקטוריון כי ההשפעה של קריטריונים איכותיים שאינם ניתנים למדידה על חלוקת המענק בין נושאי המשרה לא תעלה על שיעור של 20% מסך המענק המשולם לכל אחד מחברי הנהלה. ככל שהמענק השנתי שייקבע למי מחברי הנהלה יכול להשפעה של קריטריונים איכותיים שאינם ניתנים למדידה העולה על 20% מסך המענק שנקבע לו, יותאם סך המענק עד שהשפעה של קריטריונים כאמור תעמוד על 20% מסך המענק.

תגמול במזומן ותגמול הוני

13. בהתאם למדיניות התגמול, ככלל, התגמול המשתנה בבנק מוענק במזומן.

לצד זאת, בהתאם להסכמים הקיבוציים של עובדי הבנק (למעט חבר הנהלה), קיימת בבנק תכנית מתמשכת להענקת אופציות פאנטום לעובדי הבנק, קרי תגמול הצמוד לשווי כלכלי תיאורטי על פי נוסחה שנקבעה ומתבססת בעיקר על ביצועי הבנק ומשולמות במזומן. האופציות מוענקות במספר מנות שנתיות שוות. כל אופציה ניתנת למימוש לאחר תקופת הבשלה של ארבע שנים ממועד הענקתה ובמשך תקופה של 15 חודשים לאחר מכן. בעת מימוש האופציה זכאי העובד לסכום השווה לשווי הבסיס של האופציה (כפי שנקבע בתכנית) בתוספת (או הפחתה) של העלייה (או הירידה) בערך האופציה. תקרת המימוש מוגבלת לסכום שלא יעלה על פי 7 משווי הבסיס של האופציה.

14. כמו כן, תכנית המענקים לבכירים מאפשרת בנסיבות מסוימות להעניק למנכ"ל הבנק אופציות של החברה האם, וזאת לשם הגברת זהות האינטרסים בינו לבין קבוצת הבנק הבינלאומי. נכון למועד זה, טרם הוקצו אופציות כאמור בהתאם לתכנית המענקים לבכירים. לאור החלטת הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ להסיר את רכיב התגמול ההוני ממדיניות התגמול שלו בכוונת הבנק לעדכן הסדר זה במהלך שנת 2017, כאמור.

הסדרי תגמול בקשר לעובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת

15. מדיניות התגמול מייחדת התייחסות ספציפית לעובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת.

התגמול המשתנה של עובדים כאמור נקבע על פי סטנדרטים המתחשבים בחשיבות ורגישות התפקידים המוטלים על פונקציות אלו. התגמולים של יחידות כאמור או של עובדים ביחידות כאמור לא יהיו תלויים בתוצאות העסקיות של התחומים העסקיים שאת פעילותם הם מנטרים, מבקרים או מפקחים.

ככלל, עובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת, למעט חברי הנהלה, כפופים להסדרי התגמול החלים על כלל עובדי הבנק, לרבות בכל הנוגע לתגמול המשתנה. בהתאם לכך, לא נמצא כי יש מקום לקבוע בעניינים הסדרי תגמול משתנה ייחודיים. בהתאם למדיניות התגמול, ובשילוב מחלקת ניהול הסיכונים של הבנק, ובהתאם למנגנון שאומץ בחברת האם, ניתנה במנגנון הערכת העובדים בבנק התייחסות ייעודית לעובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת ביחידות עסקיות ולתפקודם בתחום זה.

כמו כן, בתכנית המענקים לבכירים נקבע, כי בשים לב לחשיבות ורגישות התפקיד העוסק בפקוח ובקרה ובדיווח כספי, רכיב המדידה הכמותי המרכיב את הציון האישי לבכיר, כפי שיפורט להלן, לחשבונאי הראשי (חבר הנהלה), לא יהיה תלוי בתוצאות העסקיות של התחומים העסקיים שאת פעילותם הוא מנטר, מבקר או מפקח.

הסדרים נוספים: פריסת המענק; הפחתת או הגדלת סכומי המענק השנתי; השבה

16. תכנית המענקים לבכירים קובעת הסדר לפיו חלק מתשלום המענק השנתי ידחה תוך התניית תשלום המענקים הנדחים בעמידה בתנאים כמפורט להלן, ומחזקת את ביסוס הרכיב המשתנה לחברי הנהלה על ביצועים בראייה ארוכת טווח בהתאם להוראה 301A, לרבות התאמה בגין ביצועים חלשים.

בהתאם לתכנית המענקים לבכירים, 50% מהמענק המשולם לחבר הנהלה בגין שנת מענק ישולם לו במזומן בסמוך לאחר מועד אישור הדוחות הכספיים של הבנק בגין שנת המענק.

50% מהמענק השנתי, ידחה ויפרס בשלושה תשלומים שווים, על פני שלוש השנים העוקבות (להלן: "תשלום נדחה"). על אף זאת, אם בשנת מענק כלשהי לא עלה המענק השנתי לו זכאי הבכיר באותה שנה על 1/6 מהתגמול הקבוע לבכיר, ישולם המענק השנתי בגין שנת המענק כאמור במזומן ולא יחולו הוראות פריסת המענק. במסגרת עדכון מדיניות התגמול כאמור, בכוונת הבנק לעדכן את הוראות פריסת המענק ולהתאימן להוראה 301A המעודכנת לפיה לא תחול חובת פריסה כאמור אם המענק השנתי לא עלה על 40% מהתגמול הקבוע לבכיר.

ביצוע כל תשלום נדחה יהיה מותנה בעמידה ביעדים שייקבעו לעניין זה בתכנית המענקים כמפורט להלן. התשלומים הנדחים יהיו צמודים למדד המחירים לצרכן.

יובהר, כי במקרה שלא ישולם תשלום נדחה, או ישולם באופן חלקי, יתר התשלומים הנדחים, אשר אמורים להשתלם במועדים עוקבים, לא יבוטלו והיו כפופים לעמידה בתנאי האמור, בשנים לאחר מכן.

בהתאם לתכנית המענקים לבכירים, תשלומי מענקים שנדחו בגין שנים קודמות ואשר מועד תשלומם חל במועד פרסום הדוחות הכספיים לשנת המענק ו/או כתבי אופציה שניתנו בשנים קודמות במסגרת התכנית אשר הבשלתם חלה באותו מועד או בסמוך לאחריו, יהיו מותנים בעמידה בסף יחס הלימות ההון הכולל וכן בשיעור התשואה להון בשנת המענק, כדלקמן: בשיעור תשואה להון של 8% ומעלה ישולמו מלא התשלומים ויובשלו כל כתבי האופציה, בשיעור תשואה להון של 4% ומטה לא ישולם המענק הכספי

ולא יובשלו כתבי האופציה. בטווח שבין 4% ל-8% ישולם חלק יחסי של התשלומים ויבשיל חלק יחסי של כתבי האופציה על בסיס ליניארי. הענקת מנת תגמול נדחית קשורה לביצועי הבנק באותה שנה על מנת להבטיח כי התגמול המשתנה ינתן על בסיס ביצועים לטווח ארוך.

17. יצוין, כי בהתאם לתכנית המענקים לבכירים, הדירקטוריון, בכפוף להמלצת ועדת התגמול ולאישור חברת האם כאמור במדיניות התגמול, רשאי להוסיף או להפחית את סכומי המענק השנתי ובלבד שההיקף המצרפי של שינוי כאמור לא יעלה על סכום המשקף משכורת חודשית אחת בשנת המענק לכל בכיר. בהפעלת שיקול הדעת יילקחו בחשבון שיקולים שונים הנוגעים לפעילות הבנק ובכלל זה: תוצאות הבנק בישראל בהשוואה לתוצאות הבנקים האחרים בקבוצה ובנקים אחרים בסדר גודל דומה לבנק; נסיבות חישוביות מיוחדות המשפיעות על כלל המערכת הבנקאית בישראל; שינוי מהותי לרעה במצב הבנק או במצב המקרו כלכלי; עמידה ביעדי ציות לחוקים, לתקנות ולהוראות רגולטוריות; התרומה לתכנון האסטרטגי של הבנק ויישום, ביצוע וקידום תכניות ויעדים אסטרטגיים; הובלת תכניות התייעלות ועמידה ביעדים הנגזרים מהן; יישום, ביצוע וקידום תכניות השקעה ו/או רכישות מהותיות (לרבות רכישות אשר יכולות להקטין את הרווחיות השוטפת); הובלת יישום, קיום וביצוע פרויקטים בקשר עם שמירה על איכות הסביבה ובטיחות; הובלת פרויקטים ותהליכים בתחום האתיקה והנהלים של הבנק; אירועי כשל; ממצאים מהותיים של דוחות ביקורת פנימיים וחישוביים; תרומה לשיפור יחסי העבודה בבנק.

חלוקת התוספת או ההפחתה כאמור לעיל תיעשה לפי שיקול דעת ועדת התגמול והדירקטוריון ובלבד שהוספה או הפחתה לבכיר לא תעלה על גובה של משכורת חודשית וצפי לכל אחד ובכל מקרה לא תעלה על תקרת המענק השנתי כאמור להלן. כמו כן, במקרים מיוחדים וחרגים ומנימוקים שיציגו, הדירקטוריון, לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, יהיה רשאי להפחית סכומים גבוהים יותר מסכומי המענק השנתי, בכפוף למגבלות הקבועות בד"ן ובהסכמים.

למען שלמות התמונה יצוין, כי ועדת התגמול והדירקטוריון יהיו רשאים להעניק מענק שנתי בהיקף האמור בסעיפים לעיל, גם אם הבנק לא עמד בשיעור התשואה להון המזכה בתשלום מענק שנתי, ובלבד שוועדת התגמול והדירקטוריון מצאו כי באותה שנה התקיימו נסיבות מיוחדות בבנק עצמו או במערכת הבנקאית או במצב המקרו כלכלי; הבנק עמד ביחס הלימות ההון הכולל הנדרש; שולמו מענקים שנתיים לעובדי הבנק בגין אותה שנה.

18. בנוסף, ביחס לחברי ההנהלה, נקבעו במדיניות התגמול ובתכנית המענקים לבכירים כללי השבה, כלהלן.

מבלי לגרוע מכל סעד העומד לבנק על פי דין, אם יתברר כי שולם למי מחברי ההנהלה תשלום בקשר עם תנאי כהונה והעסקה על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק, ולאור הצגתם מחדש של הנתונים היה אמור להיות משולם לחבר ההנהלה סכום נמוך מזה ששולם בפועל, ישיב חבר ההנהלה לבנק, עם דרישתו, כל תשלום כאמור. כמו כן, אם יתברר כי לא שולם, בחלקו או במלואו, רכיב מתנאי כהונה והעסקה למי מחברי ההנהלה, על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק, ולאור הצגתם מחדש של הנתונים היה אמור להיות משולם סכום גבוה מזה ששולם בפועל, יזכה הבנק את חבר ההנהלה בחלק התשלום החסר ויעמיד לזכותו כל זכות שהייתה עומדת לו אילו היה מחושבים תנאי כהונה והעסקה מלכתחילה על בסיס הנתונים כפי שהוצגו מחדש.

הוראות אלה יחולו במהלך תקופה של שלוש שנים ממועד התשלום, ולא יאוחר מחלוף שנתיים ממועד סיום העסקתו של חבר ההנהלה בבנק.

ועדת התגמול והדירקטוריון יהיו רשאים לקבוע את מועדי ההשבה כך שיתבצעו תוך תקופה סבירה בהתחשב בגודל הסכום אותו נדרש להשיב.

ההוראות ההשבה המפורטות בסעיף זה לפי תכנית המענקים לבכירים, חלות גם בעניין השבת סכומים שהוענקו לעובדים מרכזיים כתגמול משתנה על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים מהותית והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק.

במסגרת עדכון מדיניות התגמול כאמור, בכוונת הבנק לקבוע הוראות השבה נוספות בהתאם לסעיף 11(ה) של הוראה 301A המעודכנת.

19. האמצעים המפורטים לעיל, לצד ההסדרים המפורטים לעיל בדבר תקציבי המענקים, קושרים לכתחילה את היקפי המענקים לביצועי הבנק ואף מאפשרים את התאמת היקפי המענקים בדיעבד לביצועי הבנק.

הסדרי סיום העסקה

20. בהתאם להוראה 301A, חלק מהתגמולים בגין סיום העסקה, המהווה תגמול משתנה, יהיו מותנים בביצועים שנקבעו במדיניות התגמול, וחלק מהם ייפרס לשלוש שנים נוספות, יותנה באי התקיימותם של אירועי קיצוץ בבנק ויהיה נתון להפעלת מנגנוני התאמה לביצועים בדיעבד.

כך, במדיניות התגמול נקבע, כי תגמולים לחברי ההנהלה בבנק בגין סיום העסקה מעבר לקבוע בתנאי העסקה של כלל עובדי הבנק או חלק ממענק אי התחרות העולה על שווי שלוש (3) משכורות חודשיות, למעט מכוח התקשרויות או זכויות, קיימות או

נצברות, כאמור בהוראה 301A (להלן: "תנאי פרישה משתנים"), ייקחו בחשבון את הביצועים בפועל על פני זמן וסיבת סיום ההעסקה, ויסווגו בהתאם כתגמול משתנה כמפורט להלן.

תשלום תנאי פרישה משתנים כאמור יהיה כפוף להסדרי דחיית תשלומים מעבר למועד עזיבת נושא המשרה, וכמו גם להפעלת מנגנוני התאמה לביצועים בדיעבד, כמפורט להלן:

בהתאם לכך, תנאי פרישה משתנים יותנו בכך שהתשואה להון הממוצעת של הבנק, בתקופת הכהונה של חבר ההנהלה כחבר הנהלה בבנק או בארבע השנים האחרונות לכהונתו כחבר ההנהלה בבנק, לפי הגבוהה, הינה בשיעור של 4% (ארבעה אחוזים) ומעלה.

סכום בשיעור של 50% (חמישים אחוזים) מתנאי הפרישה המשתנים להם יהיה זכאי חבר ההנהלה יידחה ויפרס באופן שווה על פני כל אחת משלוש השנים העוקבות למועד סיום העסקתו כאמור ויהיה צמוד לעליית המדד (להלן: "מנת מענק פרישה נדחה"). על אף האמור, אם בדוחות הכספיים הרבעוניים או השנתיים, המתפרסמים בסמוך לפני תשלום מנת מענק הפרישה הנדחה, קיימת חריגה מהותית מיחס הלימות ההון הכולל והון עצמי רובד 1, הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים כפי שיהיו באותה עת, אזי תשלום מענק הפרישה הנדחה, יידחה ב- 12 חודשים נוספים (להלן: "מועד התשלום המעודכן"). במקרה בו נמשכת החריגה המהותית מיחסי הלימות ההון הכולל והון עצמי רובד 1 כאמור, בדוחות הכספיים הרבעוניים או השנתיים המתפרסמים בסמוך לפני מועד התשלום המעודכן, מנת מענק הפרישה הנדחה תבוטל ולא תשולם.

יתר מנות מענק הפרישה הנדחה, אשר אמורות להשתלם במועדים עוקבים למועד בו התקיימה חריגה מהותית כאמור, לא תבוטלנה ותהיינה כפופות לעמידה בתנאי האמור, בשנים לאחר מכן.

תיאור הדרכים שבהם סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול

21. במסגרת קביעת מנגנון התגמול וידא הבנק כי המנגנון שנקבע עולה בקנה אחד עם תיאבון הסיכון של הבנק ואינו מעודד נטילת סיכונים מופרזת, עקבי עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק. מדדי הסיכון השונים גם הובאו בחשבון בעת קביעת המדדים הכמותיים לחברי ההנהלה בגין שנת 2015, כפי שאושרו ע"י ועדת התגמול והדירקטוריון. בהתאם למדיניות התגמול לא שולמו מענקים שנתיים לעובדי וחברי הנהלת הבנק בגין שנת 2015. בגין שנת 2016, הבנק ישלם בונוס לעובדיו (למעט חברי ההנהלה) בהתאם לתגמול משתנה המותנה בתשואה להון של 7.5% לפחות. לא חלו שינויים מהותיים אחרים מאז אישור מדיניות התגמול אשר יש בהם כדי לשנות את המסקנה בדבר התאמת מדיניות התגמול למסגרות ניהול הסיכונים של הבנק. לא נמצא גם כי חלו שינויים בפרופיל הסיכון של הבנק בעקבות נטילת סיכונים שאינה עולה בקנה אחד עם תיאבון הסיכון של הבנק, מדיניות ומנגנון התגמול בבנק לא גרמו ליצירת אירועי חריגה או נטילת סיכונים כאמור.

הקשר שבין מדדי הסיכון והתגמול; היחס בין התגמול הקבוע לתגמול המשתנה

22. במסגרת קביעת מנגנון התגמול מוודא הבנק כי המנגנון שנקבע עולה בקנה אחד עם תיאבון הסיכון של הבנק ואינו מעודד נטילת סיכונים מופרזים, עקבי עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק.

23. מדדי הסיכון לעיל משפיעים על התגמול במספר מובנים עיקריים: תנאי סף לתשלום מענקים לפי תכנית המענקים לבכירים הינו עמידה ביחס הלימות הון כולל לרכיבי סיכון, אשר נקבע על ידי הדירקטוריון בתחילת כל שנת מענק; יחס הלימות הון עצמי רובד 1 משפיע על היקף תקציב המענק השנתי לפי תכנית המענקים לבכירים כמפורט להלן; ועדת תגמול לוקחת בחשבון בעת קביעת המדדים הכמותיים לבכירים (KPI's) לפי תכנית המענקים לבכירים יעדי שונים לרבות התרומה והשליטה ברמת הסיכון, ניהול סיכון אשראי - עמידה בציות, בחוקים, תקנות והוראות רגולטוריות, הובלה וקיום תהליכים בתחום האתיקה ונהלים של הבנק והיקף ממצאים מהותיים של דוחות ביקורת פנימיים וחיצוניים. מדדים אלה משפיעים על היקף המענק שייקבע לכל אחד מהבכירים מתוך סך תקציב המענקים; תשלום מענק שנתי מותנה בעמידה בשיעור תשואה להון מינימלי; תשלום מנת מענק נדחית מותנית בעמידה ביחס הלימות ההון הכולל וכן בשיעור התשואה להון בשנת הענקת המנה הנדחית; מדדי הסיכון משפיעים גם על אופן התאמת תגמול נדחה בגין סיום ההעסקה הנחשב כתגמול משתנה לפי הוראה 301A.

כמו כן, הרכיב המשתנה מבוסס על תשואה להון ויחס הלימות הון. יעדי התשואה להון ויחס הון עצמי רובד 1 של הבנק מותאמים אף הם לסיכונים העדכניים ולעלות ההון של הבנק על מנת לתת ביטוי לפרמטרים של שליטה בסיכון. פריסת התגמול המשתנה והתנאים להענקת מנות נדחות שלו מובילים להענקת חלק התגמול בפועל במועד מרוחק בזמן ובכך מצמצמים את המוטיבציה לנטילת סיכונים לצורכי השגת מענק בטווח הזמן המידי ומבטיחים שאיפה לביצועים לטווח ארוך. השילוב במדיניות התגמול בין תשואה להון לבין הלימות ההון מהווה שילוב ראוי היוצר תגמול המביא לקידום מטרות הבנק. הוא יוצר תמריצים ראויים מצד אחד תוך שמירה על מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק. מהות וסוגי המדדים לא השתנו במהלך השנה האחרונה.

24. היחס בין התגמול המשתנה המרבי לבין התגמול הקבוע, בהתאם למדיניות התגמול, הינו יחס סביר והולם:
- נקבעה תקרה לרכיב המשתנה המסייעת ביצירת מבנה תמריצים מאוזן, כך שלא יעודדו לקיחת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון של הבנק.
 - מדיניות התגמול לא כוללת מצבים בהם התגמול המשתנה המרבי יכול להגיע ליותר מ- 100% מהתגמול הקבוע.
 - היחסים המרביים האמורים בין רכיב התגמול הקבוע לרכיב התגמול המשתנה לחברי ההנהלה הינם מידתיים ומאוזנים לדעת הבנק, ומאזנים כראוי בין הצורך לעודד את חברי ההנהלה להצטיין ובין הצורך לשמור על יציבותו של הבנק ועל תיאבון סיכון מאוזן.
 - בפועל, כפי שניתן לראות להלן, היחס בין התגמול הקבוע לתגמול המשתנה בבנק נמוך באופן משמעותי מהיחסים המרביים שנקבעו בהוראה 301A.

גילוי כמותי

25. ועדת התגמול:

- מספר הדיונים שערכה ועדת התגמול בשנת 2016: שלושה.
 - התגמול ששולם לחברי ועדת התגמול בגין שנת 2016: 489 אלפי ש"ח.
26. נתונים כמותיים על אודות התגמול המשתנה:
- 5 נושאי משרה בכירה קיבלו תגמול משתנה במהלך שנת הדיווח (קרי - בגין שנת הדיווח).
27. קיים תגמול נדחה במזומן שטרם שולם לנושאי משרה בכירה שאינם חברי הנהלה בגין אופציות פאנטום.
28. פירוט נוסף של סכום התגמול בגין שנת הדיווח:

שנת 2015		שנת 2016		
נדחה	לא נדחה	נדחה	לא נדחה	
אלפי ש"ח		אלפי ש"ח		
				שווי כולל של תגמול בגין שנת הדיווח לנושאי משרה בכירה
				תגמול קבוע
-	5,825	-	5,810	• מבוסס מזומן
-	-	-	-	• מניות ומכשירים מבוססי מניות
-	1,952	-	1,355	• אחרים (פיצויים, תגמולים, פנסיה, קרן השתלמות, חופשה, ביטוח לאומי).
				תגמול משתנה
2 306	68	3 355	62	• מבוסס מזומן
-	-	-	-	• מניות ומכשירים מבוססי מניות
-	-	-	-	• אחרים

- 1 התגמול ששולם לדירקטורים החברים בוועדת התגמול אינו כולל רכיבים ששולמו לחבריו רק בגין חברותם בוועדת התגמול אלא בגין כהונתם כדירקטורים וחברים בוועדות דירקטוריון נוספות. התגמול אינו כולל מע"מ.
- 2 אופציות פאנטום לנושאי משרה בכירה שאינם חברי הנהלה.
- 3 אופציות פאנטום לנושאי משרה בכירה שאינם חברי הנהלה.

דיון בגורמי סיכון

מידת ההשפעה של גורמי הסיכון נקבעה בהתאם למתודולוגיה שמשמשת את הבנק בתהליך ה-ICAAP ובמסמך הסיכונים הרבעוני. המתודולוגיה לוקחת בחשבון את רמת הסיכון והתפתחות פרופיל הסיכון של הבנק אל מול תיאבון הסיכון שנקבע ואיכות ניהול הסיכון. כל גורם סיכון המופיע בטבלה נבחן, כאשר הוא עומד בפני עצמו, ומתוך הנחה של אי-תלות בין גורם סיכון אחד לבין גורמי סיכון אחרים המופיעים בטבלה.

לא היו שינויים בטבלת גורמי הסיכון לעומת הטבלה שפורסמה בדוחות הכספיים לשנת 2015, למעט סיכון חקיקה ורגולציה שרמתו עלתה ברבעון השני של 2016 מ"קטנה-בינונית" ל"בינונית" לנוכח המשך התגברות הרגולציה, היקפה ותדירותה בכל הנוגע למערכת הבנקאית, לרבות בנושאי הליבה של המערכת וההיערכות הנדרשת לצורך הטמעתה של הרגולציה.

סיכון	השפעה	רמת סיכון
1. סיכוני שוק	סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. כדי למזער את החשיפה לסיכוני שוק לבנק מדיניות מפורטת לניהול החשיפה לסיכוני שוק המפרטת, בין היתר: תיאבון כולל לסיכוני שוק ותיאבון לסיכון בחתך הסיכון הבודד, עקרונות לפעילות ומגבלות ברמת המכשירים והדסקים השונים, דיווח תקופתי להנהלה ולדירקטוריון על החשיפה לסיכוני שוק, הגדרת מערך סמכויות, כלי המדידה, הבקרה והפיקוח אחר החשיפה לסיכונים.	קטנה
1.1 סיכון ריבית	סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בריבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, כיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (או אף התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית.	קטנה
1.2 סיכון אינפלציה	סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן עקב ההפרש בין שווי הנכסים לבין שווי ההתחייבויות (כולל השפעת עסקאות עתידיות ואופציות גלומות).	קטנה
1.3 סיכון שער החליפין	סיכון מטבע - סיכון להפסד כתוצאה משינוי שער חליפין או כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן או במדד המחירים עצמו עקב ההפרש בין שווי הנכסים לבין שווי ההתחייבויות (כולל השפעת עסקאות עתידיות ואופציות גלומות).	קטנה
2. סיכון אשראי	סיכון האשראי הינו הסיכון שלוהו או צד נגדי, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק. כדי למזער את החשיפה לסיכון אשראי מוגדרת בבנק מדיניות ניהול סיכוני אשראי ומגבלות חשיפה לגבי לווים/ענפים במגזרי הפעילות השונים.	קטנה-בינונית
2.1 איכות לווים ובטחונות	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הבנק, בהכנסות והון הבנק שעלול להתרחש כתוצאה מהרעה באיכות הלווים על רקע פגיעה בכושר החזר שלהם, ו/או בשווי ובטיב הבטחונות שהועמדו כבטוחה לאשראי, כלהלן: - חוסנו הפיננסי של הלווה - איתנות, נזילות, רווחיות, כושר החזר, רמת המינוף וכו', ו/או פגיעה בהם כתוצאה מתמורות בפרמטרים כלכליים שונים (שע"ח, שערי הריבית וכו'), ו/או סיבות עסקיות ותמורות בענף פעילותו של הלווה. - שווי, איכות או תמהיל הבטחונות הניתנים על ידי הלווה להבטחת האשראי בחשבונותיו.	קטנה-בינונית

רמת סיכון	השפעה	סיכון
קטנה	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הבנק, בהכנסות והון הבנק הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווים המשתייכים לענף משק מסויים ו/או השקעות במוצרים הרגישים לענף. הרעה בפעילות העסקית בענף משק כזה, על רקע שינויים בביקוש או בהיצע, שינוי במחירי חומרי גלם, שינויים בטחוניים ו/או פוליטיים, שינויים רגולטוריים ועוד, עלולה להביא לפגיעה ביכולת ההחזר ו/או בשווי הבטחונות שניתנו על ידי חלק מהלווים המשתייכים לענף זה, וכתוצאה מכך, להשפיע לרעה על שווי נכסי הבנק ורווחיותו. כדי למזער את החשיפה לסיכון קבע דירקטוריון הבנק מגבלות חשיפה לגבי החשיפה לענפי המשק השונים שבחלקן מחמירות מהמגבלות של בנק ישראל. כמו כן, קיים תהליך של בקרת קיום המגבלות ודיווח להנהלה ולדירקטוריון.	2.2 ריכוזיות ענפית
קטנה	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הבנק, בהכנסות והון הבנק הנובע מהרעה במצב של לווא/קבוצת לווים גדולה יחסית לתיק האשראי, שעלולה להשפיע לרעה על סיכויי גביית האשראי ובהתאמה על שווי נכסי הבנק ורווחיותו. השפעת הסיכון הינה נגזרת, בין היתר, של התמהיל הפנימי של הקבוצות, הקשר בין החברות המרכיבות אותן עסקית או ענפית, פיזורן, והשפעת הבעיות באחת מהן על היתר. כדי למזער את החשיפה לסיכון קבע דירקטוריון הבנק מגבלות חשיפה לגבי החשיפה ללווא/קבוצת לווים שבחלקן מחמירות מהמגבלות של בנק ישראל. כמו כן, קיים תהליך של בקרת קיום המגבלות ודיווח להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון.	2.3 ריכוזיות לווים וקבוצת לווים
קטנה-בינונית	סיכון תפעולי הינו סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הבנק, בהכנסות והון הבנק הנובע מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, לרבות מערכות יישומיות ותשתיות טכנולוגיות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים ובכלל זה איומים קיברנטיים (סייבר). ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין. כדי למזער את החשיפה לסיכון תפעולי מיישם הבנק מדיניות כוללת לניהול הסיכונים התפעוליים המתווה את סביבת הבקרה, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות שיפעלו לניהול ולמזעור החשיפה לסיכונים תפעוליים. כמו כן, מעוגנים במסגרת המדיניות מנגנוני המדידה, הבקרה והניטור וכן מערכי הדיווח. הבנק נערך לשיפור מתמיד של סביבת הבקרה והמסגרות הארגוניות לניהול הסיכון התפעולי בהתאם לנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל המתייחסות לסיכון התפעולי ול-Sound Practices של ועדת באזל שאומצו על ידי הפיקוח על הבנקים.	3. סיכון תפעולי
קטנה	סיכון הנזילות הינו הסיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות מפיקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים שעומדים לרשות הבנק. כדי למזער את החשיפה לסיכון נזילות מיישם הבנק מדיניות כוללת לניהול סיכון הנזילות במטבע ישראלי ובמט"ח וצמוד מט"ח, בהתאם לנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין ו-221 ו-342 של הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל. המדיניות כוללת, בין היתר: מגבלות על יחס הכיסוי (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221), מגבלות על פער יחס הנזילות בתרחיש רגיל ובתרחיש קיצון (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 342), וכן התייחסות לכלי המדידה השליטה והבקרה ולמנגנוני הדיווח שיש לקיים כחלק מניהול סיכון הנזילות השוטף.	4. סיכון נזילות

רמת סיכון	השפעה	סיכון
קטנה	סיכון משפטי נכלל בגדר סיכון תפעולי כהגדרתו בנוהל בנקאי תקין מס' 350 - ניהול הסיכון התפעולי וכולל גם, אך אינו מוגבל ל"חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements)". במטרה למזער את הסיכון הבנק פועל על פי מדיניות ניהול הסיכון המשפטי אשר מוגשת לאישור ההנהלה והדירקטוריון, במסגרתה מתואר הסיכון המשפטי, הדרכים לאיתורו, מיפוי ומיזעורו. במסגרת זאת פועל הבנק לאיתור מראש של הסיכונים המשפטיים, לרבות בחינת כל מוצר/שירות או פעילות חדשה ועריכת מכלול המסמכים הכרוכים באותו מוצר/שירות או פעילות, במגמה למזער את הסיכון המשפטי ככל האפשר.	5. סיכון משפטי
קטנה	סיכון מוניטין הינו סיכון הנובע מתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עלולה להשפיע לרעה על יכולתו של תאגיד בנקאי לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מנגישות רציפה למקורות מימון. סיכון המוניטין מושפע באופן מהותי מהתממשות של סיכונים משיקים כגון סיכון תפעולי, סיכון אשראי, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון ומימון טרור ועוד, אשר דבר פרסומם עלול לגרור התממשות של סיכון המוניטין (לדוגמא: אירועי גניבה או מעילה, אירועי הלבנת הון, הפסד כספי גבוה וכו').	6. סיכון מוניטין
בינונית	סיכון חקיקה ורגולציה הינו סיכון קיים או עתידי להכנסות והון הבנק העלול להיווצר משינויים ברגולציה או בחקיקה, שיש בהם להשפיע על פעילות הבנק ועסקיו. הבנק, כתאגיד בנקאי, והחברה המוחזקת על ידו, כפוף להוראות רגולטוריות רבות הבאות לידי ביטוי בחקיקה, חקיקת משנה ומדיניות רשויות הפיקוח והאכיפה כגון: הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, אגף שוק ההון וחיסכון באוצר, הרשות לניירות ערך, רמו"ט- הרשות למשפט וטכנולוגיה, הרשות להגבלים עסקיים, גופים סטטוטוריים בתחום הגנת הצרכן וכיו"ב. תחום המחשוב רגיש אף הוא לשינויים בחקיקה ורגולציה, על רקע שדרוגים ושינויים שנדרש לעיתים לעשות במערכות המחשוב. בתחומים אלו קיימים שינויים ו/או חידושים תכופים בחקיקה ובמדיניות הרשויות השונות. שינויים כאמור בחקיקה ובמדיניות רשויות הפיקוח והאכיפה השונות עלולים להשפיע על פעילות הבנק ועל עסקיו, וכן לרוב דורשים השקעות והקצאת משאבים על מנת להתאים את הפעילות אליהם, הן בהשקעה במערכות והן בכח אדם ובהכשרתו.	7. סיכונים חקיקה ורגולציה
בינונית	סיכון ציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי-מהותי, או לנזק תדמייתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאין הוא מקיים את הוראות הציות. סיכון הציות כולל את הסיכון לאי קיום הוראות הדין כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 308, ובכלל זה הסיכון לאי קיום הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור, הסיכון לאי קיום הוראות תכנית האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך בהתאם לחוק יעול האכיפה בדיני ניירות ערך ואת הסיכונים הנובעים מהפעילות מול תושבי חוץ. סיכון זה כולל גם סיכון התנהלות (CONDUCT RISK) אשר הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ומושתת על ערכי יסוד בדמות הוגנות, הגינות ושקיפות באופן בו מתנהל הבנק אל מול מחזיקי העניין השונים. התחזקות הרגולציה והאכיפה של רשויות המס במדינות שונות, מתוך כוונה לאתר כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות עלולים להשליך על דפוסי התנהלות של לקוחות ומכאן לחשוף את הבנק לסיכונים ציות, סיכונים מוניטין (Cross border risk-I).	8. סיכון ציות, הלבנת הון ומימון טרור
	ההשפעה של סיכון ציות, הלבנת הון ומימון טרור משליכה על כל תחומי הפעילות של הבנק, לרבות, האכיפה המנהלית, ורגולציה בינלאומית בתחומי מיסוי לרבות ה-FATCA.	

רמת סיכון	השפעה	סיכון
קטנה	סיכון התחרות נובע מחשיפת הבנק לתחרות בישראל בכל תחומי עסקיו. במהלך פעילותו השוטפת מתמודד הבנק עם גורמים מתחרים בהם התאגידים הבנקאיים האחרים וגופים פיננסיים אחרים המספקים מוצרים פיננסיים חלופיים לאלו המוצעים על ידו, כגון: חברות ביטוח ובתי השקעות. סיכון התחרות מבטא את סיכון השחיקה ברווחיות ובהון על רקע הלחץ התחרותי להקטנת גובה העמלות והמרווחים.	9. סיכון תחרות ואסטרטגיה
	סיכון האסטרטגיה הינו הסיכון של ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים של הבנק, האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום.	
	לאור אופי תהליך ניהול הסיכונים האסטרטגי הסדור בבנק, הכולל זיהוי, מיפוי, מדידה ונקיטת פעולות להפחתת הסיכון, בצד מדיניות שמרנית, מוערכת השפעת הסיכון כקטנה.	

בנוסף לסיכונים כאמור לעיל, התוצאות העסקיות של הבנק וביצועיו מושפעים באופן ישיר ממצב המשק בישראל. הרעה בתנאים הכלכליים במשק הישראלי, ו/או הרעה בתנאים הפוליטיים ו/או הבטחוניים עלולים להביא לפגיעה בהכנסות הבנק. עיקר פעילותו של הבנק וכן של חלק ניכר מהחברות המוחזקות על ידו הינה במדינת ישראל. לפיכך, מיתון במשק, הוצאה משמעותית של ההשקעות הזרות שהושקעו במשק בשנים האחרונות, האטה כלכלית מהותית וירידה ברמת החיים בישראל עלולים להשפיע באופן מהותי על תוצאות הבנק. מיתון במשק עשוי להגדיל את היקף החובות הבעייתיים, להקטין את מחזורי הפעילות בשוק ההון, להשפיע על הביקוש לשירותים בנקאיים שוטפים שצורכים משקי הבית, להביא לירידה בהיקף הפעילות בכרטיסי אשראי ועוד.

דורון סגל
מנהל סיכונים ראשי

יעקב שורי
מנהל כללי

אילן בצרי
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור דוח הסיכונים המפורט באינטרנט: 23 בפברואר, 2017

ABC - ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process - תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת האסטרטגיה להבטחת

הלימות ההון של תאגידים בנקאיים. תהליך זה נועד להבטיח כי יוחזק על ידי התאגידים הבנקאיים הון הולם שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכן שיפותחו וינקטו על ידם תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.

EAD - Exposure At Default - החשיפה בעת הכשל - היקף חשיפתו או חשיפתו בעת כשל לסיכון אשראי של צד נגדי.

FATCA - Foreign Account Tax Compliance Act - חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארה"ב חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארה"ב.

LDC - Less Developed Country - ארצות המסוגלות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.

LTV - Loan To Value Ratio - היחס בין סכום ההלוואה (לרבות מסגרת מאושרת שטרם נוצלה), לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי בשעבוד).

Middle Market - פעילות מסחרית המבוצעת מול לקוחות בסדר גודל בינוני.

LGD - Loss Given Default - שיעור ההפסד בהינתן כשל - אחוז ההפסד מהחשיפה הכללית כאשר צד נגדי כשל.

CDS - Credit Default Swap - מכשיר פיננסי המעביר חשיפת אשראי למנפיק בין הצדדים לעסקה.

CLS - Continuous Linked Settlement - הוא בנק לסליקת עסקאות במטבע חוץ של שני צדדים המעוניינים להימנע ככל הניתן מסיכוני סליקה ואשראי. הייחוד של CLS הוא בהיותו נקודת אמצע, מתווך, של שני צדדים, ניטראלי ובעל מנגנוני סליקה המפחיתים סיכונים באופן מירבי.

Dodd-Frank - תקנות פדרליות בארצות הברית שאושרו בקונגרס ב-2010 בניסיון למנוע את הישנותם של אירועים שהובילו למשבר בשווקים הפיננסיים של שנת 2008 על ידי הפחתת הסיכון במערכת הבנקאית בארצות הברית בין היתר על ידי הגבלת ההשקעות המוחזקות בחשבון הנוסטרו והסדרה של מסחר בנגזרים. מכוח תקנות אלו הוקמו גופים ממשלתיים שתפקידם לפקח, לאכוף ולעקוב אחר הביצועים של גופים פיננסיים גדולים.

EMIR - European Market Infrastructure Regulation - רגולציה של האיחוד האירופי שנועדה להגדיל את יציבותם של השווקים מעבר לרדלפק (OTC) בכל מדינות האיחוד האירופי.

FHLMC - Freddie Mac - סוכנות המסונפת לממשלת ארצות הברית הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן לציבור. (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).

FNMA - Fannie Mae - חברה ציבורית בחסות ממשלת ארצות הברית הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן בשוק החופשי (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).

GNMA - Ginnie Mae - חברה פדראלית למשכנתאות. האג"ח המונפקות על ידה זוכות לערבות של הסוכנות הממשלתית למשכנתאות (Government National Mortgage Association).

Greeks - מדדים למדידת רגישות שווי אופציה לשינויים בגורמי סיכון כגון: שער הספוט (דלתא וגמא), ריבית (רו), תנודתיות (ווגא) וכו'.

VaR - Value at Risk - מודל למדידת ההפסד המקסימאלי הצפוי בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית קבועה מראש. השימוש בשיטה זו מצריך שיערוך שוטף של כל הפוזיציות של התאגיד בהתבסס על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות. מטרת המודל הינן לאמוד את הסיכונים שהמוסדות הפיננסיים חשופים להם, וכן להחזיק הון הולם לכיסוי הפסדים הנובעים מהתממשותם של סיכוני השוק בפעילויות שונות.

א **איגוח** - פעולה של הפיכת הלוואות ואשראי בנקאי להלוואה ארוכת טווח באמצעות אגרות חוב כחלק מהתהליך של גיוס הון חוץ-בנקאי. הגיוס מבוצע באמצעות ישות למטרה מיוחדת אשר מגייס חוב על ידי הנפקת איגרות חוב המגובות על ידי מצרף של תזרימים צפויים או נכסים שנרכשו ושקובצו יחד (בפעולת איגום - Pooling) והפכו לניירות ערך, הניתנים להנפקה. אגרות החוב או ניירות ערך שמונפקים כחלק מתהליך האיגוח מגובים בנכסים (התזרימים) האלה. האיגוח יכול להתייחס לכל זרם מוגדר של הכנסות (למשל: תקבולים עסקיים, תקבולים ממשכנתאות).

אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS) - אגרות חוב המגובות במשכנתאות שבהן תשלומי הרבית והקרן מתבססים על תזרים מזומנים הנובע מפירעון הלוואות המובטחות במשכנתאות.

אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) - אגרות חוב שתשלומי הרבית והקרן בגינו מגובים על ידי נכסים פיננסיים מסוימים. הנכסים המגבים עשויים להיות קבוצות של הלוואות, לרבות משכנתאות למגורים, או נכסים פיננסיים אחרים.

אינפלציה - היא מונח כלכלי המתאר תהליך של עלייה כללית ומתמשכת של רמת המחירים במדינה או בשוק מסוים.
אירוע קיברנטי (סייבר) - אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשוב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לתאגיד הבנקאי) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר, לרבות ניסיון לביצוע תקיפה כאמור גם אם לא בוצע נזק בפועל.

ארגון המדינות המפותחות (OECD) - ארגון, שמרכזו בפריז, המורכב ממדינות שמשקיהן מפותחים. תנאי הקבלה הבסיסיים לארגון הם קבלת עקרונות הדמוקרטיה והשוק החופשי. מטרת הארגון היא להוביל מהלכים של פיתוח כלכלי ושיתוף פעולה עסקי בינלאומי. ישראל התקבלה כחברה בארגון במאי 2010.

אשראי on call - אשראי שניתן למספר ימים ונפרע על פי קריאה בהתאם לתנאי ההסכם בין הבנק ללקוח.

ב **באזל 2/ באזל 3** - הוראות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (BCBS), העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם. הוראות ועדת באזל מהווים קנה מידה (benchmark) לסטנדרטים מובילים שנועדו להבטיח יציבות של מוסדות פיננסיים.

ג **גידור** - עסקה פיננסית שמטרתה להגן על משקיע מפני שינויים בערך ההשקעה.

ה **הון עצמי רובד 1** - הון על בסיס מתמשך - going concern capital.

הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

הון רובד 2 - שכבת הון הנכללת בחישוב ההון הרגולטורי הכשיר. הון רובד 2 הינו הון נחות יותר והוא כולל בעיקר מכשיר הון כשירים שהונפקו על ידי הבנק בעבר אשר נכללים בהון זה בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל 3 וכן מכשירי הון החדשים הכשירים שמהווים ההון המותנה (Contingent Convertible - CoCo). כמו כן, במסגרת הון זה נכללים פריטים נוספים כגון: יתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.

הון רגולטורי - הון המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק ויחסים רגולטוריים נוספים (כגון: יחס מינוף, ריכוזיות אשראי ועוד), רכיבי הון חשובי ומכשירי הון פיקוחי כשירים נוספים (כגון כתבי התחייבות נדחים הכשירים להיכלל כהון רגולטורי).

הלבנת הון - פעולות פיננסיות שמטרתן להסתיר מקור של כסף, בדרך כלל כסף שמקורו לא חוקי או כסף שלא שולם עליו מס. תהליך ההלבנה "מחזיר" את הכסף למערכת החוקית.

הלוואה לדירור - הלוואה המקיימת אחד מאלה, ובלבד שלא ניתנה למטרת עסק:

1. הלוואה מיועדת לרכישה או לחכירה של דירת מגורים, בנייתה, הרחבתה, או שיפוץ;
2. הלוואה מיועדת לרכישת מגרש לבניית דירת מגורים או לרכישת זכות בדירת מגורים תמורת דמי מפתח;
3. הלוואה ניתנה במשכון דירת מגורים;
4. הלוואה מיועדת למימון פירעון מוקדם של הלוואה במלואה או בחלקה כאמור בסעיפים קטנים 1,2.

הלוואת בלון/בולט - הלוואה שבמהלך כל תקופתה משולמים רק תשלומי הרבית, ואילו הקרן נפרעת במלואה בסוף התקופה. לעיתים גם הרבית משולמת בסוף התקופה.

הלמ"ט - הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה - ארגון הפועל מתוקף סמכות חוקית לאיסוף נתונים רשמיים על החברה ועל הכלכלה בישראל ולהפצתם.

הסכמי CSA - הסכמי קיזוז שגורמים לתיחום ולמצעור סיכונים האשראי בפעילות זאת, על ידי התחשבות יומית, לרוב, המתבצעת בין הבנק והצד הנגדי בהתאם להסכם.

הפרשה פרטנית - הפרשה שנקבעת בהתאם לבחינה פרטנית של כל חוב ונקבעת בהתאם לתזרים המזומנים הצפוי מההון בשיעור הרבית המקורית של החוב או, כאשר החוב מוגדר כחוב מותנה ביטחון, בהתאם לשווי הוגן של הבטחון. לצורך קביעת ההפרשה הנאותה, הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את תיק האשראי במטרה לאתר, מוקדם ככל הניתן, לזוים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, והזקוקים לתשומת לב ניהולית מיוחדת ולזיווי צמוד ולסיווג החוב כפגום, זאת על רקע מאפייני סיכון או כתוצאה מתגאים כלכליים/משקיים העלולים להשפיע על מצב הלווים, במטרה לשפר את מצבם. הערכת עומק הבעיה נעשית תוך הפעלת שיקול דעת על ידי הגורמים העסקיים המטפלים בלווה ועל ידי יחידות ניהול סיכונים האשראי בחטיבה לניהול סיכונים, באמצעות הערכה אובייקטיבית של הקשיים שאותרו, במטרה לקבוע את דירוג הסיכון שלהם.

ללא הקשר בסיווג בהתאם לקריטריונים האיכותיים שקבע הבנק כאמור לעיל, ההפרשה הפרטנית מבוצעת על כל חוב העולה על 1 מיליון ש"ח המצוי בפיגור של 90 יום.

הפרשה קבוצתית - הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, ובגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. ההפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ-מאזניים מבוססת על שיעור ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.

חבות - סך חשיפות האשראי של הבנק כלפי הלווה או קבוצת לווים כמשמעותה בהוראה 313 להוראות ניהול בנקאי תקין. החבות כוללת, בין היתר, אשראי באחריות הבנק, השקעה בניירות ערך של הלווה, התחייבויות התאגיד הבנקאי לשלם כסף על חשבון הלקוח (לרבות ערבויות ואשראי תעודות) ועסקאות בנגזרים מבעבר לדלפק (OTC).

חבות/חוב בהשגחה מיוחדת - חוב או חבות, לרבות חשיפת אשראי חוץ מאזנית, אשר הנהלת הבנק רואה צורך להגביר לגביהם את אמצעי המעקב והפיקוח, אם כי אינה צופה להפסדי אשראי בגינם. לחוב/חבות בהשגחה מיוחדת יש חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב של הנהלה. צורך כזה יתכן שיווצר נוכח שיקולים הקשורים בהתפתחויות ענפיות או אזריות, או נוכח שיקולים ספציפיים הקשורים באיתנותו הפיננסית של החייב, היקף וטיב המידע המצוי בידי התאגיד הבנקאי באשר לחייב ופעילותו העסקית, מצב הבטחונות, פיגורים בפירעון החובות, קשרי החייב עם גופים אחרים הנחשבים כבעייתיים וכו'.

חברת דירוג - חברה הקובעת דירוגי אשראי לממשלות, לחברות ולחובות המונפקים על ידם. בישראל פועלות שתי חברות דירוג - "מעלות" ו"מדרוג".

חוב בעייתי - חוב בהשגחה מיוחדת, חוב בסיווג נחות, או חוב בסיווג פגום, לרבות חוב שאורגן מחדש.

חוב בפיגור - פיגור של חוב נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו. החוב נמצא בפיגור אם כולו או חלקו לא נפרע תוך 30 יום מהמועד שנקבע לפירעונו. לעניין זה, חוב בחשבון עובר ושב ייחשב כחלק של חוב בפיגור, אם חריגות ממסגרות אשראי מאושרות לא תיפרענה תוך 30 יום ממועד היווצרותן או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה שתגדיר הנהלת התאגיד הבנקאי.

חוב שאורגן מחדש - הסדר שלפיו תאגיד בנקאי - משיקולים כלכליים או משפטיים הקשורים במצבו הפיננסי של הלווה - מעניק ללווה, לפי הסכם או על פי דין, תנאים מיוחדים שלא היו ניתנים בנסיבות אחרות ואשר מכוונים לאפשר ללקוח לעמוד בהחזר החוב בתנאי החדשים, למעט הסדר לשינוי בתנאי חוב שבעיקרו משקף תמורות בתנאי האשראי במשק.

חובת נזילות - לפי חוק בנק ישראל מוטלת על הבנקים חובה להחזיק היקף נכסים נזילים בהתאם להוראות הנזילות.

חוזה SWAP - סדרת חוזים עתידיים או סדרת חוזי אקדמה למספר תקופות ידוע מראש אשר בהם שני הצדדים מסכימים להחליף זרמי תשלומים על קרן מושגית.

חוזה אקדמה (FORWARD) - חוזה בין שני צדדים למכירת כמות מסויימת של נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוזה קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזה זה אינו חוזה סטנדרטי ואינו נסחר בשווקי הון מאורגים אלא נעשה לפי צרכי הלקוח.

חוזה עתידי (FUTURE) - חוזה בין שני צדדים למכירת כמות מסויימת של נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוזה קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזה עתידי זה הוא חוזה סטנדרטי הנסחר בשווקי הון מאורגים.

חוזי אופציה - מתחלקים לחוזי רכש (CALL) ולחוזי מכר (PUT).

חוזה רכש הוא הזכות לקנות כמות מסויימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופאית) תאריך מסוים.

חוזה מכר הוא הזכות למכור כמות מסויימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופאית) תאריך מסוים.

חשבונות חוזרים דביטוריים (חח"ד) - חשבונות עו"ש שלגביהם קיימות מסגרות אשראי מאושרות מראש החייבות בעמלת הקצאה.

יחס הלימות ההון - יחס בין ההון הרגולטורי הכשיר שברשות הבנק לבין נכסים משוקללים בסיכון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי אשר חושבו בהתאם להוראות בנק ישראל ומשקפים את הסיכון הנשקף מהחשיפות בהם נוקט הבנק במהלך הפעילות.

יחס כיסוי נזילות (LCR) - יחס כיסוי הנזילות הינו יחס הבוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה.

יחס מינוף - מוגדר כמדידת ההון (המונה) מחולק במדידת החשיפה (המכונה), כאשר היחס מבוסס באחוזים.

כושר החזר - היכולת של לווה לעמוד בתשלומים שנקבעו להחזר הלוואה.

כשל תוך שנה מיום הדרוג בתקופה נתונה PD (Probability of Default) - מונח המתאר את הסבירות הפיננסית לכשל אשראי בתוך תקופת זמן נתונה. המונח מספק הערכה של הסבירות שלווה לא יוכל לעמוד בהתחייבויות שלו.

כתבי התחייבות נדחים - כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבויות אחרים מאותו סוג.

לווה - בעל חבות מאזנית או חוץ מאזנית בבנק. לווה עשוי להיות נוטל התחייבות למתן אשראי, ערבות או אשראי בבנק וגם המנפיק של ניירות ערך בהם השקיע הבנק. לצורך בחינת החשיפת הבנק הלווה מוגדר כ"אדם בעל חבות, לרבות בן זוג וכן מספר לווים, כאשר ההחזר הצפוי של החבות מתבסס בעיקרו על אותו מקור החזר, ולאף אחד מהם אין מקור משמעותי נוסף להחזר החבות".

מ **מדד הרפנדל** - מדד לריכוזיות בענפים במשק, המהווה גם אינדיקטור מקובל לרמת התחרותיות בהם.

מדיניות מוניטרית - מדיניות המנוהלת על ידי הבנק המרכזי. תפקידה להשיג את מטרת הבנק באמצעות קביעת הרבית לטווח קצר וכלים מוניטריים נוספים.

מדיניות פיסקלית - מדיניות הממשלה בנושאי תקציב המדינה, הכנסותיה והוצאותיה, גביית המסים וגודל החוב הציבורי. על תכנון וביצוע מדיניות זו מופקד משרד האוצר.

מס"ב - מרכז הסליקה הבנקאי בע"מ - חברה בבעלות חמשת הבנקים הגדולים, המנהלת מערכת אוטומטית לסליקה נטו של חיובים וזיכויים אלקטרוניים.

מערכת זה"ב RTGS - מערכת תשלומים לסליקה מיידית וסופית של תנועות כספיות בין בנקים לבין גורמים עסקיים נוספים.

מק"מ- מלווה קצר מועד - נייר ערך ממשלתי המונפק על ידי בנק ישראל, והוא משמש כאחד הכלים המוניטריים שמפעיל בנק ישראל. המק"מ מונפק בניכיון לטווח של עד שנה, אינו צמוד ואינו נושא רבית.

משך חיים ממוצע (מח"מ) - הממוצע המשוקלל של זמן פירעון הקרן ותשלומי הרבית של האיגרת.

נ **נגזר אשראי** - חוזה המעביר סיכון אשראי מקונה למוכר. נגזרי אשראי יכולים ללבוש צורות שונות כמו: אופציות להגנה על כשל אשראי, שטר לכיסוי חלקי של סיכון האשראי, SWAP לכיסוי מלא של הסיכון.

נגזר מגדר (Hedge) - נגזר שהנהלת הבנק מייעדת אותו כמגדר ובתנאי שהוא כשיר לכך. זאת כאשר אופי החשיפה לסיכונים של המגדר זהה לאלה של המגודר. הפריט המגודר צריך להיות מזוהה ספציפית. בתחילת הגידור קיים תיעוד פורמלי של יחס הגידור ושל המטרה והאסטרטגיה של ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי ביצירת הגידור, לרבות זיהוי המכשיר המגדר, הפריט המגודר, מהות הסיכון המגודר והערכת האפקטיביות של המכשיר המגדר בקיזוז החשיפה לשינויים בשווי ההוגן של הפריט המגודר, שניתן ליחס אותה לסיכון המגודר. נדרש בסיס סביר לאופן בו התאגיד הבנקאי מתכנן להעריך את אפקטיביות המכשיר המגדר.

ניירות ערך זמינים למכירה - ניירות ערך שלא סווגו כניירות ערך המוחזקים לפדיון או כניירות ערך למסחר.

ניירות ערך למסחר (Trading securities) - ניירות ערך שנרכשו ומוחזקים במטרה למכרם בקרוב. (לכן הם מוחזקים לתקופות קצרות). פעילות למסחר מתבטאת בדרך כלל בפעילות ערה של קניות ומכירות ומטרתה בדרך כלל להפיק רווחים ממסחר - הפרשים בין מחירי ASK-I BID, הפרשים בין מחירי retail-I wholesale, שינויים קצרי מועד במחיר וכו'.

נכסי רמה 1 - הנכסים הנזילים ביותר - כוללים מטבעות ושטרי כסף, רזרבות בבנק המרכזי וני"ע סחירים של מדינות, בנקים מרכזיים וכו"ב, עם משקל סיכון 0% על פי הוראת נב"ת 203, ומקבלים מקדם הסתמכות של 100% ובכפוף לתנאים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 221.

נכסי רמה 2 - נכסים נזילים ביותר אך פחות איכותיים מרמה 1 - כוללים ני"ע סחירים של ריבונות, בנקים מרכזיים, ישויות סקטור ציבורי בנקים רב צדדיים לפיתוח, עם משקל סיכון 20% על פי הוראת נב"ת 203, ואג"ח קונצרנים בדירוג גבוה ושאינם של מוסד פיננסי וכו"ב, ומקבלים מקדם הסתמכות של 85% ובכפוף לתנאים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 221.

נכסי רמה 2ב - נכסים נזילים אחרים - מכשירי חוב קונצרנים אחרים בדירוג גבוה ושאינם של מוסד פיננסי, ומקבלים מקדם הסתמכות של 50% ובכפוף לתנאים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 221.

ס **סיכון אשראי** - הסיכון שצד בעסקה לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו במלואן.

סיכון אשראי חוץ-מאזני - כפי שחושב לצורך המגבלה על חבות של לווה, כמוגדר להלן:

סך כל הסכומים האלה:

1. ערבות, קבול שטרות, ניכיון משנה של שטרות, אשראי תעודות והתחייבות לשלם כסף על חשבון הזולת.

2. עסקה עתידית - סך כל הסכומים האלה:

10% מיתרת עסקה עתידית.

א. "עסקה עתידית" - כל אחת מאלה, הן כשהתאגיד הבנקאי צד לה והן כשהוא ערב לה:

(1) עסקה מסוג Future IX Forward, במטבע שהוא הילך חוקי או בסל המטבעות, בטובין, בניירות ערך או בזכויות;

אלא אם כן קיימת עם אותו לקוח עסקה עתידית מאותו סוג שתקוזז כנגד העסקה הראשונה במועד פירעונה;

(2) עסקת חליפין ברבית או בתשואות אחרות, לרבות בהפרשי הצמדה או בהפרשי שער;

(3) הסכם מסוג Future rate agreement IX Forward rate agreement.

- 4 רכישת אופציה על ידי התאגיד הבנקאי לקנות או למכור את אחד הנכסים האמורים בפסקה זו. למעט:
עסקה בחוזה הנסחר בבורסה, שמסלקת הבורסה אחראית כלפי הלקוח למימושו וקיימות דרישות להתאמה יומית של ה"מרג'ין";
יתרת עסקה עתידית עם לקוח שהוא מהסוג המפורט בפסקה 2(א)1 לעיל, אשר תקוזז במועד פירעונה כנגד עסקה עתידית הפוכה מאותו סוג ועם אותו לקוח - בסכום שחייב במועד הלקוח לאחר הקיזוז.
סכום ההתחייבויות של התאגיד הבנקאי למסלקת מעו"ף, בגין סכום הבטוחות שבו מתחייב לקוח לפי התרחישים כמפורט בחוקי העזר של מסלקת מעו"ף.
3. התחייבויות (לרבות מותנות) של התאגיד הבנקאי למתן אשראי או להוצאת ערבות, למעט התחייבות כאמור, שמימושה מותנה בקבלת ביטחונות המשמשים כניכויים - בגובה סכום האשראי או הערבות.
4. האמור לעיל כפוף להוראות האלה:
- א. אם התחייבות למתן אשראי או להוצאת ערבות מותנית בפירעון אשראי אחר או ערבות אחרת, סכום החבות לא יעלה על סכום החבות המירבית מביניהם, ובלבד שהתאגיד הבנקאי וידא כי לא ניתן לממש את ההתחייבות ללא הקטנת האשראי, או הערבות, הקיימים, באותו סכום.
- ב. התחייבות למתן אשראי לא תשוקלל בשיעור גבוה יותר מהחבות הסופית עצמה, אם תמומש.

ג. התחייבות למתן אשראי, או להוצאת ערבות, אשר נקבע במפורש בהסכם עם הלווה כי תמומש רק אם לא תביא לחריגה ממגבלות לווה או קבוצת לווים בהתאמה, לא תיחשב כ"חבות", ובלבד שהתאגיד הבנקאי וידא כי לא ניתן לממש את ההתחייבות אם תביא לחריגה ממגבלות לווה או קבוצת לווים בהתאמה, באותו סכום.

סיכון אשראי מאזני - אשראי לציבור באחריות התאגיד הבנקאי בניכוי הפרשה פרטנית להפסדי אשראי ובתוספת השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור.

סיכון משפטי - סיכון הנובע מאי קיומן של הוראות דין לרבות הוראות רגולטוריות, סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם, סיכונים הנובעים מפעילות ללא גיבוי משפטי/ייעוץ משפטי מול לקוחות, ספקים ו/או צדדים נוספים, סיכונים הכרוכים בהליכים משפטיים וכל סיכון אחר העלול לחשוף את הבנק לדרישה או תביעה משפטית וכן לקנסות ועיצומים.

סיכון נזילות - סיכון שהבנק לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו למפקידים, עקב התפתחויות לא צפויות, ויאלץ לבצע פעולות מהירות למימוש נכסים במחירי הפסד. במובנו הרחב יותר, סיכון נזילות מתייחס לכל גוף, לאו דווקא בנק, שיש לו התחייבויות, ועלול להגיע למצב של חדלות פרעון עקב אי יכולת לממש את נכסיו במועד הפרעון.

סיכון רבית - סיכון להפסד או לירידת ערך כתוצאה משינויים בשיעורי הרבית במטבעות השונים.

סיכון שוק - סיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוזי מאזניות הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי השוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, שיעורי רבית, שער חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות).

סיכון תפעולי - הסיכון שליקויים במערכות או בסביבתן יביאו לאובדן בלתי צפוי. בסיכון זה נכללות טעויות אנוש או קריסת רכיבי חומרה, תוכנה או מערכת תקשורת שיש להם חשיבות חיונית לסליקה.

סליקה - תהליך פיננסי של חיוב וזיכוי לקוחות.

ע

- ערבויות להבטחת אשראי** - התחייבויות על חשבון לקוחות מהסוגים הבאים:
1. ערבות, כתב שיפוי או התחייבות אחרת לנותן האשראי או למי שערב למילוי התחייבותו של מקבל האשראי, לרבות ערבויות ליתרות חוב הנובעות מעסקאות בכרטיסי אשראי;
 2. ניכיון משנה שלא על ידי בנק ישראל, כאשר לקונה זכות חזרה אל התאגיד הבנקאי המוכר;
 3. ערבות לטובת ספק שירותים או סחורות להבטחת תשלומים בעד השירותים או הסחורות שהוא מספק.
 4. ערבות לטובת משכיר ציוד להבטחת תשלומים של שוכר הציוד.

ערבות בנקאית - התחייבות של הבנק הערב לשלם לצד ג' את הסכום הנקוב בכתב הערבות בעת דרישתו. הערבות הבנקאית מונפקת על פי בקשתו של לקוח הבנק.

ערבות חוק מכר - ערבות הניתנת על ידי בנק לרוכש דירת מגורים ממוכר דירה חדשה, המבטיחה לקונה את החזרת הכספים ששילם למוכר תמורת הדירה במקרה שהמוכר לא יוכל להעביר לקונה את הזכויות בנכס, כמוסכם בהסכם המכר ומחמת העילות שנקבעו בחוק.

פ	פח"ק - פיקדון חוזר קרדיטורי - פקדון חוזר קרדיטורי הינו פקדון שתנאיו הם:
	<p>1. אסור כי החשבון יימצא ביתרת חובה.</p> <p>2. אין לשלם מהחשבון בהמחאה.</p> <p>3. אין להעביר מהחשבון למוטב אחר או לחשבון אחר, למעט חשבון העו"ש של אותו לקוח באותו תאריך בנקאי.</p> <p>4. הפיקדון אינו צמוד.</p>
	<p>פיקדון קצר מועד (פק"מ) - כסף המופקד בבנק לתקופה קצרה - עד שנה - הנושא רבית שקלית, קבועה מראש לכל התקופה או משתנה בהתאם לשינויים ברבית בנק ישראל.</p>
	<p>פקדונות לזמן קצוב - פיקדונות בהם למפקיד אין זכות וגם הוא אינו מורשה למשוך מהם במשך 6 ימים מיום ההפקדה.</p>
	<p>פקדונות לפי דרישה - פיקדון שאינו פיקדון לזמן קצוב.</p>
ק	<p>קבוצת לווים - הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה, למעט בנקים; כאשר תאריך נשלט על ידי יותר מאדם אחד, יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאריך הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאריך הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. כמו כן, כאשר תאריך מוחזק על ידי יותר מאדם אחד, מחזיק שאין לו שליטה, שהתאריך המוחזק הוא מהותי עבורו (כגון: מבחינה הונית), יחד עם התאריך המוחזק וכן כל מי שנשלט על ידם בקבוצת לווים אחת.</p> <p>קונסורציום - עסקת אשראי במסגרתה מתאגדים מספר גופים פיננסיים ומעניקים יחד הלוואה ללווה.</p>
	<p>קיבולת הסיכון - האופן בו נקבע תיאבון הסיכון. תיאבון הסיכון נקבע תוך התחשבות בקיבולת הסיכון של התאריך הבנקאי, דהיינו הסיכון המירבי שהתאריך הבנקאי יהיה מסוגל לספוג תחת אילוצים שונים (כגון: מקורות הון ונדילות, דרישות רגולטוריות וכדומה). על התאריך הבנקאי לוודא כי תיאבון הסיכון שנקבע אינו חורג מקיבולת הסיכון גם בהתקיים תרחישי קיצון.</p> <p>קרן נאמנות - קרן המנוהלת על ידי גוף שהוא הנאמן שלה - כגון בנק, חברת ביטוח, או חברה להשקעות בניירות ערך - על פי הסכם נאמנות שאישרה הרשות לניירות ערך, ולאחר פנייה לציבור באמצעות תשקיף. קרן נאמנות מאפשרת למשקיעים לפזר השקעות על ידי השקעה בסל מגוון של ניירות ערך.</p>
ר	<p>רווח בסיסי למניה - הרווח הבסיסי למניה יחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד, המיוחס לבעלי מניות רגילות של החברה האם (המונה), בממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות הקיימות במחזור (המכנה) במהלך התקופה.</p> <p>רבית בנק ישראל - רבית בה בנק ישראל מלווה או לווה כספים ל/מאת התאגידים הבנקאים.</p> <p>רבית פריים - רבית הנקבעת בכל בנק על בסיס רבית בנק ישראל.</p>
ש	<p>שווי הוגן - ערך המשקף את המחיר שלפיו ניתן לממש את הנכס הפיננסי או להעביר את ההתחייבות הפיננסי בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון. שווי זה נקבע בהתאם להיררכיית השווי ההוגן שנקבעה בתקינה החשבונאית:</p> <p>רמה 1 - שווי שנקבע בהתאם למחירים הנצפים בשוק;</p> <p>רמה 2 - שווי שמוערך תוך שימוש בנתונים נצפים;</p> <p>רמה 3 - שווי המוערך תוך שימוש טכניקות הערכה שכוללות גם נתונים לא נצפים.</p>
	<p>שווי הוגן ברוטו חיובי - הסכום הכולל של השווי ההוגן של חוזים שחייב לבנק הצד הנגדי לו, מבלי שמביאים בחשבון את הקיזוזים.</p>
	<p>שווי הוגן ברוטו שלילי - הסכום הכולל של השווי ההוגן של חוזים, כאשר הבנק חייב כסף לצד הנגדי, מבלי שמביאים בחשבון את הקיזוזים.</p>
	<p>שוק המעו"ף - שוק של מכשירים פיננסיים נגזרים הנסחרים בבורסה לניירות ערך בתל אביב.</p>
	<p>שיעור המימון (LTV) - שיעור המימון הינו המימון של הבנק בעסקת הרכישה ביחס לשווי הנכס הנרכש. שיעור המימון משקף את מידת סיכון הלוואה, כאשר אחוז המימון גבוה ומחירי הדיור יורדים, לווים עלולים למצוא את עצמם במצב של הון שלילי, בו הם חייבים יותר מערך הבית שבידיהם.</p>
	<p>שיעור התשואה הפנימי (שת"פ) - מדד לבחינת כדאיות ביצוע השקעות. המדד מצביע על יעילותה ואיכותה של השקעה ספציפית לעומת ערך נוכחי נקי המצביע על ערכה וגודלה. שיעור התשואה הפנימי הינו שיעור הרבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים מהמכשיר הפיננסי אל היתרה המאזנית בדוח הכספי.</p>
	<p>שיעור התשואה להון - התשואה להון הינה הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מחולק בהון הממוצע המיוחס לבעלי מניות הבנק.</p>

שירותים בנקאיים אוטומטים - חברה בע"מ שהוקמה בשנת 1978 על ידי חמשת הבנקים הגדולים בישראל כדי לנהל עסק של מתן שירותים למוסדות פיננסיים שונים (בנקים, מוסדות כספיים, חברות לכרטיסי אשראי, קופות גמל וכד'). חברת שב"א פועלת בארבעה תחומים עיקריים:

- (1) ניהול רשת התקשורת בין מסופי כרטיסי האשראי שבבתי העסק להלן (POS) לחברות לכרטיסי אשראי.
- (2) ניהול רשת הכספומטים שאינם מוצבים בסניפי הבנק.
- (3) ניהול רשת התקשורת של הכספומטים המוצבים בבנקים.
- (4) מתן שירותי תקשורת לחברות לכרטיסי אשראי מול מס"ב ולתאגידי הבנקאיים המשתתפים במכרזים המוניטריים מול בנק ישראל.

ת תהליך הסקירה הפיקוחי SREP (Supervisory Review and Evaluation Process) - התהליך נועד להבטיח כי התאגידי הבנקאיים יקצו הון הולם על מנת לתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכמו כן לעודד את התאגידי הבנקאיים לפתח להשתמש בטכניקות משופרות לניהול סיכונים לצורך ניטור וניהול סיכניהם.

תוצר מקומי גולמי (תמ"ג) - סך הסחורות והשירותים שיוצרו בתוך מדינה מסוימת במהלך תקופה נתונה, במונחים כספיים. התוצר שווה גם לסך תשלומי השכר ורווחי הפירמות.

תעודת סל - נייר ערך המקנה למחזיק בו תשואה על פי מדד כלשהו. מנפיק התעודה מבטיח לקונה להחזיר לו את כספו בתום תקופה מסוימת בתוספת שיעור העלייה של המדד שהתעודה צמודה אליו.

תשואה לפדיון - התשואה שתתקבל מאיגרת חוב (או מכל מכשיר חוב אחר) אם היא תוחזק עד לפדיונה הסופי, ואם כל התקבולים ממנה (קרן ורביית) יישאו אותו שיעור תשואה. ידועה גם כתשואה הפנימית של איגרת חוב ומוצגת בדרך כלל במונחים של רבית שנתית אפקטיבית.

אינדקס

12,56,80	FATCA	
5-7,10,12,21,78	ICAAP	
8,44	OTC	
5-10	באזל	ב
78	גורמי סיכון	ג
6	הון עצמי רובד 1	ה
57	הלבנת הון	
32	הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי	
40	חברת דירוג	ח
35	חוב בהשגחה מיוחדת	
31	חוב בעייתי	
31	חוב בפיגור	
31	חוב פגום	
31	חשבונות חח"ד	
75	יחס הלימות ההון	י
65,67	יחס כיסוי נזילות LCR	
8	יחס מינוף	
78	כושר החזר	כ
67	כרית הנזילות	
10-11	מגבלות	מ
42	מדד הרפינדל	
33	מדינות זרות	
67	מערכת זה"ב RTGS	
69	מפקידים גדולים	
8,44,46	נגזרים	נ
6	נדבך ראשון, שני, שלישי	
6-7	נכסי סיכון	
27	סיכון אשראי	ס
57	סיכון חוצה גבולות Cross border	
59	סיכון מוניטין	
53	סיכון משפטי	
65	סיכון נזילות	
64	סיכון סייבר	
64	סיכון רגולטורי	
61	סיכון ריבית	
42	סיכון ריכוזיות	
46	סיכון שוק	
51	סיכון תפעולי	
35,41	ענפי משק	ע
47	ערך בסיכון VaR	
66	פקדונות הציבור	פ
8	צד נגדי מרכזי	צ
29-30,42	קבוצת לוויים	ק

62	שווי הוגן	ש
71-72	שיעור התשואה להון	
71	תגמול	ת
6,21	תהליך הסקירה הפיקוחי (SREP)	
5,10-12,27,44	תיאבון לסיכון	
46	תיק למסחר	